

မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေများနှင့် စီဒေါ သဘောတူညီချက်

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးတာကွယ်ရေးဥပဒေ

အကျဉ်းချုပ်စာတမ်း
နောက်ခံအကြောင်းရင်း၊ ဥပဒေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်နှင့်
ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်များ

ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက်
ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၃

ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက်မှ ၂၀၁၃ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေပါသည်။

ရှင်းလင်းချက်။ ။ ဤစာတမ်းတွင်ပါရှိသည့် အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်များကို လက်ရှိအခြေအနေနှင့် တိကျမှန်ကန်မှုရှိကြောင်း သေချာစေရန် အစွမ်းကုန် ကြိုးစားအားထုတ်ထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အချို့အမှား အယွင်းများနှင့် ချွန်လှစ်ကျန်နေခဲ့ခြင်းများ ရကောင်းရှိနေနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော မတိကျမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အကြံပြုချက်များကို ကြိုဆိုပါသည်။

မာတိကာ

စီမံဆောင်ရွက်မှုအကျဉ်းချုပ် ----- ၃

စကားရပ်မှတ်စု ----- ၆

နောက်ခံအကြောင်းရင်းနှင့် ဥပဒေရေးရာလေ့လာဆန်းစစ်ချက် ----- ၉

 နိဒါန်း ----- ၉

 နည်းစနစ်များ ----- ၁၀

 အကျိုးဆက်များ ----- ၁၀

 နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တန်းတူရည်တူမှု အာမခံချက် ----- ၁၁

 အမျိုးသမီးများအားအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများ ----- ၁၂

 လိင်လုပ်ငန်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ----- ၁၈

 ကျန်းမာရေးဥပဒေ----- ၂၂

 မိသားစုဥပဒေ----- ၂၄

 နိုင်ငံသားဥပဒေ----- ၃၀

 အလုပ်သမားဥပဒေ----- ၃၂

 နိုင်ငံတော်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှု----- ၃၂

 နိဂုံး----- ၃၄

 ဇယား-၁။ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများ၏ ကျားမ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု
 အကျဉ်းချုပ် ဆန်းစစ် လေ့လာချက်----- ၃၆

ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်များ----- ၄၃

 ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ----- ၄၃

 ထိုင်းနိုင်ငံ----- ၄၈

 ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ----- ၅၁

 အလေးထားရမည့် အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်----- ၅၅

 ဇယား - ၂။ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေ
 များတိုးတက်ကောင်းမွန်လာမှု----- ၅၇

စာစုစာရင်း----- ၆၄

စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့အစည်းချုပ်

ကျား၊မ ရေးရာ (၀၁) ဂျီ(န်)ဒါ တန်းတူညီမျှမှုတွင် အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားတို့၏ ရွပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုသော်လည်း မိမိဘဝ မိမိထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် တည်သောအခွင့်အလမ်း၊ တူညီသော လူသားဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို တူညီမျှတစွာ ခံစားခွင့်ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုဘဝဖူလုံရေး၊ လုံခြုံရေးကိုမြှင့်တင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဩဇာအာဏာမညီမျှမှုများကို တွန်းအားပေးရာမရောက်သည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ဥပဒေများတည်ထောင်ဖန်တီးပေးခြင်းသည်လည်းကောင်း တန်းတူညီမျှရေးအတွက် ခိုင်မာသော၊ အရေးပါသော အခြေခံသဘောတရားများဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီမျှရှိရမည်ဟု ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများက တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အပြင် အဆိုပါ တန်းတူညီမျှမှုကို အမျိုးသမီးများ အမှန်တကယ် မခံစား၊ မရရှိစေရန် တားဆီးထားသော အခြေအနေများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုအတွင်း ကာလကြာရှည်စွာစွဲမြဲတည်တံ့နေသည့် အလေ့အထများနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် တန်းတူညီမျှမရှိခြင်းကို ပြုပြင်အထောက်အကူပြုနိုင်ခြင်းမရှိသည့် ဥပဒေများအား အကြောင်းအကျိုး ခိုင်မာစွာတင်ပြခြင်းနှင့် ၎င်းအားနည်းချက်များကို ပြုပြင်ရေး၊ ပြင်ဆင်ရေးအတွက် သင့်တော်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ချမှတ်ခြင်းများသည် တန်းတူရည်တရားအတွက်ခိုင်မာသော၊ အရေးပါသော အခြေခံသဘောတရားများ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီမျှရှိရမည်ဟု ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများက တရားပင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အပြင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်း ၎င်းပြဋ္ဌာန်းချက်များ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ယုံနှံ့စေရေးကိုလည်း ၎င်းဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများ၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစား သင့်ပါသည်။ ၎င်းပြဋ္ဌာန်းချက်များ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်း တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ယုံနှံ့သည့်

အခြေအနေရရှိမှာသာ အမျိုးသမီးများသည် တန်းတူညီမျှမှုကို အမှန်တကယ် ခံစားကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုပပောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) (၀၁) စီဒေါ (CEDAW) သဘောတူစာချုပ်အား ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကလက်ခံခဲ့ပါသည်။ ၎င်း သဘောတူညီမှုစာချုပ်၏ ဝတ္တရားတစ်ရပ်အနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူ ခံစားခွင့်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော ဥပဒေတို့ကို တိတိကျကျဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု ကတိပြုပါသည်။ ဤအကျဉ်းချုပ်စာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသောအချက်အလက်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ဆဲဥပဒေများကိုလေ့လာခြင်းနှင့် စီဒေါ(CEDAW) သဘောတူညီချက်၏ စံနှုန်းများဖြင့် ကိုက်ညီမှုရှိ မရှိ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အိမ်နီးချင်းအာဆီယံနိုင်ငံ (ASEAN) သုံးနိုင်ငံတို့၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အထောက်အကူပြုရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဝီဖီကျယ်ပြန့်သော ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေးမဟာဗျူဟာ၏ ကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေရေးဆွဲဖြည့်စွန်းရေးကို ဤစာတမ်းမှ အထောက်အကူပြုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေပြုရေးစနစ်မှာ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများ ပေါင်းစပ်ကာ ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းဥပဒေစနစ်မှ ဥပဒေများစွာသည် စီဒေါ(CEDAW) သဘောတူညီချက်နှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ယင်းဥပဒေများတွင် တင်းကျပ်သော ကျား၊မ ရေးရာရေးရိုး စွဲအယူအဆများပါဝင်နေပြီး ထိရောက်သော တန်းတူညီမျှမှုရှိသည့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကိုရရှိစေရန် မြှင့်တင်ရေး၊ အကာအကွယ်ပေးရေးတို့နှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အမျိုးသမီးများ တန်းတူရည်တူခံစားခွင့်ကို ပြဌာန်းထားသော်လည်း အမျိုးသမီးများအား တိုက်ရိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် သွယ်ဝိုက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ကို အနက် အဓိပ္ပာယ်စွင့်ဆန့်ကျင်ဘက် တားမြစ်သည့် ဥပဒေပြဌာန်း ရန်ဆိုသည့် စီဒေါ (CEDAW)၏ သတ်မှတ်ချက်များ အရမူ ကျေနပ်အားရဖွယ်ရာ မရှိသေးပါ။ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ အချို့ဥပဒေများ၌၊ အမျိုး သမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် ရွေးချယ်ခွင့် တန်းတူရည်တူ ရရှိစေရမည်ဟု တိကျစွာပြဌာန်းရ မည့်အစား အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ခွန်အားနည်းပါးသောကြောင့် အမျိုးသားများနှင့်တူညီ သောအလုပ်ကို လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိ သို့မဟုတ် ကာကွယ်မှုရေးရန် လိုအပ်သည်ဟုသည့် အယူအဆ ကိုအထောက်အကူပြု ပြဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်းပြင် ကျားမ ရေးရာ နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်ခြင်းကဲ့သို့ လုပ်ရပ် များအတွက် ချမှတ်မည့်ဖြစ်ဒဏ် စသည်တို့အတွက် တိကျသော အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်မများလည်း မရှိသေး ပါ။

၁၈၆၀ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ၌ဖော်ပြထားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်း ဖက်မှုနှင့် ကျားမ ရေးရာ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု များသည် မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း ၏စံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိဘဲ၊ အမျိုးသမီးများ လက်တွေ့ တွေ့ကြုံနေရသော အကြမ်းဖက်မှုများကို လည်းထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ထားပေးခြင်း မရှိပါ။ အသက်၁၄နှစ်အောက်ငယ်သော မယားကို အိမ် ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်းဖြစ်မှသာ ရာဇဝတ် ပြစ်မှုအဖြစ် မှတ်ယူပြီး အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ တားမြစ်ထိန်း ချုပ်ဟန့်တားထားနိုင်သည့် အမိန့်မျိုးကို အမျိုးသမီး များအနေဖြင့် တောင်းခံခွင့်ရရှိရေးအတွက်လည်း ကောင်း တိကျသော သီးခြားဥပဒေပြဌာန်းထားခြင်း မရှိပါ။ အကြမ်းဖက်မှုနှိမ်နင်းရေး ဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးပြီး အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီရရှိခံစား

နိုင်မှုကို မြင့်တင်ပေးသော ဥပဒေများအဖြစ် ပြင်ဆင် ပြဌာန်းရပါမည်။

လိင်လုပ်ငန်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ သည်လည်း ရည်မှန်းထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်များကို မြည့်မီစေခြင်းမရှိသည့်အပြင်၊ ထိခိုက်အန္တရာယ်ဖြစ် လွယ်သောအနေအထားရှိနှင့်နေပြီးသော အမျိုးသမီး များအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများပင် ဖြစ်စေပါ သည်။ ၂၀၀၅ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းသော လူကုန်ကူးမ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသည် ကုလသမဂ္ဂ လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး သဘောတူညီမှု စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ညီညွတ်သော်လည်း လူကုန် ကူးခြင်းခံရသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အကာ အကွယ်ပေးရန်နှင့် သင့်တော်သော ကူညီထောက်ပံ့မှု များကို လက်လှမ်းမီရရှိရေးအတွက် သေချာမှုရှိစေ ရန် ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင် အားဖြည့်နိုင်ပါသေးသည်။

မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ သည် အမျိုးသမီးများ မိမိ၏ကိုယ်ခန္ဓာအတွက် မိမိ ၏ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရရှိရေးတွင် အတားအဆီး ဖြစ်နေပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီး၏ အသက်ကို ကယ်ရန်အပူ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို တရားမဝင်ဟု သတ်မှတ်ထားပြီး သားကြောဖြတ်ခြင်း ကိုလည်း တင်းကျပ်စွာကန့်သတ်ထားပါသည်။ ၎င်း လုပ်ငန်းများ တရားဝင်ဖြစ်စေရန်နှင့် ပိုမို၍အဆင် မြေလွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်ရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပေးခြင်းသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး နှင့် လူ့ပတ်ဝန်းကျင်ရေးအတွက် ပိုမိုပိုပြင်ခိုင်မာစေရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ဖြစ် ပေါ်လာသောကိစ္စရပ်များအတွက် ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများသည် ကာယကံရှင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုး သမီးတို့၏ ကိုးကွယ်ယုံကြည်လက်ခံသော ဘာသာ တရားပေါ်မူတည်၍ အမျိုးမျိုးကွဲပြားပါသည်။ အစ အဖွဲ့အားလုံးမှ သဘောတူခွင့်ပြုသည် ထိမ်းမြား လက်ထပ်ခွင့်ရှိသည် အနိမ့်ဆုံးအသက် သတ်မှတ် ချက်တစ်ခုတည်း ထားရှိခြင်းနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု တိုင်းကို မဖြစ်မနေမှတ်ပုံတင်စေခြင်းတို့သာရှိပါက အတင်းအကျပ် ထိမ်းမြားလက်ထပ်စေခြင်းနှင့် အသက်မပြည့်မီ ထိမ်းမြားလက်ထပ်စေခြင်းတို့ကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်လိမ့်မည်။ လင်မယားကွာရှင်း ဖြင်း၍ အမျိုးသမီးများမှတစ်ဆင့် ကွာရှင်းခွင့်တောင်း

ဆိုခြင်းသည် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုကန့်သတ် ထိန်းချုပ်ထားခံရပြီး အမျိုးသမီးများသည် ကွာရှင်းပြီး ပါက မပြောပလောက်သော တရားဥပဒေအရ ထောက်ပံ့မှုပေးသည့်စရိတ်ဖြင့် လက်ထက်ပွားပစ္စည်း ဥစ္စာများကို ခံစားပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆုံးရှုံးမည့် အလား အလာကိုလည်း မဖြစ်မနေထည့်သွင်း စဉ်းစားနေရ သည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေအခြင် လူမျိုးပေါင်းစုံ မှီတင်းနေ ထိုင်သော မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ့လူမှုအဖွဲ့အစည်း ငါးစုံနှုန်းများနှင့် တန်ဖိုးများကို ထင်ဟပ်မှုရှိသည့် ညီညွတ်မှုတစ်ခုသော မိသားစုဥပဒေဖန်တီးခြင်းသည် အိမ်ထောင်မှု စီမံဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပိုမိုချောမွေ့စေ ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ စီးပွားရေးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင် ရာအခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ လုပ်အားနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လက်ရှိအခြေအနေတွင် အမျိုးသမီးများသည် လစာ အပြည့်ဖြင့် ကလေးမီးဖွားခွင့် ခံစားရခြင်းမရပါ။ လုပ် ငန်းခွင့်အတွင်း အလိုမတူသော လိင်မှုဆိုင်ရာအမြတ် ထုတ်မှုများကို တားဆီးကာကွယ်သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ထားခြင်းမရှိပါ။

အမျိုးသမီးများအား နိုင်ငံတော်အစိုးရဌာန များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆင့်မြင့်ရာထူးများ၌ ရှိ သင့်သည့် အရေအတွက် ပြည့်မအောင် ရွေးချယ်ခန့် အပ်ခြင်းမရှိသေးသောကြောင့် ဥပဒေပြင်ဆင်ရေး အတွက် ဩဇာသက်ရောက်နိုင်ရန် အမျိုးသမီးများ၏ အရည်အချင်းကို ကန့်သတ်ခံနေရပါသည်။ ၎င်းကိစ္စ အတွက် လုပ်ဆောင်စရာများစွာရှိသည့်အနက် တိကျ ခိုင်မာပြီး အပြုသဘောဆောင်သည့် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း၊ အချိုးကျခွဲတမ်းစနစ်ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အခြား လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အစိုးရရာထူး အဆင့်တိုင်းတွင်အမျိုးသမီးများပါဝင်နိုင်မှုကို မည်သို့ အထောက်အကူပေးနိုင်ကြောင်း စဉ်းစားပေးခြင်းဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့အတွင်း အမျိုးသမီးများ ညီညွတ်မှုတစ်ခု ပါဝင်နိုင်ရန် ထိရောက်စွာ အထောက်အကူဖြစ်ပေ လိမ့်မည်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တား ဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတစ်ခုသည် တန်းတူရည်တူမှု မြှင့်တင်ရာတွင် အခြေခံကျသောခြေလှမ်း တစ်လှမ်း အဖြစ် အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝကဏ္ဍအားလုံးရှိ ၎င်း တို့၏ဘဝဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်စေနိုင်ပါ

သည်။ ၎င်းသည် ယခုလက်ရှိ တည်ရှိနေသည့် ဥပဒေမြူရေးမှ ကွာဟချက် အချို့တို့ကိုလည်း ဖြည့် ဆည်းပေးနိုင်ပြီး ထိုထက်မက အခြား ဥပဒေပြန် လည်ပြင်ဆင်ရေး လုပ်ငန်းများကို အစပျိုးနိုင်စေရန် အခြေခံတစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ကဲ့သို့သော အခြားနိုင်ငံများ တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် ကျားမ ရေရာ တန်းတူညီမျှဆိုင်ရာ အလားတူပြဿနာများကို မျှဝေ ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများကို စုံငြမ်းဆောင် ရွက်ခြင်းသည် ဥပဒေပြန်လည် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် များစွာအကျိုး ရှိစေနိုင်ပါသည်။

စကားရပ်မှတ်စု

အဘယ်ကြောင့်

အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု

ကာကွယ်တားဆီးရေးဥပဒေ

ပြဋ္ဌာန်းသနည်း။

ဤအကျဉ်းချုပ်စာတမ်းသည် ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက် (ယခု အမျိုးသမီး များအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအဖွဲ့)၏တာဝန်အရ စတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ခြင်းနှင့် သင့်လျော်သော သတင်း နှင့် အချက်အလက်များပါဝင်ပြီး ဥပဒေပြန်လည် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်း ဖက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေး ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း နှင့်သက်ဆိုင်သော ဆွေးနွေးမှုတိုင်ပြုရန် ရည်ရွယ် ပါသည်။ လူမှု-စီးပွားရေး အခြေအနေများ၊ ယဉ်ကျေး မှုဆိုင်ရာ ရှေးရိုးစွဲအယူအဆများ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခ များကြောင့် မတရားစော်ကားခံရလွယ်သည့် အမျိုး သမီးများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးသည် လည်းကောင်း၊ လိင်မဆိုင်ရာနှင့် ကျား၊မ ရေးရာ အခြေခံပြု အကြမ်းဖက်မှုများအား တားဆီးကာကွယ် ရေးသည်လည်းကောင်း၊ ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီ မှုအတွက် လှုပ်ရှားကြိုးပမ်းနေကြသော လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများအား ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် အရေးပါသောကဏ္ဍများ ဖြစ်ပါသည်။ ရပ်ပိုင်းဆိုင် ရာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အာရုံခံစားမှုဆိုင်ရာ လုံခြုံမှု နှင့် စီးပွားရေးအရမလုံမှု ဟူသည့် အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝဖလုံရေး၊ လုံခြုံရေးအတွက် သေချာစေခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အမြား အခွင့်အရေးများကို ခံစားခွင့်ရရှိစေ ရန် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများဖြစ်ခြင်းကြောင့် အခြေခံအားဖြင့် အမျိုးသားများထက် ခွန်အားနည်း

ပါး၍ ပုံမှန်ကုန်မှုနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုလိုအပ် သည်ဟူ၍ အမျိုးသမီးများအပေါ် ရှုမြင်သည့်သဘော ထားသည် ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရရှိရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုကို အားနည်းစေပါသည်။ ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူရေး ချဉ်းကပ်မှု၌ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများ ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြား ခြားနားခြင်းကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုသော်လည်း ၎င်းတို့၏ မိမိဘဝမိမိထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် တန်း တူရည်တူသောအခွင့်အလမ်းနှင့် ၎င်းတို့၏ဘဝ၊ ၎င်း တို့၏ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ၎င်းတို့၏ပညာရေး၊ ၎င်းတို့၏ အလုပ်အကိုင်၊ ၎င်းတို့၏ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ အများပြည်သူဆိုင်ရာဘဝ တွင်ပါဝင်သော အခန်းကဏ္ဍတို့အတွက် အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးများအပါအဝင် တန်း တူရည်တူသော လူသားဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို တန်းတူ ရည်တူ ခံစားခွင့်ရရှိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်နေသည့် အခွင့်အရေး များ တန်းတူရည်တူ ဖြစ်ရေးအတွက် ခိုင်မာအရေးပါ သော အဖြေခံသဘောတရားဖြစ်သည့် အမျိုးသမီး များ၏ လူမှုဘဝဖလုံရေး၊ လုံခြုံရေးကို မြှင့်တင်မြှင့် မြှင့်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအမြင်ဖြင့် တည်ရှိနေ သည့် ဩဇာအာဏာမည်မျှများကို တွန်းအားပေးရာ မရောက်သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ် နည်းများနှင့် ဥပဒေများတည်ထောင် ဖန်တီးပေး ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်ပါ သည်။

အမျိုးသမီးများနှင့်အမျိုးသားများကို တန်းတူ ရည်တူဖြစ်သည်ဟု လက်ခံခြင်း၊ လိင်ကွဲပြားမှုနှင့် ကျား၊မ ရေးရာကိုအခြေခံသော နှိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှု (အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအားလုံး အပါအဝင်) တို့ကိုတား မြစ်ခြင်း၊ ၎င်းရည်မှန်းချက်များ အဆုံးသတ်၌ အကောင်းဆုံးအဖြစ် လက်တွေ့ကျကျ အောင်မြင်စေ ရန်မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း တို့သည် အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရေးဥပဒေတစ်ရပ်အတွက် လိုအပ်ချက်ဖြစ်နေပါ သည်။

ဒီဒေါ (CEDAW)

ဤစာတမ်း၌ အမျိုးသမီးများအပေါ် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံး ပပျောက်ရေးညီလာခံ (the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) ကို ရည်ညွှန်းသည့်အနေနှင့် “စီဒေါ (CEDAW)” နှင့် “စီဒေါသဘောတူညီချက် (the Convention)” စကားရပ်တို့ကို အလဲအလှယ်ပြု၍ သုံးစွဲပါမည်။ ရှင်းလင်းမှုရှိစေရန် (the Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) အတွက် “စီဒေါကော်မတီ (the CEDAW Committee)” နှင့် “ကော်မတီ (the Committee)” စကားရပ်တို့ကို ရည်ညွှန်းသုံးစွဲပါမည်။

အမျိုးသမီး (Women)

ဤစာတမ်းတွင် ရေးသားဖော်ပြထားသော “အမျိုးသမီး” ဆိုသည့် စကားရပ်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အသက်အရွယ်အမျိုးမျိုးသော (မိန်းကလေးငယ်များအပါအဝင်) အမျိုးသမီးများအား ရည်ညွှန်းပါသည်။

ကျား၊မ ရေးရာ (ဝါ) ဂျင်ဒါ (Gender)

“ကျား၊မရေးရာ (ဝါ) ဂျင်ဒါ (Gender)” ဆသည့် စကားရပ်ကို သုံးစွဲရာတွင် ဖို-မ လိင်နှစ်မျိုး ကွဲပြားခြားနားခြင်းအပေါ် အကြောင်းပြု၍ အခြေခံ ကွဲပြားခြားနားခြင်းဟု လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က မှတ်ယူထားသည်နှင့်အညီ ကျင့်သုံးသည် လူမှုရေးအမြင်ဖြင့် တည်ရှိနေသည့် အခန်းကဏ္ဍများ၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးများ၊ ပင်ကိုယ်လက္ခဏာများ၊ သဘောထားများ၊ အမူအကျင့်များ၊ စံသတ်မှတ်ချက်များ၊ ဝိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုစသည့်အကြောင်းအရာ အမျိုးမျိုးအား ရည်ညွှန်းသုံးစွဲပါသည်။ အမှန်စင်စစ်၊ ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာလိင်သည် မျိုးရိုးဗီဇနှင့် ခန္ဓာဗေဒနှင့်ဆိုင်သော လက္ခဏာများအားဖြင့် ခွဲခြားဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ကျား၊မရေးရာတွင်မူ သင်ယူခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲမှုများ အားဖြင့်လည်းကောင်း ရရှိလာသော သတ်မှတ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ မတူညီသော အစဉ်အလာစေလွှတ်

ထားစံယဉ်ကျေးမှုများအကြား ကျယ်ပြန့်စွာကွဲပြားနိုင်ပါသည်။^၁

ထိရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှု (Substantive Equality)

“ထိရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှု” မှ လိုအပ်သည်မှာ ရလဒ်များ တန်းတူရည်တူဖြစ်ရန် ဦးတည်ချက် ထားခြင်းထက် တူညီစွာတစ်ထပ်တည်း ကျသောဆက်ဆံမှုသို့ ဦးတည်၍ ကျော်လွန်အာမခံချက်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများမှ သမရိုးကျဖော်ပြသော အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများတန်းတူရည်တူမှုရှိသည် ဆိုရုံဖြင့် လုံလောက်မှုမရှိဘဲ အမျိုးသမီးများကို ရုပ်ပိုင်းဘဝမှုလုံခြုံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေးဖလှုံ့ရေးနှင့် မိမိဘဝ မိမိထူထောင်နိုင်ရေးတို့အတွက် တရားမျှတသော အခွင့်အလမ်းများကို အမှန်တကယ် ရရှိခံစားရစေရန် ဟန်တားထားသည့် လက်ရှိလူမှုရေးနှင့် အခြားအခြေအနေအရပ်ရပ်တို့ကိုပါ မမြစ်မနေထည့်သွင်းစဉ်းစား ပေးရမည်။

ယာယီအထူးစီမံချက်များ (Temporary Special Measures)

အမှန်တကယ် (de facto) တန်းတူရည်တူမှုရှိမှုကို မြှင့်တင်ရန် “ယာယီ အထူးစီမံချက်များ” ဆိုသည်မှာ အမျိုးသမီးများကို အစိုးရဌာနအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အလုပ်အကိုင်များတွင် ရာထူးများအထူးလက်လှမ်းမှီရရှိစေရန်နှင့် အကျိုးအပြတ်များကို ခွင့်ပြုပေးခြင်းအားဖြင့် ဥပမာ - မီးဖွားခွင့်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်း ထိရောက်သော တန်းတူရည်တူမှုရှိမှုကိုနားလည်စေရန် အကူအညီပေးသော အပြုသဘောဆောင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်များကိုဆိုလိုသည်။

၁ INSTRAW Glossary of Gender-related Terms and Concepts, www.un-instraw.org/en/index

ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ (Customary Law)

“ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ” ဆိုသည်မှာ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် သဘောတူညီမှုများကို ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ရန်အစရှိသော နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ဆက်ဆံရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရန် သို့မဟုတ် ထောက်ခံခွင့်ပြုချက်ပေးရန် အသုံးပြုသောလူမှုရေး၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာစည်းကမ်းချက်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။ များစွာသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများတွင် ဥပဒေကိုသို့ စနစ်တကျရေးဆွဲဖြင့်န်းထားခြင်းမရှိပါ။ ဤစာတမ်း၌ သုံးနှုန်းသော “ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ” ဆိုသည်မှာ (အခြားသော အမှုအခင်းများအပါအဝင်) မိသားစုဥပဒေအကြောင်းအရာကိစ္စရပ်များ၌ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အမှုသည်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပါက အခြေပြုဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဓမ္မသတ်ကျမ်းထံတွင်ရေးသားဖြင့်န်းထားသည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးလျက်ရှိသော အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများရှိသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်ပါသည်။

နောက်ခံအကြောင်းရင်းနှင့် ဥပဒေရေးရာ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်

နိဒါန်း

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စီဒေါ သဘောတူညီချက်ကိုလက်ခံခဲ့ပါသည်။ စီဒေါသဘော တညီချက်အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများ သည် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနယ်ပယ်၊ နိုင်ငံရေး နယ်ပယ်၊ စီးပွားရေးနယ်ပယ်၊ လူမှုရေးနယ်ပယ်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်တို့အတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကိုစွဲကို ကျယ်ပြန့်ပြည့်စုံသော အတိုင်းအတာဖြင့် ကိုင်တွယ် ရန်လိုအပ်ပါသည်။ စီဒေါသဘောတူညီချက်ကို လေးစားလိုက်နာသည့်အနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် အမျိုးသမီး များ၏တန်းတူရည်တူမှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းကို ဥပဒေ ဖြင့် တိတိကျကျ ဆောင်ရွက်ပါမည့်အကြောင်း၊ အမျိုးသမီးများအား တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပါမည့်အကြောင်းနှင့် ၎င်းဥပဒေများ၏ အကျိုးသက် ရောက်မှုအနေနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်ထိရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှုကို ရရှိစေမည့်အချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားကတိ ကဝတ်ပြုခဲ့ပါသည်။

စီဒေါသဘောတူညီချက်ညှိနှိုင်းမသည့် စီဒေါ သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ထိုးအတည်ပြုပြီး သို့မဟုတ် လက်ခံပြီးသော နိုင်ငံတော်အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းများမှ ထပ်မံဖြည့်စွက် သဘောတူညီချက် မြှောက်နိုင်သည့် အချိန်အချာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းက ဆက်သွယ်ရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဆင့် တစ်ခုအားဖြင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ သို့မဟုတ် တစ်သီးပုဂ္ဂလအစုအဖွဲ့များမှ စီဒေါသဘောတူညီချက် အားမလိုက်နာချိုးဖောက်မှုများကို တိုင်ကြားတင်ပြ နိုင်သည့်အပြင် စီဒေါသဘောတူညီချက်ညှိနှိုင်းမှုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် နိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့အစည်း များအတွင်း စိုးရိမ်ဖွယ်ကောင်းသော၊ စနစ်တကျ ကြံစည်ကျူးလွန်သည့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးချိုး

ဖောက်မှုများကို ကော်မတီမစုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ဖြစ် နိုင်သည့် စုစမ်းစစ်ဆေးရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဆင့် တစ်ခုကိုလည်း အထောက်အကူပေးပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံသည် စီဒေါသဘောတူညီချက် ညှိနှိုင်းမှုအချုပ် ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မပြုသေးပါ။

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တည် ဆဲဥပဒေများနှင့် ၎င်းတို့၏ စီဒေါသဘောတူညီချက် စံသတ်မှတ်ချက်များကို လေးစားလိုက်နာခြင်းအပေါ် လေ့လာအကဲဖြတ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤလေ့လာ အကဲဖြတ်ချက်ကို ပြုစုရာတွင် ဥပဒေများကို (၎င်း ဥပဒေများရရှိနိုင်သည့် နေရာများတွင်) ၎င်းဥပဒေ များ၏ တရားကိုယ်အတိုင်း ကိုးကားသကဲ့သို့ အဖွဲ့ အစည်းအမျိုးမျိုး၏ အစီရင်ခံစာချက်များကိုလည်း တစ် ဆင့်ခံအထောက်အထားအဖြစ် ကိုးကားထားပါသည်။ အချိန် အကန့်အသတ်နှင့် အထောက်အထားအရင်း အခြစ် အကန့်အသတ်တို့ကြောင့် ဤလေ့လာဆန်း စစ်ချက်သည် တရားဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေ (de jure) တစ်ခုတည်းကိုသာ အလေးပေး သကဲ့သို့ဖြစ်နေလျက်၊ ဥပဒေကဲ့သို့အာဏာတည်သော အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ရန် အားထုတ် နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ စီဒေါကော်မတီမှ ၎င်း၏ နိုင်ငံတော် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအပေါ် နိဂုံးချုပ် ထင်မြင်ချက်များ (Concluding Observations to States Parties) ၌ အကြိမ်ကြိမ်အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥပဒေ ကဲ့သို့ အာဏာတည်သော ဥပဒေထုတ်ပြန်ချက်များ သည်လည်း ဥပဒေမှ ပြောသကဲ့သို့ပင် အရေးကြီး ပါသည်။ အကယ်၍ တရားဥပဒေစနစ်တစ်ခုသည် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူမှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရန်အားပေးသည်ဆိုလျှင် အမျိုးသမီးများ၏တရား ဥပဒေအရ တရားမျှတမှုအား လက်လှမ်းမီခံစားခွင့် ရရှိရေး ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေ များကို လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ရေး ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း အရေးကြီးပါ သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ဘဝအပေါ် ဥပဒေ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ပိုမိုစေ့စေ့စပ်စပ် လေ့လာ ဆန်းစစ်နိုင်ရန် ရှေ့ဆက်၍ ပိုမိုအကျိုးထိရောက် သည့် လုပ်ဆောင်မှုများကို မျှော် လင့်ပါသည်။

နည်းစနစ်များ

ယူနီဖမ် (UNIFEM) ^၂ မှ ပြုစုသည့် သုတေသနများကြောင့် စီဒေါသဘောတူညီချက်မှ ဥပဒေဆိုင်ရာညွှန်းကိန်းများသည် နိုင်ငံများ၏ဥပဒေ များနှင့် စီဒေါသဘောတူညီချက် အခြေခံသဘော တရားများ ကိုက်ညီခြင်းရှိမရှိ အကဲဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတရား ဥပဒေ၏ လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်သောအပင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဤ ညွှန်းကိန်းများကို ပြည့်စုံစေရန်အတွက် အသုံးပြုရန်မှာမူ ဤအကျဉ်းချုပ်စာတမ်း၏ ခြုံငုံသုံးသပ်နိုင်သော အတိုင်းအတာကို ကျော်လွန်နေပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် လမ်းညွှန်မှုတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြု ခဲ့ပြီး ပိုမိုပြည့်စုံသော ဥပဒေရေးရာလေ့လာဆန်းစစ် မှုတစ်ခုပြုစုရာတွင် အသုံးဝင်သော အချက်အလက် များ ဖြစ်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

အကျိုးဆက်များ

မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ စွာဖြင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး သမိုင်းတွင် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးခေတ်တစ် ခေတ်လည်းရှိခဲ့သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေပြု ရေးစနစ်မှာ ဥပဒေ၏မူလအကြောင်းရင်းများစွာဖြင့် ရှစ်ထွေးလျက်ရှိပါသည်။ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုမတိုင်မီ ကပင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ၎င်း၏ ကိုယ်စိုင်စလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်များသည် ဓမ္မသတ်ကျမ်းဟုခေါ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးစံများကိုမိမိ၌ ဥပဒေပြုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ၌ နေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအမျိုး များတို့သည် ၎င်းတို့၏ မိနိုးဖလားစလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများကို အသုံးပြုကြပြီး များပြားလှသော ထို ဥပဒေတို့ကို စာပေဖြင့်မှတ်တမ်း တင်ထားခြင်းမရှိ ပါ။ ဗြိတိသျှမှ ဗြိတိသျှအနွယ်၏ ဥပဒေများဖြင့်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေများအား ချဲ့ထွင်ခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ၊ စီရင်ထုံး ဥပဒေများနှင့်စလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများကို ပေါင်းစပ် ရေးဆွဲထားသည့် အင်္ဂလိပ်ဗိုးရာဥပဒေ (Common Law) ရှိပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်ခေတ်တွင် ဥပဒေသစ်များ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း ၁၉၈၀ခုနှစ် ကတည်းကရှိခဲ့သော ဖြစ်မှုဥပဒေကဲ့သို့ ဥပဒေများ စွာကိုလည်း အသုံးပြုဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာ နိုင်ငံသည် မကြာသေးမီက ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို ထုတ်ပြန် အတည်ပြုခဲ့ပြီး ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို အမှီပြု ၍(လူ့ကုန်ထူးမှု တားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေ ၂၀၀၅ ခုနှစ်)နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုစာချုပ် များကို လေးစားလိုက်နာသည့်အနေနှင့် ရေးဆွဲသည့် (ကလေးသူငယ် ဥပဒေ ၁၉၉၃ခုနှစ်) ကဲ့သို့သော ဥပဒေများကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများသည် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ် ရေးဥပဒေများနှင့် စလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ပေါင်း စပ်ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော သဘောထားအယူအဆများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ခွန်အား နည်းပါး၍ စွမ်းဆောင်ရည်လည်းနိမ့်မမြင့် ၎င်းတို့ အားကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သည်ဟူသော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှ သတ်မှတ်ထားသည့် ကျား၊မ ရေးရာ အတွေးအမြင်များ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေခြင်း သည်အံ့ဩစရာမဟုတ်ပါ။ ဥပဒေများစွာမှာ စီဒေါ သဘောတူညီချက်နှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိသည့်အပြင် ၎င်းဥပဒေများသည် အမှန်တကယ်ထိရောက်မှုရှိ သည် တန်းတရပ်တူမဟူသော အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်အကာအကွယ်ပေးရာတွင် လုံလောက်ခြင်း မရှိပါ။

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများကို ကျား၊မ ရေးရာ အခြေခံဖြင့် အကဲဖြတ်ရသော် အခြေခံအကြောင်း အချက်များစွာဖြင့်ရှုထွေးနေပါသည်။ ပထမအချက် မှာ၊ တရားရုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အင်္ဂလိပ်ဗိုး ရာဥပဒေ(Common Law)စနစ်အောက်တွင် ရှုသော် လည်း ၎င်းဥပဒေများကပင် ဥပဒေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်း စာအုပ်စာတမ်းများ(မြန်မာဘာသာဖြင့်ရော အင်္ဂလိပ်

^၂ For example, translating the CEDAW into Law; Benchmarking National Legislation; Advancing the Implementation of CEDAW in the Cook Islands; CEDAW indicators for South Asia; and Do Our Laws Promote Gender Equality? (For full citations, see Bibliograph).

ဘာသာဖြင့်ပါ)နှင့် အမှုအစီရင်ခံချက်များကို ကုရရှိနိုင်ရန်ခက်ခဲပါသည်။ ယခင်အမှုစီရင်ချက်များကို လွယ်ကူစွာလက်လှမ်းမီရရှိခြင်းမရှိဘဲ ဥပဒေများကို မည်သို့အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို နားလည်ရန်လည်းကောင်း၊ လက်ရှိအချိန်ထိ မည်သည့်ဒီဂရီများကို အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်ဆိုသည် (ယခင် အမှုစီရင်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ အမိန့်ထုတ်ပြန်သည့် တရားမူ၏ အခြေခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်း) ကိုနားလည်ရန်လည်းကောင်း ခက်ခဲပါသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီဒေါသဘောတူညီချက်ကို လက်ခံခဲ့သော်လည်း စီဒေါသဘောတူညီ ချက်အောက်မှ လေးစားလိုက်နာရမည့် အချက်များကို ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် တစ်သားတည်းဖြစ်အောင်ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများဆိုင်ရာအက်ဥပဒေ ၇ ၊ ပုဒ်မ ၁၃ (၁) အရ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် ဘာသာရေးဥပဒေများသည် ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှုရှိပြီး “ဆက်ခံခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း သို့မဟုတ် လူတန်းစားခွဲခြားသော စနစ်” တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသော စီရင်ချက်များကို တရားရုံးများမှ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ၎င်းဥပဒေများကို ကိုးကားနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအမှုလေးမျိုးမှအပ ဖြစ်သော အမှုများ၌ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများသည် သဘောမတူညီမှုများကို ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ရန် တရားရုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအစား မိန့်မလောစလေထုံးတမ်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုသာ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အားကိုးကြရပါသည်။ ထိုသို့ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများမှဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သောတိုင်ကြားချက်များကို တရားဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ တိုင်ကြားခြင်းမပြုဘဲ မိန့်မလောစလေထုံးတမ်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုသာ အမြဲတစေအားကိုးအသုံးပြုနေခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏စာပေဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမရှိသေးသည့် မိန့်မလောစလေထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အကွမ်းတဝင်ရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းသား

လူမျိုးစုများနှင့်ပူးပေါင်း၍ ပိုမိုတိကျသော ဥပဒေဆိုင်ရာအမြင်မြင် အလေးထားကိုင်တွယ်သင့်ပါသည်။ ဤစာတမ်းကို ရေးသားပြုစုရန်အတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို တိကျခိုင်လုံစွာ မှတ်တမ်းတင်ထားသော စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားများ မရရှိခဲ့ပါ။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တန်းတူရည်တူမှု အာမခံချက်

စီဒေါကော်မီတီက ၎င်း၏နိဂုံးချုပ် ထင်မြင်ချက်များနှင့် ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များအထူးရေးသား ပြုစုသည့် စာတမ်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးအာမခံချက်များကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ ထည့်သွင်းပြဌာန်းရန် သင့်လျော်ကြောင်း အကြိမ်ကြိမ်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံဥပဒေများ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပြီး အခြားဥပဒေထုတ်ပြန်ချက်အမျိုးအစားများအား လျော့ပေါ့စေခြင်းအလို့ငှါ ဖြစ်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ရုတ်သိမ်းခြင်း ပြုလုပ်၍ မရပါ။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေများ ဆန့်ကျင်နေသော အဖြစ်အပျက်များရှိခဲ့ပါလျှင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအတိုင်းသာ လိုက်နာကျင့်သုံးရပါမည်။

စီဒေါသဘောတူညီချက်နှင့် ညီညွတ်မှုရှိစေရန် ကျား၊မ ရောရာ ကွဲခြားမှု သို့မဟုတ် လိင်ကွဲခြားမှုကိုပမာနမထားပဲ အာမခံချက်ရှိသည့် တန်းတူရည်တူမှုကို ပံ့ပိုးပေးသည့်အပြင် တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို တားမြစ်နိုင်မည့်ဥပဒေကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပြဌာန်းပေးရပါမည်။ လူအားလုံးကို မခွဲခြားပဲ တန်းတူရည်တူ ဆက်ဆံရေးဆိုသော သမားရိုးကျ အာမခံချက်မျှဖြင့် အမျိုးသမီးများရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့နေရသည့် နှိမ်ချခွဲခြား ဆက်ဆံခံရမှုများ ပပျောက်ရန် လိုလောက်မှုမရှိပါ။ စီဒေါသဘောတူညီချက်အရ တန်းတူရည်တူမှုကို နားလည်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များပါ အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို နားလည်မှီမှီမကပ်ဘဲ အမျိုးသမီးများ၏ဘဝကို အမှန်တကယ်ထိရောက်စွာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေရေးအတွက် ထိရောက်သော အကြောင်းအကျိုးခိုင်လုံစွာ နားလည်

၃ Most countries have printed and online “reporters” or publications, both government and commercial, that provide written records of the decisions issued by the various levels of court.
၄ India Act XIII, 1898.

ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ တန်းတူရည်တူမှု ပြဌာန်းချက်များအား လူထုအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်းကောင်း၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလလုပ် ရွားသူများသည်လည်းကောင်း လိုက်နာဆောင်ရွက် ကြရပါမည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ပုဒ်မ ၃၄၇နှင့် ပုဒ်မ ၃၄၈အရ နိုင်ငံသားအားလုံးသည် တရားဥပဒေ အရ တန်းတူရည်တူဖြစ်ကြောင်း အာမခံချက်ပေး ထားပြီး၊ လိင်ကွဲပြားမှုအပါအဝင် အခြားအကြောင်း အရာများအပေါ် အခြေခံသော နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံ မှုပုံစံအားလုံးကို တားမြစ်ကြောင်း ပြဌာန်းထား ပါသည်။ ပုဒ်မ ၃၄၉ တွင် အများပြည်သူနှင့် သက် ဆိုင်သော အလုပ်အကိုင်၊ ရာထူး၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၌ တန်းတူအခွင့်အရေးရှိကြောင်း အာမခံချက်ပေးထား ပြီး ပုဒ်မ ၃၅၀၌ တူညီသောလုပ်အားအတွက် တူညီ သောလုပ်ခလစာ ခံစားခွင့်ရှိရမည်ဟု ပြဌာန်းထား ပါသည်။

သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ အမျိုးသမီးများအား နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း တွင် မည်သည့်အချက်တို့ပါဝင်သည် သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဆို သည်မှာ မည်သို့ဖြစ်သည်ဟုဖော်ပြသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိပါ။ များစွာသော ဥပဒေများ တွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအား ကွဲပြား ခြားနားစွာ ဖော်ပြရေးဆွဲထားခြင်းသည် ဖြေရှင်းရ ခက်ခဲသော ပြဿနာဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၂တွင် အထူးရည်ညွှန်း ထားသော “အမျိုးသားများနှင့်သာ သင့်တော်သော ရာထူးများ” ဟူသည့်အချက်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း အတင်း လက်ခံထားသည့် ကျားမ ရေးရာကွဲပြား သည့် အမြင်များကြောင့် အမျိုးသမီးများကို အလုပ် အကိုင်ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်များ ကန့်သတ်တားမြစ်ခံနေရ ကြောင်း ညွှန်ပြနေပါသည်။

နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထိရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှုကို အာမခံသော ပြဌာန်းချက်များ သို့မဟုတ် ယာယီအထူးစီမံချက် များ သို့မဟုတ် အပြုသဘောဆောင်သည့်လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များ ဥပမာ- စီဒေါကော်မတီမှ

မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် နိဂုံးချုပ်ထင်မြင်ချက်များ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ၌ အလေးပေးတင်ပြခဲ့သည့် ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်သော အစဉ်အလာအရ အမျိုးသားများသာ လွှမ်း မိုးသောလုပ်ငန်းနယ်ပယ်များ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့် ပိုမို တိုးတက်လာစေရေး လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် မူဝါဒများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုဖော်ပြသော စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်မျှ မပါဝင်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တွင် ပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်အား အခြားအခြင်းအရာများအပါအဝင် အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုဖူလုံရေးနှင့်စပလျဉ်း၍ ဥပဒေ ထုတ်ပြန်ရန်အတွက် ဥပဒေပြုရေး အာဏာကိုအပ် နှင်းပါသည်။^၅ ပုဒ်မ ၃၅၁တွင် မိခင်များ၊ ကလေး သူငယ်များနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများသည် ဥပဒေအရ တန်းတူရည်တူခံစားခွင့်ရှိသည်ဟု ပြဌာန်း ထားပါသည်။ ထိရောက်သော တန်းတူရည်တူမှုကို အာမခံချက်ရရှိစေရန် ကလေးမီးဖွားခြင်းနှင့် သက် ဆိုင်သည်များကို အထူးအလေးပေးအသိအမှတ်ပြု ပုံပိုးကူညီမှုပြုသော်လည်း စီဒေါကော်မတီမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကောက်ချက်ချခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများအား မိခင်များအဖြစ် အသားပေး အထူးပြုခြင်းကပင် ရွေးရိုးစွဲတရားသေအယူအဆများ အရ ရှုမြင်သည့် ကျားမ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများကို ပို၍တန်းအားပေး ထောက်ခံခြင်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေ ပြီး အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း မပြုနိုင်သော အမျိုးသမီးများ၏ အရေးကိစ္စများကို လျစ်လျူရှုရာ ရောက်စေပါသည်။

ထို့ပြင်၊ တန်းတူရည်တူခံစားခွင့်ကဲ့သို့သော အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများကို မိမိ၏နိုင်ငံသား အဆင့်အတန်းကို ပမာနမထားဘဲ လူတိုင်းခံစားရရှိ စေရန် အာမခံချက်ပေးသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်း အချို့ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများအတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြရန် လိုအပ်သော အထောက်အထားစာရွက်စာတမ်း လက်လှမ်းမှီရရှိနိုင်

၅ Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Myanmar, CEDAW/C/MMR/3, 7 November 2008, p.3
၆ Section 96, item 9(1) of the Union Legislative List (Schedule 1).

အမှုအကျင့်အစပေါ် သံသယမေးခွန်း ထုတ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်း အားဖြင့်သူတို့ကို လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းတွင် နိမ့်ကျသေးသိမ်စွာ ခံယူစေသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်နေပါသည်။^၉ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုခြင်းတွင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေအစဉ်အဆက်နှင့် သက်သေခံဥပဒေ၊ ၁၈၇၂ခုနှစ်တို့၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အသုံးပြုပါသည်။

လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် မည်သည့်ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင်မဆို ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာတွင် အခြေခံဖြစ်သော အကြောင်းရင်းမှာ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အမျိုးသမီးမှ သဘောတူညီမှုရရှိရမည်ဟူ၍ စီဒေါ သဘောတူညီချက်၏ မှတ်ချက်များတွင် အလေးပေး တင်ပြထားပါသည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၉၀ အရ သဘောတူညီချက်တစ်ခုသည် ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာကျင်စေမည်ဟု ကြောက်ရွံ့အောင် ပြုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ လိမ်လည်လှည့်ဖြားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ရယူခြင်းဖြစ်လျှင်သဘောတူညီချက်ဟုမှတ်ယူခြင်းမရှိပါ။ အသက် ၁၄ နှစ်အောက်ငယ်သော ကလေးသူငယ်များ၏ သဘောတူညီချက်ကိုလည်း ဥပဒေအရအသိအမှတ်မပြုပါ။

မုဒိမ်းမှု

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၇၅ အရ မုဒိမ်းမှုကို တားမြစ်ထားပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ၎င်း၏ သဘောတူညီမှုမပါဘဲ ၎င်း၏ဆန္ဒဖြင့်ဆန့်ကျင်၍ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာကျင်စေမည် သို့မဟုတ် သေစေမည်ဟု ကြောက်ရွံ့အောင်ပြုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဘောတူလိုက်လျောရခြင်း၊ လိမ်လည်လှည့်ဖြား၍ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးသည် အသက် ၁၄ နှစ်အောက်ငယ်သူဖြစ်ခြင်း၊ သူမသည် ထိုအမျိုးသားနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ထားမှုမရှိဘဲ လိင်ဆက်

ဆံ့မှုပြုခြင်းကို မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ၎င်းဥပဒေ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ပါသည်။ ဥပဒေအရ “ယောက်ျား၏အင်္ဂါဖောက်သည် မိန်းမ၏အင်္ဂါဖောက်တွင် သွင်းဝင်စိလျှင် မုဒိမ်းမှုကျူး လွန်ခြင်းအတွက်လိုအပ်သော ကာမစပ်ယှက်မှုမြောက်ရန် လုံလောက်သည်”ဟု မှတ်ယူပါသည်။ မုဒိမ်းမှုသည် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ခံရနိုင်ပါသည်။

“မုဒိမ်းကျင့်ရန်ကြံစည်မှု”အား တိတိကျကျ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိသော်လည်း ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၁၁ အရ ကြံစည်မှုမြောက်သည့် အပြုအမူများသည် ဖြစ်ဒဏ်တစ်ဝက်အထိ ကျခံရနိုင်ပြီး မုဒိမ်းကျင့် ရန်ကြံစည်မှုသည် ပြစ်မှုမြောက်သည်ဟု ဆိုလိုသဖြင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်အထိ မြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၃၇၇ အရ “ဓမ္မတာနှင့်ဆန့်ကျင်သော ကာမစပ်ယှက်မှု”ကို တားမြစ်ထားပြီး ခြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသည် အမျိုးသားဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးဖြစ်စေ မည်သူဖြစ်သည်ဆိုခြင်းကို ပဓာနမထားဘဲ အများဆုံး ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ “ဓမ္မတာနှင့်ဆန့်ကျင်သော ကာမစပ်ယှက်မှု” ဆိုသည်မှာ ယောနိမှအပ လိင်တံထည့်သွင်းခြင်း၊ စအိုအတွင်း လိင်တံထည့်သွင်းခြင်း၊ လိင်တူအချင်းချင်း လိင်ဆက်ဆံခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်နှင့်လူ ကာမစပ်ယှက်ခြင်းတို့ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

“လိင်တံကု ယောနိအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်း” နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိုမိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း မရှိသောကြောင့် မုဒိမ်းမှုဖြင့်ဖမ်းချုပ်ခံရလျှင် ဥပဒေမှ မည်သို့ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည်ကို တိတိကျကျမှတ်ချက်ချရန် ခက်ခဲပါသည်။ ပုဒ်မ ၃၇၇ အရ လိင်တံကို စအိုအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းကို တားမြစ်ထားသော်လည်း မုဒိမ်းမှုတွင် လိင်တံကိုပါးစပ်အတွင်းထည့်သွင်းခြင်းသို့မဟုတ် လိင်တံမှအပ အခြားအရာဝတ္ထုများကို ယောနိအတွင်းထည့်သွင်းခြင်းတို့ပါ အကျိုးဝင်၊မဝင် ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ လိင်မှုဆိုင်ရာ ကြမ်းတမ်းစွာဆက်ဆံခြင်းနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းတို့ကို ပုဒ်မ ၃၅၀ နှင့် ပုဒ်မ ၃၅၄ တို့ကို အသုံးပြု၍ ယေဘုယျအားဖြင့် တားမြစ်နိုင်သော်လည်း လိင်တံကို ယောနိအတွင်းထည့်သွင်းခြင်း မရှိသော်လည်း မလိုလားအပ်သော လိင်မှုဆိုင်ရာ ထိတွေ့မှု အမြဲအမှုအတွက် ဥပဒေအရ တိကျသောပြစ်ဒဏ်

⁹ Additionally, the Penal Code still prescribes “transportation for life” as a punishment for some offences, in references to a time when Britain kept penal colonies. For the purposes of this paper, those references have been ignored.

သတ်မှတ်ထားပေးခြင်း မရှိပါ။ မုဒိမ်းမှုအား အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများမှာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များကြား တင်ကျယ်ပြန့်စွာ အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေပါသည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေများ၌ လိင်တံကို ယောနိအတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်အကျပ်ကိုင်ခြင်းကို အရေးကြီးသောကဏ္ဍအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အလေးပေးခြင်းမရှိသော်လည်း၊ မကြာသေးမှီကအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၌ မုဒိမ်းမှုကဲ့သို့သော လိင်မှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်သည် အပြုအမူအမျိုးအမျိုးကို အလွန်တိကျသော အသုံးအနှုန်းမှအလွန်ယေဘုယျဆန်သော အသုံးအနှုန်းအထိကွဲပြားသော အသုံးအနှုန်းအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုထားပါသည်။^{၁၀} ကာမစပ်ယှက်ခြင်းအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် မိရိုးဖလာအစဉ်အလာအရသာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမဟုတ်ဘဲ သဘောတူညီချက်မပါသော လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း အပြုအမူအမျိုးမျိုးကို ပါလွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်စေမှုရှိခဲ့မည်ဆိုလျှင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမှ မုဒိမ်းမှုအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပိုမိုကောင်းမွန် လာစေနိုင်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၃၇၅တွင် “အမျိုးသမီးတစ်ဦး”သည် အသက်၁၃အောက်ငယ်သူမဟုတ်ပါက အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားပါသည်။^{၁၁} ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ တရားစီရင်မှုတိုင်းလိုလိုပင်၊ လွတ်မြောက်လာသူ၏ အသက်အရွယ်နှင့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ဆိုခြင်းကို ပဓာနမထားဘဲ သဘောတူညီမှုမပါသော လိင်မှုဆိုင်ရာအပြုအမူကို မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာပြစ်မှုဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ သက်သေခံဥပဒေအရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှ မိမိအလိုမတူပါဟု ထွက်ဆိုလျှင် တရားရုံးမှ ၎င်းအမျိုးသမီး

သည်အလိုမတူခဲ့ဟု မှတ်ယူရပါမည်။^{၁၂} နိုင်ငံအလိုက် သတ်မှတ်ချက်ကွဲလွဲခြင်းရှိသော်လည်း၊ လိင်ဆက်ဆံမှုအတွက် သဘောတူညီမှုပြုနိုင်ရန် အသက်အရွယ်မှာ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်နှောင်းပိုင်းဟု သတ်မှတ်ပြီး အရွယ်ရောက်ပြီးသူ လူတစ်ယောက်သည် အရွယ်မရောက်သေး သူတစ်စုံတစ်ဦးအား လိင်ဆက်ဆံမှုပြုရန် စည်းရုံးခြင်းသည်လည်း ရာဇဝတ်ပြစ်မှုမြောက်ပါသည်။ ကလေးသူငယ်တစ်ဦးနှင့် လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို အစဉ်ထာဝရ ဥပဒေအရ တားမြစ်ရပါမည်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉၃ မှ ၄၉၈ အထိသည် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လိမ်လည်လှည့်ဖြားမှု၊ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှု၊ လိင်ဆက်ဆံမှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ အမျိုးသားတစ်ဦးသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည်ဟု ယုံကြည်အောင် လိမ်လည်လှည့်ဖြား၍ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုပါက ၎င်းအမျိုးသားသည် ထောင်ဒဏ် ၁၀နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ ဟန်ဆောင်၍ အတုအယောင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုပြုခြင်းသည် အခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ ထောင်ဒဏ် ၅နှစ်မှ ၁၀နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်သော အမျိုးသားတစ်ဦးသည် ထောင်ဒဏ် ၅နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ ၎င်းပြစ်ဒဏ်စီရင်ချက်များ၏ အတိုင်းအတာနှင့် မုဒိမ်းမှု ပြစ်ဒဏ်စီရင်ချက်များ၏အတိုင်းအတာတူညီနေခြင်းကိုကြည့်လျှင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ လိင်မှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းထက် အိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်မှုအား ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကဲ့သို့ ပိုမိုအလေးပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရည်ညွှန်းနေပါသည်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၌ မုဒိမ်းမှုအား တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် သက်သေခံခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိတိကျကျ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မပါဝင်ပါ။ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူထံမှ သက်သေခံချက်ယူရာတွင် ၎င်းမုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအား ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးခြင်းရှိသည်ဆိုလျှင်လည်း အလွန်နည်းပါသည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် သက်သေခံဥပဒေတို့၌ သက်သေထွက်ချက် စစ်ဆေးစဉ် သင့်လျော်သောအကာအကွယ်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

¹⁰ For alternative definitions of rape, see the World Health Organization (“physically forced or otherwise coerced penetration – even of slight – of the vulva or anus, using a penis, other body parts or an object”: [Etienne Krug et al, World Report on Violence and Health (Geneva: WHO,2002),p.145) and the international Criminal Tribunal for Rawanda (“a physical invasion of a sexual nature committed on a person under circumstances which are coercive”: [International Criminal Tribunal for Rawada, Akayesu case, judgement (§ 1726).])

¹¹ The provisions in the Penal Code are confusing, but seem to suggest that the punishment for marital rape when the wife is 12 or 13 years old is two years, and that when a wife is younger than 12, the act is considered rape and subject to 10years’ sentence.

¹² The Indian Evidence Act, 1872, s 114A.

မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုများတွင် သက်သေခံဖောက်ဖျက်ခြင်းမရှိစေရန် အစိုးရဆေးရုံများသည် သက်ဆိုင်ရာဒေသပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့၏ခွင့်ပြုချက်ရမှသာလျှင် လူနာအား စမ်းသပ်စစ်ဆေးခြင်း၊ ကုသခြင်းပြုခွင့်ရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ ဝမ်းနည်းဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအနေနှင့် အမှုကိုတရားစွဲဆိုမှု ပြုခြင်းမပြုခြင်းကို ပဓာနမထားဘဲ ဆေးကုသခွင့်ရရှိရန် အမှန်စင်စစ် လိုအပ်ပါသည်။

မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ၏ အတည်မပြုနိုင်သော သက်သေထွက်ချက်ကို တရားရုံးက လက်ခံခြင်းပြုမပြုကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များအရလည်း ခန့်မှန်း၍ မရပါ။ သက်သေခံဥပဒေအရ အကယ်၍ အမျိုးသမီးမှမိမိအလိုမတူပါဟု ထွက်ဆိုလျှင် တရားရုံးမှ ၎င်းအမျိုးသမီးသည် အလိုမတူဟု မှတ်ယူရပါမည်။¹³ အစီရင်ခံချက်အရ အမှုတစ်ခု၌ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတစ်ခုသည် မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ၏ အတည်ပြု၍မရသော သက်သေထွက်ချက်ဖြင့် အမျိုးသားတစ်ယောက်ကိုပြစ်ဒဏ်ဆေးဖြတ်ခြင်းသည် “ခိုင်လုံခြင်းကင်းမဲ့သော၊ အလွန်တရာဆိုးရွားသော ဆုံးဖြတ်ချက်” ဟု စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။¹⁴ ထိုကဲ့သို့သော အမှုသည် တစ်မှုမကပါ။ မုဒိမ်းမှုအား စီရင်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် တိကျခိုင်မာသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကင်းမဲ့ခြင်းကြောင့် သက်သေထွက်ချက်၏ အရေးကြီးမှုနှင့် လက်ခံနိုင်မှုတို့နှင့်စစ်လျဉ်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းသည် တရားရုံးတစ်ခု၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ဖြစ်နေပါသည်။

ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများအနက်၊ မုဒိမ်းမှု၌ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူက တရားစွဲဆိုခြင်းကို ရုပ်သိမ်းလျှင်လည်းကောင်း၊ သက်သေထွက်ဆိုရန် ဆန္ဒမရှိလျှင်လည်းကောင်း အမှုကိုဆက်လက်စစ်ဆေးခြင်း မပြုနိုင်ပါ။ တရားရုံးလက်စွဲ အပိုဒ် ၄၄၃၊ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀၈နှင့် ၂၄၇ က တရားစွဲဆိုသူသည် တရားရုံးသို့ လာရောက်ခြင်းမရှိလျှင် တရားသူကြားသည် တရားစွဲဆိုသူ တရားရုံးသို့ လာရောက်သည့်တိုင် သို့မဟုတ် တရားခံအား

အပြစ်မရှုကြောင်း တရားသေလွတ်သည့်တိုင် ရုံးချိန်းရက်ရေဆိုင်းခြင်းကိုသာ ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း တိတိကျကျပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အမျိုးသမီး သည် သက်သေထွက်ဆရန် (တရားခံအပါအဝင်) တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အကျပ်ကိုင်ခြင်းကို ခံရ နိုင်ပါသည်။ ၎င်းအပြုအမူကို အချို့အင်္ဂလိပ်ရိုးရာ ဥပဒေ တရားစီရင်ရေးကတားမြစ်ပါသည်။ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအား အများပြည်သူမှတ်ကွယ် တရားသူကြီး၏သီးသန့်ရုံးခန်းအတွင်း သက်သေထွက်ဆိုရန် စီစဉ်ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းအနေနှင့် တရားရုံးအတွင်း အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ သက်သေထွက်ဆိုရန် မလိုအပ်တော့ပါ။ တရားစီရင်ခြင်းပြီးဆုံးသည့်နောက်တွင် မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအား လက်တ.ပြန်ခြင်းမှ တရားဝင်အကာအကွယ်ပေးခြင်းမရှိပါ။ အချို့ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာဥပဒေ တရားစီရင်ရေး၌ “မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးသောဥပဒေ” ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်းဥပဒေသည် မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ၏ လိင်ဆက်ဆံခံရမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကြိုတင်သက်သေထွက်ချက်များအား အလိုတူကြောင်း သက်သေထုရန် အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်ကာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ ကို အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ သက်သေခံဥပဒေက သက်သေထွက်ချက်တစ်ခု၏ ခိုင်မာမှုကို သံသယဖြစ်စေရန် အတွက် ပြန်လှန်မေးခွန်းစစ်မေးရာတွင် ဖြစ်ခဲ့ပြီးသည် လိင်ဆက်ဆံမနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ သက်သေထွက်ချက်တို့ကို တင်သွင်းခွင့်ပြုပါသည်။ မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုရန် သက်သေတစ်ယောက်၏ ငြင်းပယ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ဖက်မှ အမြင်ဖြင့်လည်းတရားရုံးက ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။¹⁵

အဆုံး၌ မုဒိမ်းမှုအတွက် နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းသည် ၎င်းပြစ်မှု၏ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်ခြင်းနှင့် ထိုက်တန်ပါသည်။ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအတွက်လည်းဆေးကုသမှု၊ နစ်နာကြေးခံစားခွင့် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူများသည် ဆေးကုသမှုနှင့်နစ်နာကြေးခံစားခွင့်အတွက် တောင်းဆိုခြင်းမရှိသလောက်ဖြစ်ပါသည်။ မုဒိမ်းမှုသည် ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေသော အမှုဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာ

¹³ U Toe Sein v King-Emperor 40 Cr U 525, Maung Ba Tin v King-Emperor 5 BU 112

¹⁴ U Toe Sein v King-Emperor 40 Cr U 525, Maung Ba Tin v King-Emperor 5 BU 112

¹⁵ The Dvidence Act(1872), s 155 (4).

ဥပဒေ၌ တရားမနစ်နာမှုအဖြစ် နစ်နာကြေးတောင်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် မုဒိမ်းမှုနှင့် ဒဏ် ရာအနာတရဖြစ်စေသည့် အခြားအမှုများ ပြုကျင့်ခံ ရသမျှအား ဆေးကုသစရိတ်၊ နစ်နာကြေးထောက်ပံ့ ရန်အတွက် လူထုအဖွဲ့အစည်းများက ရံပုံငွေထူ ထောင်ထား ကြပါသည်။

လိင်မှုဆိုင်ရာ အခြား အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ ပြစ်မှု အကျုံးဝင်သော လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုနှင့်လိင် မှုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးမှုများနှင့်သက်ဆိုင် သောအမှုများကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း ဥပဒေပြု ထားပါသည်။ (၎င်းအမှုများ၌ အလိုမတူဘဲ လိင်မှု ဆိုင်ရာထိပါးဆက်ဆံမှု၊ လိင်ဆက်ဆံမှုကို သဘောတူ ညီမှုရရန် ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် သွေးဆောင်ဖြားယောင်း မှုတို့ ပါဝင်ပါသည်။) ပုဒ်မ ၃၅၄ အရ “အမျိုးသမီး တစ်ယောက်၏ ကာယိန္တရုပ်ပျက်စီးစေရန်” ရည်ရွယ် ချက်ဖြင့် ရမ်းကားပြုမူခြင်းသည် ရာဇဝတ်ပြစ်မှု မြောက်သည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ ၎င်းပြစ်မှုသည် ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်အထိ သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်နှင့် ငွေဒဏ်၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၅၀၉အရ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၏ကာယိန္တရုပ် ပျက်စီးစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသံတစ်စုံတစ်ရာ ပြုခြင်း၊ အရာဝတ္ထုတစ်စုတစ်ခု သို့မဟုတ် ကိုယ်ဟန် အမူအရာပြသခြင်းသည် ထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်နှင့် ငွေဒဏ်ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ပြစ်ဒဏ် ကျခံရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

“ကာယိန္တရုပ်ပျက်စီးမှု”ကို ဥပဒေ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိသဖြင့်၊ မည်သည့်အမှုသည်ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်နိုင်သည်ဟု တိတိကျကျ ပြဋ္ဌာန်းမထားပါ။ ပုဒ်မ ၃၅၄တွင် ၎င်းဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်သည့် ပြစ်မှုများမှာ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာအားဖြင့် ကျယ် ဝန်းပါသည်။ ပြစ်မှုတစ်ခုတွင်၊ အသက်လေးနှစ် အရွယ်ကလေးသူငယ် တစ်ယောက်၏ လိင်အင်္ဂါကို ရိုက်ပုတ်သောကြောင့် လူတစ်ယောက်သည် ပုဒ်မ ၃၂၃ (နာကျင်စေခြင်း)နှင့် ပုဒ်မ ၃၅၄အရ အလုပ် (ကမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ခြစ်ဒဏ်ကျခံရပါ

သည်။^{၁၆} နောက်တစ်မမှာ၊ စာသင်ကျောင်းအတွင်း မိန်းကလေးတစ်ဦးအား လူအများ ရှေ့မှောက်တွင် ချော်လဲကျစေအောင် ယောက်ျားကလေးတစ်ဦးမှ တွန်းတိုက် သောကြောင့် ၎င်းမိန်းကလေး အရှက် တကွဖြစ်ရသည့်အတွက် ၎င်းယောက်ျား ကလေးအား ^{၁၇}၎င်း မိန်းကလေး၏ ကာယိန္တရုပ်ပျက်စီးစေခြင်းနှင့် ထိခိုက်နာကျင်စေခြင်းတို့ ကြောင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ ၃၂၃ နှင့် ပုဒ်မ ၃၅၄ ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်စီရင် ပါသည်။^{၁၈} တတိယအမှုမှာ၊ အမျိုးသားတစ်ဦးသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ပတ်လစ်စလစ်ဓာတ်ပုံ ရိုက် ကူးခြင်းကြောင့် ပုဒ်မ ၃၅၄ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းခံရ ပါသည်။^{၁၉}

ဥပဒေကျင့်သုံးမှု ညီညွတ်စေရန်လည်း ကောင်း၊ မည်သည့်အပြုအမူသည် လက်ခံနိုင်သော အပြုအမူ၊ မည်သည့်အပြုအမူသည် တားမြစ်သည့် အပြုအမူဆိုသည်ကို လူအများနားလည်စေရန်လည်း ကောင်းအပြုအမူနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းပြီး၊ ဓမ္မ ဓိဋ္ဌာန်ကျသောသတ်မှတ်ချက်များ ချမှတ်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမှု ဆင်ခြင်းရှိတတ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေ သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ် ခြင်းမပြုမီစေရန် အရေးကြီးပါသည်။ အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် မမိ၏“ကာယိန္တရုပ်”ကို ထိန်းသိမ်းရမည့် ဟု ဥပဒေတွင် ပါဝင်ခြင်းကြောင့်၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း ခံရသော အမျိုးသမီး၏ အပြုအမူနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထား သည့် မလေ့ထုံးစံများဖြင့် အခြေခံတိုင်းတာပြီး၊ အမျိုးသမီး၏အနေအထိုင်မှန်ကန်မှုကို မေးခွန်းထုတ် လိုသည့် သဘောသက်ရောက်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရလဒ်အနေနှင့်၊ အဆိုပါ ကျူးလွန်ခြင်းခံရသူအား အပြစ် တင်ရှုံးချသောဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဖြစ်စေသည်။) ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် လိင်မှု

¹⁶ Ko Thet Naing (a) Thet Kyi v Union of Myanmar and Daw Yu Yu Lin (2005) Criminal General Application (Special) 214 (Yangon) 14 March 2006
¹⁷ It is not clear whether the boy was charged or convicted, nor how old the parties were
¹⁸ Maung Tun Tun Oo v Union of Myanmar and Ma Yu Yu Maw (2006) Criminal Revision Case 550 (B) (Yangon) 28 February 2007.
¹⁹ Maung Tin Han and 9 v Pyidaungsu (1967) Special 30.

ဆိုင်ရာထိပါးဆက်ဆံမှုနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာအနှောင့်အယှက်ပေးမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း၊ အမြင်အာရုံ ပိုင်းလင်မှုဆိုင်ရာ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းဖော်ပြထားသည့်ရုပ်ပုံများကို အလိုမတူပဲပြသခြင်း) နှင့် နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုအားလုံး မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက်ရည်ရွယ်၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ဆိုပါက အဆိုပါ ကျူးလွန်မှုများ ကိုဖြစ်စေ သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပို၍တိကျစွာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေးဥပဒေတစ်ရပ်သည် မုဒိမ်းမှုနှင့် အခြားလိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် လိုအပ်သည့် သတ်မှတ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရပါမည်။ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးဥပဒေသည် သက်သေခံခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအား မလိုလားအပ်သော စိတ်ထိခိုက်နာကျင်မှု လျော့နည်းစေရန် သင့်တော်သော အကာအကွယ်ပေးမှုကို ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းပေးရပါမည်။ တရားမျှတမှုရှိသော အဖြေရရှိစေရန်လည်း ပံ့ပိုးပေးရပါမည်။ နာမည်ပျက်အရှက်ရခြင်း၊ နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လိင်တူချင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကျားမ ရေးရာအရ ကိုက်ညီခြင်းမရှိသည့် အမျိုးသမီး၏ပြဿနာများကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်ပါသည်။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အတွင်ကျယ်အပြန့်နှံ့ဆုံး အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ခက်ခဲရှုပ်ထွေးပါသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူသည် ဥပဒေအရ စိတ်ခံစားမှုအရ အကြမ်းဖက်သူနှင့် ဆက်နွယ်နေခြင်း၊ အကြမ်းဖက်သူအပေါ် စီးပွားရေးအရ မှီခိုနေခြင်း ဟူသည့်အကြောင်းများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးတွင် အကြီးမားဆုံး အဟန့်အတားမှာ ၎င်းပြဿနာကို မိသားစုပြဿနာအဖြစ် ဓလေ့ထုံးစံအရ လက်ခံထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုကို ပုဂ္ဂလိက

ပြဿနာမျှသာမဟုတ်ဘဲ အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သောပြဿနာဖြစ်သည်ဟု လက်ခံစေခြင်းသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဥပဒေ၌ အခက်ခဲဆုံးအဆင့်တစ်ဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသည် လက်ခံနိုင်စရာမရှိဘဲ ပြစ်ဒဏ်ပေးသင့်ပါသည်ဟု အခိုင်အမာဆိုကြပါသည်။ အကောင်းဆုံးစံမှာ၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဥပဒေတစ်ရပ်သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကာယကံရှင်နှစ်ဦးစလုံးတို့၏ ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေး၊ အိမ်ထောင်ဖက်ဖြစ်မှုနှင့် နေထိုင်မှုပုံစံများ အားလုံးကို ထိခိုက်မှုမရှိစေရန် အကာအကွယ်ပေးသည်အထိ ဥပဒေသက်ရောက်မှု ရှိရပါမည်။

အစဉ်အလာအားဖြင့် *ဓမ္မသတ်ကျမ်း*၌ ခင်ပွန်းအမျိုးသားသည် ဇနီးအမျိုးသမီးအား ကြိမ်လုံးသေးသေး သို့မဟုတ် ဝါးခြမ်းပြားဖြင့် ရိုက်နှက်ဆုံးမပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်မှာ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။^{၂၀} စီရင် ထုံးဥပဒေ၌ ဇနီးအမျိုးသမီးသည် ခင်ပွန်းအမျိုးသား၏ နှိပ်စက်မှုကို သည်းခံရမည်၊ ခွင့်လွှတ်ရမည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးက တရားရုံးသို့တိုင်ကြားလျှင် ၎င်းအမျိုးသမီးအားအကာအကွယ်ပေးရပါမည် ဟုဖော်ပြပါရှိသည်။^{၂၁}

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ပြဿနာကို တိတိကျကျကိုင်တွယ်သည့် ဥပဒေမရှိပါ။ ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည့် ၎င်းအကြမ်းဖက်မှုအား ထိခိုက်နာကျင်စေရန်^{၂၂} ရည်ရွယ်၍ ကျူးလွန်ခြင်း၊ *ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ* (ပုဒ်မ ၃၁၉ - ၃၃၈) နှင့် ရာဇဝတ်မကင်းသောအနိုင်အထက်ပြုမှု (ပုဒ်မ ၃၄၉ - ၃၅၈)တို့အရ ကိုင်တွယ်ရပါမည်ဟူ၍ သာဖော်ပြပါသည်။ သွေးသားတော်စပ်သူချင်း ကာမစပ်ယှက်မှုနှင့်ခြိမ်းခြောက်မှုတို့အတွက်လည်း အလားတူဖြစ်ပါသည်။ *ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ* ပုဒ်မ ၁၀၀မှ ပုဒ်မ ၁၀၂ အထိ၌ မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကို အန္တရာယ်ပြုမည်ကိုစိုးရိမ်ကြောက်လန့်ခြင်းအရင်းခံ၍ မိမိကိုယ်မိမိခွဲကာကွယ်ခွင့်ရှိကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအရင်းခံ၍ အမျိုးသမီးများ မိမိ

²⁰Ba Tun, *Principles of Modern Burmese Buddhist Law* (Calcutta: Eastern Law Hse [Priv.] Ltd., 1957), p.97
²¹*Ma Sat v Maung Nyi Bu* 4 UBR 68.
²²The text of the *Penal Code* says "voluntarily causing hurt."

ကိုယ်မိမိခံခဲ့ရသည့် အချို့နိုင်ငံများတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် အသုံးများသောဥပဒေ၌ ပါဝင်သော်လည်း စီရင်ထုံးဥပဒေ၌ မပါဝင်ပါ။ အကြမ်းဖက်မှု အိမ်ထောင်ဖက်၊ ဆွေမျိုးသားချင်း၊ ရည်းစားတို့အား အမျိုးသမီးအား အဆက်အသွယ် မပြုလုပ်စေရန် အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည့် တားမြစ် ထိန်းချုပ်ဟန့်တားထားနိုင်သည့်အမိန့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မရှိပါ။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့အား ကိုးကား၍ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု တစ်နှစ်လျှင် အရေအတွက် မည်မျှရှိသည်ကို လွယ်ကူစွာသိနိုင်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပြဿနာ မည်မျှအရေးကြီးသည်ဆိုသည့်အတိုင်းအတာကိုလည်း လူအများနားလည်နိုင်ပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုခံကြရသည့် အမျိုးသမီးများ၏ တွေ့ကြုံခံစားရမှုကို ထင်ဟပ်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းထားသည့် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေး ဥပဒေတစ်ရပ်ရေးဆွဲခြင်းသည် အကျိုးရှိသော ပထမအဆင့်တစ်ဆင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့သော ဥပဒေတစ်ရပ်၌ ဥပဒေရေးဆွဲသောအရာရှိများ၊ တရားစီရင်ရေးအရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးအရာရှိများ၊ ရပရွာသူရပ်ရွာသားများ၊ လူထုပညာပေးရေးအစီအစဉ်မှ အမှုထမ်းအရာထမ်းများအား ဥပဒေရေးရာအသိပညာနှင့် ကျား၊မ ရေးရာ သင်တန်းများပို့ချပေးရပါမည်။ သို့မှသာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်စရာက ကျူးလွန်မှုအပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုအကြောင်းကို အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအကြား ပိုမို၍ နားလည်လာကြမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းအကြမ်းဖက်မှုသည် လက်ခံနိုင်စရာမရှိကြောင်း နားလည်လာကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

အကျဉ်းချထားခြင်း

လွှတ်တော်သည် အကျဉ်းထောင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေရေးဆွဲနိုင်ပါသည်။²³ ရာဇဝတ်ဖြစ်မှုတရားခံ အမျိုးသမီးများနှင့်စပ်လျဉ်းသော မူလ

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှာ အကျဉ်းထောင်ဥပဒေ၊ ၁၈၉၄ ခုနှစ်ဖြစ်ပါသည်။ အကျဉ်းထောင်ဥပဒေအရ အကျဉ်းကျသူအမျိုးသမီးများအား အကျဉ်းထောင်မှ လက်ခံခြင်း၊ ရွာဖွေခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း (တားမြစ်သောအရာဝတ္ထုများအတွက်နှင့် ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးခြင်း) ပြုရာတွင် အမျိုးသမီးထောင်ကြီးကြပ်သူများကသာ တာဝန်ယူရပါမည်။²⁴ အမျိုးသမီးအကျဉ်းသားများနှင့် အမျိုးသားအကျဉ်းသားများ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးဆက်သွယ်ခြင်း၊ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်သည့် အနေဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအား တစ်သီးတစ်ခြားခွဲ၍ ထားရပါမည်။²⁵ အမျိုးသမီးအကျဉ်းသားများအား လက်ထိပ်ခတ်ခြင်း၊ ဖြေချင်းခတ်ခြင်းနှင့် ကြိမ်ဒဏ်ပေးခြင်း မပြုရပါ။²⁶

ကလေးသူငယ်ဥပဒေ (၁၉၉၃)၊ အပိုဒ် ၉ ၌၊ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းခရသည့် မိန်းကလေးငယ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၃၇ ၌ တရားခံသည် မိန်းကလေးငယ်ဖြစ်ပါက အသက်ကြီးသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး လိုက်ပါစောင့်ရှောက်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဥပဒေအသစ်၌ အမျိုးသမီးများအား အမျိုးသားများနှင့် ခွဲခြား၍ သီးသန့်နေထိုင်စေခြင်းကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးရမည်ဟုလည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများအား အမျိုးသားလိုခြုံရေးဝန်ထမ်းများမှခခာကိုယ်ရှာဖွေစေခြင်းမပြုစေရဟုလည်းကောင်း အမျိုးသမီးများအားအကျဉ်းချထားစဉ်အတွင်း ရုပ်ပင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟုလည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများအား လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးအပါအဝင် သင့်တော်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ပံ့ပိုးရမည်ဟုလည်းကောင်း တိတိကျကျ ပြဋ္ဌာန်းသင့်ပါသည်။

လိင်လုပ်ငန်းနှင့်လူကုန်ကူးမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ

²⁴India Act 9, 1894, section 24(3)
²⁵Section 27(1)
²⁶Section 46 (12)

²³Section 96, Item 10 (g) of the Union Legislative List.

စီခေါသဘောတူညီချက် အပိုဒ် ၆ ၌ လူကုန် ကူးခြင်းနှင့် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်း (လိင်လုပ်ငန်း)^{၂၇} အပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းပပျောက်ရေးဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရအား တောင်းဆိုပါသည်။ စီခေါ ကော်မတီမှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၌ နောက်ခံအကြောင်းရင်း စာတမ်း^{၂၈} တွင် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏အနေ အထားကို ရှင်းလင်းစွာ တင်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံ တော်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည် အမျိုးသမီးများ အပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်၍ အခြတ်ထုတ်သောလူများအား ပြစ်ဒဏ်ပေးရန်တာဝန်ရှိကြောင်း အလေးပေးတင်ပြ ခဲ့ပါသည်။ လိင်လုပ်ငန်းကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းမှ ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းပေးရန်လည်း ကောင်း၊ အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခြင်းမရှိသည့် လိင် လုပ်ငန်းအား အတင်းအကျပ်ပြု၍ နေရာရွှေ့ပြောင်း စေကာ မတော်မတရားခိုင်းစေမှုများ ပါဝင်သည့် လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် ခွဲခြား၍မှတ်ယူရန်လည်းကောင်း အကြံပြုထားပါသည်။

လိင်လုပ်ငန်း

ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းအတွက် သွေးဆောင် ဖြားယောင်းခြင်း၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအားပြည့်တန်ဆာ လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရန် အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခြင်း သို့မဟုတ် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းခြင်း၊ ပြည့်တန် ဆာအိမ် လုပ်ငန်းတစ်ခု ဦးစီးလုပ်ကိုင်နေခြင်း သို့မဟုတ် ပြည့်တန်ဆာအိမ်လုပ်ငန်းတွင် အလုပ် လုပ်ကိုင်နေခြင်းအားလုံးသည် ပြည့်တန်ဆာ နှိပ်ကွပ် ရေးအက်ဥပဒေ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အရ ဥပဒေနှင့်ဆန့် ကျင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အခြားဥပဒေများစွာတို့ကြောင့်

လည်း ပြည့်တန်ဆာများသည် မကြာခဏဖမ်းဆီး ခြင်းခံကြရပါသည်။^{၂၉}

ပြည့်တန်ဆာနှိပ်ကွပ်ရေးအက်ဥပဒေ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အား ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းရာ ပြစ် ဒဏ်များ ပိုမို၍ များပြားလာပါသည်။^{၃၀} ၎င်းပြင်ဆင် ချက်အရ ပြည့်တန်ဆာနှင့် လိင်ဆက်ဆံရန် ဖောက် သည်ကို မြို့ဆွယ်ခြင်းသည်လည်း ရာဇဝတ်ပြစ်မှု မြောက်ပြီး ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်၊ “အလွန်ပြင်းထန်သော ထောင်ဒဏ်”နှင့်အတူ ငွေဒဏ်ပါ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါ မည်။^{၃၁} လိင်အလုပ်သမားကိုယ်တိုင် မိမိကိုယ်ကို အပ်နှံပါက ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးစခန်း၌ ၎င်း၏ ပြစ်ဒဏ်ကိုကျခံရပါမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ပုဒ်မ၆အရ တစ်စုံတစ်ဦးသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦး အားပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန် သွေးဆောင် ဖြားယောင်းလျှင် ၎င်းသည် အလားတူပြစ်ဒဏ်ခံရ ပါမည်။ ပုဒ်မ ၁၂ (၁)၌ တစ်စုံတစ်ဦးသည် အမျိုး သမီးတစ်ဦးအား ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းကလက်မခံသော လိင်ဆက်ဆံမှုပုံစံ ပြုမူရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည့်တန်ဆာအိမ်တစ်အိမ် တွင်ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားလျှင် ပြင်းထန်သော ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်း ထားပါသည်။ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်၌ “ပြည့်တန်ဆာအိမ်”၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပိုမို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါ သည်။ ၎င်း၌အနှိပ်ခန်းများ၊ အလှပြင်ဆိုင်ခန်းများ၊ ကာရာအိုကေဆိုင်ခန်းများကဲ့သို့ လိင်မှုဆိုင်ရာဝန် ဆောင်မှုပေးလေ့ရှိသည့် လုပ်ငန်းများပါ ပါဝင်ပါ သည်။^{၃၂} အမှုတစ်မှုတွင် ပြည့်တန်ဆာအိမ်တစ်အိမ်

²⁹Under the Rangoon Police Act, a person who is “found between sunset and sunrise, with the precincts of any dwelling-house or other building whatsoever ... without being able satisfactorily to account for his presence therein ... may be taken into custody by any police officer without a warrant, and shall be liable for imprisonment for up to three months.” This law is more colloquially known as *Hmaung Yeip Kho Hmu*: Hiding in the dark shadows,” and is thought to be applied very broadly, including to sex workers.

³⁰*The Law Amending the Suppression of Prostitution Act*, 1949 (The State Peace and Development Council Law No. 7/98).

³¹Section 3(1).

³²*The Law Amending the Suppression of Prostitution Act*, s. 2(a). “Brothel” means any house, building, room, any kind of vehicle/ vessel/ aircraft or plane habitually used

²⁷In this discussion, the terms “prostitution”and “sex work” are both used. “Prostitution” is used when referring to provisions in laws that employ that term. “sex work” is used to refer to sexual services voluntarily provided by adults in exchange for money. Article 6 of CEDAW focuses on exploitation – profit obtained by others from women doing sex work in coerced or abusive situations. It does not prohibit sex work.
²⁸ *Background paper concerning article 6 of the Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, CEDAW/2003/II/WP.2.

ကိုဦးစီးလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြစ်မှုအတွက် ပြည့်တန်ဆာနှိပ် ကွပ်ရေးအာဏာဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ (က) အရ ပေးသင့် သည့်ပြစ်ဒဏ်သည် ထောင်ဒဏ်ဟု စီရင်ချက်ချမှတ် ခဲ့ပါသည်။ ငွေဒဏ်ဖြင့်မလုံလောက်ဟု မှတ်ယူပါ သည်။^{၃၃}

အကယ်၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ငွေရလိုမှု ဖြင့်မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကို “လိင်မှုဆိုင်ရာကိစ္စ”^{၃၄}အတွက် အသုံးပြုရန်ကမ်းလှမ်းခဲ့လျှင် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်း ဟု(ဥပဒေသိပ္ပံပညာမှ အပြုအမူတစ်ခုတည်းဖြင့် မလုံ လောက်ဟုဆိုသော်လည်း) မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။^{၃၅} ရဲ အရာရှိများ၏ ရှေ့မှောက်တွင် နှုတ်မေးနှုတ်ဖြေထွက် ဆိုချက်အပြင် တရားရုံး၌ မည်သည့် သက်သေခံချက် ကိုလက်ခံအတည်ပြုကြောင်း မသိရပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကွန်ဒုံးကို တရားဝင်အသိ အမှတ်မပြုသေးမီက အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကွန်ဒုံးလက် ဝယ်ရုံခြင်းသည် ပြည့်တန်ဆာအလုပ် လုပ်ကိုင်နေ ကြောင်းသက်သေဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ အမိန့် ကြေညာချက်အမှတ် ၁၀၄၈ (၁/၂၀၀၀)အရ မည် သူ့ကိုမဆို တရားစွဲဆိုရာတွင် ကွန်ဒုံးကု သက်သေ ခံပစ္စည်းအဖြစ်အသုံးမပြုရပါ။^{၃၆} ဤအမိန့်ကြေညာ ချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား အိပ်(ချ)အိုင်ဗွီ/ အေအိုင်ဒီအက်(စ)ရောဂါ တားဆီးကာကွယ်ရေးစီမံ ချက်၂၀၁၁-၂၀၁၅နှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ သို့ရာတွင် လိင်အလုပ်သမားများသည် ကွန်ဒုံးလက်ဝယ်ရုံမှု ကြောင့်ဖမ်းဆီးခြင်း ခံနေကြရဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပြည့် တန်ဆာအိမ်များအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေကြသည့် အနိပ် ခန်းများ၊ ကေတီဗီ (ကာရာအိုကေ) ဆိုင်ခန်းများ သည်လည်း ၎င်းတို့၏ဆိုင်ခန်းများအတွင်း ကွန်ဒုံး ထားရှိခြင်းသည် မလိုလားအပ်ဘဲ ရဲ၏အာရုံစိုက်ခြင်း ကိုဆွဲဆောင်ရာရောက်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ဆိုင်ခန်းများ အတွင်း ကွန်ဒုံးထားရှိခြင်းကို ခွင့်မပြုကြပါ။

တရားရုံးလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၆၉၇ ၌ တရားရုံးက တရားခံအား ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ပါမည့်အကြောင်း ခံဝန်ချုပ် ဖြစ်လွှတ်ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း လိင်အ

လုပ်သမားများ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းခံရသောအခါ ၎င်းတို့အား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ဥပဒေ၌ တိတိကျကျ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ ၎င်းတို့သည် ရဲ များအား အခကြေးငွေမရဘဲ လိင်ဆက်ဆံမှု ပြုကြ ရသည်ဟု လိင်အလုပ်သမားများစွာက ပြောပြကြပါ သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပဲ ရဲများအား ငြင်းဆိုပါက ၎င်းတို့သည် တရားစွဲခြင်းခံကြရသည်ဟု ဆိုသည်။ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်းနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ထလက် ရောက်ကျူးလွန်ခြင်းခံကြရသည့် လိင်အလုပ်သမား များသည် ရဲကိုတိုင်ကြားရန်အတွက် အတားအဆီး အခက်အခဲများစွာ ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။ လိင်အလုပ် သမားများသည် လူမှုရေးအရ ပြစ်တင်ရှုတ်ချမှု၊ ဖမ်း ဆီးခံရမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ ခြင်းကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု တောင်းခံ ရန်မကြိုးစားဘဲ ရှောင်ကြပါသည်။

ကလေးသူငယ်များ

ကလေးသူငယ်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၅(က) ၌ ကလေးသူငယ်တစ်ဦးအား ၎င်းတို့၏အကျင့်စာရိတ္တ၊ စရိုက်ကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေနိုင်သည့် လုပ်ငန်း၌ အသုံးပြုခြင်းသည် ပြစ်မှုဖြစ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါ သည်။ အသက်၁၆နှစ်မပြည့်သေးသည့် မိန်းကလေး တစ်ဦးအား ပြည့်တန်ဆာအလုပ် လုပ်ခွင့်ပြုသည့် အုပ်ထိန်းသူသည်လည်း ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ ကလေးသူငယ်တစ်ဦးအား ပြည့်တန်ဆာ လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူတစ်ဦးနှင့် အတူနေထိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပေါင်းသင်းခြင်းကို ခွင့်ပြုခြင်းသည်လည်း ဖြစ်မှုဖြစ်ပါသည်။^{၃၇}

မြန်မာနိုင်ငံ၌ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုရန် လူအများ လက်ခံထားသည့်အသက်အရွယ်မှာ မိန်းကလေးဖြစ် လျှင် ၁၄နှစ်ဖြစ်သောကြောင့်^{၃၈} ထိုအသက်အရွယ် အောက်ငယ်သောမိန်းကလေးတစ်ဦးနှင့် လိင်ဆက်ဆံ မှုပြုလျှင် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှု ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံများစွာ၌ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်တို့အား ၎င်းနှင့်အသက်တူ ညီသောကလေးသူငယ်ချင်း လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို သာခွင့်ပြုပြီး၊ သိသိသာသာအသက်ကြီးသူနှင့် လိင်

for the purpose of prostitution or used with reference to any kind of business for the purpose of prostitution.
³³ M Ulla v The King 1938 AIR Ran 107.
³⁴ This term is also not defined.
³⁵ The King v De Munck 1918 KB1 635 followed, sultan v The King 1947 BLR 337.
³⁶ Issued by Police Bridgadier Zaw Win.

³⁷ Child Law, 1993, s. 66
³⁸ See the Penal Code, s. 375, which makes sex with a female person under the age of 14 rape.

ဆက်ဆံမှုပြုလျှင် မုဒ်မီးမှုနှင့် ကလေးသူငယ်အား မတော်မတရားပြုကျင့်မှု ပြစ်မှုနှစ်ခုစလုံးကို ကျူးလွန် ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လူကုန်ကူးမှု

လူကုန်ကူးခြင်းနှင့်ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းကိုနှိုင်းစဉ်းစားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၅၈ အရ တားမြစ် ထားပါသည်။ လူကုန်ကူးမှုကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ ၂၀၀၅ နှင့် နှိုင်းစဉ်းစားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၅၈ တို့ အရလည်း တားမြစ်ထားပါသည်။^{၃၉}

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ ငွေရလိုခြင်းအတွက် သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ် တစ်စုံတစ်ရာ အတွက်မ ဟုတ်သော်လည်း၊ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောသို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းက လက်မခံသော လိင်ဆက်ဆံမှု အတွက်ပြန်ပေးဆွဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌အမျိုးသမီး တစ်ဦးအား (ပုဒ်မ ၃၆၆) သို့မဟုတ် အသက် ၁၈ နှစ် အောက်ငယ်သည့်ဥပဒေအရ အရွယ်မရောက်သေး သောမိန်းကလေးတစ်ဦးအား (ပုဒ်မ ၃၆၆-က)အတင်း အကျပ်ပြု၍ သို့မဟုတ် သွေးဆောင်ဖြားယောင်း၍ မြန်ပေးဆွဲခြင်း ပြုလျှင်လည်းကောင်း၊ အသက် နှစ်ဆယ့်တစ်နှစ်အောက်ငယ်သော အမျိုးသမီးတစ်ဦး အား (ပုဒ်မ ၃၆၆-ခ) ၎င်းကု ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင် သောလိင်ဆက်ဆံမှုပြုရန် အတင်းအကျပ်ပြုစေခြင်း မည်ကိုသိလျက်၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ခေါ်သွင်း လာလျှင်လည်းကောင်း ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်အထိနှင့် ငွေဒဏ်၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ပြစ်ဒဏ်ကျခံရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ပုဒ်မ ၃၆၇ ၌ လူတစ်ဦးအား ၎င်းကို ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်စေနိုင်ကြောင်း၊ ကျွန်ုပ်ပြု

မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သဘာဝကိုဆန့်ကျင်သော တဏှာ ရာဝကိစ္စအတွက်ဖြစ်ကြောင်းသိလျက် ပြန်ပေးဆွဲခြင်း ပြုလျှင်သို့မဟုတ် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းခြင်းပြုလျှင် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်အထိနှင့်ငွေဒဏ်၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ပြစ်ဒဏ်ကျခံရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။^{၄၀} အမျိုး သမီးတစ်ဦးအား လိင်ဆက်ဆံရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိမိနှင့်အတူလိုက်ပါရန် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းလျှင် ၎င်းအမျိုးသား၏အပြုအမူသည် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင် ပါသည်။^{၄၁} ထိုသို့အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ခေါ်ဆောင်ခြင်း တွင်အမျိုးသမီးထံမှ သဘောတူညီမှုကို အတင်း အကျပ်ပြု၍ရယူခဲ့လျှင် အမေ့ခေါ်ဆောင်မှုသဘော သက်ရောက်ပါသည်။^{၄၂} ပုဒ်မ ၃၇၂ နှင့် ပုဒ်မ ၃၇၃ တို့တွင် အသက် ၁၈ နှစ်မပြည့်သေးသော လူတစ်ဦး အား ၎င်းကိုအသုံးချရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သို့မဟုတ် ၎င်းကို ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်း၊ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင် သောလိင်ဆက်ဆံမှု၊ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သော ကိုယ် ကျင့်တရားပျက်ပြားသောကိစ္စတစ်ခု စသည်တို့တွင် အသုံးပြုမည့်အကြောင်းသိလျက် ရောင်းချခြင်း၊ ငှား ရမ်းခြင်း၊ ငှားယူခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ကုန်ကူးခြင်းပြုလျှင် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။^{၄၃}

လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၌ လူကုန်ကူးမှုဆိုသည်မှာ “လူများက သိမ်းသွင်းစုဆောင်းခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ လွှဲ ပြောင်းခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်း၊ ငှားယူခြင်း၊ ခိုလှုံခွင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်း” တို့ကို ထိုသူ၏သဘောတူညီချက်ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိ သည်ဖြစ်စေ၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အနိုင် အထက်ပြုခြင်း၊ သွေးဆောင်ခေါ်ယူခြင်း၊ လိမ်လည် ခြင်း၊ လှည့်ဖြားခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်၏ ရာထူး၊ အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း သို့မဟုတ် တစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ် ချုပ်ကိုင် နိုင်သောသူနှင့် ငွေကြေးဖြင့် အလဲအလှယ်ပြုခြင်းတို့ အားပြုလုပ်ခြင်းဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါ သည်။^{၄၄}

³⁹ The Constitution is normally paramount in interpretation of overlapping laws. When ordinary acts overlap or conflict, precedence is normally given to the law that was enacted most recently or is most specific. The Constitution and the Anti-Trafficking in Persons Law correspond on the issue of trafficking, with the Anti-Trafficking in Persons Law providing the most complete treatment of offences and penalties. Under the rules of statutory interpretation, the Anti-Trafficking in Persons Law would take precedence over the Penal Code as it is both more specific and more recently enacted. Penal Code provisions are included here for completeness.

⁴⁰“Unnatural lust” is not defined.
⁴¹Maung Tin Aung + 3 and Pyidaungsu, 1966, Head Quarters 1006.
⁴²Maung Aung Nyein and Pyidaungsu.
⁴³Sections 372, 373.
⁴⁴Section 3.

ပုဒ်မ ၃ ၌ “ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း”ဆိုသည်မှာ “ဖြည့်တန်ဆာမှုဖြုတ်ခြင်း၊ အခြား တစ်နည်းနည်းဖြင့် ကာမဆိုင်ရာကိစ္စဖြုတ်လုပ်ခြင်း၊ အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေခြင်း၊ အဓမ္မဝန်ဆောင်မှုပေးစေခြင်း၊ ကျွန်ပြုခြင်း၊ ကျေးကျွန်ကဲ့သို့ ခိုင်းစေခြင်း၊ ကြွေးမြီဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ ခိုင်းစေခြင်းကိုဖြစ်စေ သူတစ်ပါးခန္ဓာကိုယ်၏ အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းအား ထုတ်ယူဖယ်ရှားခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းကိုဖြစ်စေ ခြာရာမှငွေကြေးကိုသော်လည်းကောင်း၊ အကျိုးအမြတ်တစ်စုံတစ်ရာကိုသော်လည်းကောင်း လက်ခံရယူခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံရယူရန်သဘော တူခြင်း” တို့ပါဝင်သည်ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။ ၎င်းကပင် “ကလေးသူငယ်”ဆိုသည်ကို အသက်၁၆နှစ်မပြည့်သေးသောသူနှင့် “လူငယ်” ဆို သည်ကို အနိမ့်ဆုံးအသက်၁၆နှစ်မှ ၁၈နှစ် မပြည့် သေးသောသူဟုအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။^{၄၅}

၎င်းဥပဒေအရ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းနေထိုင်သူ နိုင်ငံသားများသာမက မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမြဲတမ်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံခြား သားများသည်လည်း ဖြည့်ပည့် ၎င်းဖြစ်မှုကိုကျူးလွန် လျှင် အကျိုးပင်ပါသည်။ လူကုန်ကူးမှု တားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် လူကုန်ကူးသူ များကိုသာ ဦးတည်ရမည်ဆိုသော အခြေခံသဘော တရားနှင့်အညီ လူကုန်ကူးခံရသူများသည် ဥပဒေ အရ တရားစွဲဆိုခံရခြင်း မရှိစေရပါ။

လူကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေအရ အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များ အား လူကုန်ကူးမှုကျူးလွန်လျှင် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် မှ ထောင်ဒဏ်တစ်သက်တစ်ကျွန်းအထိ ဖြစ်ဒဏ်ကျ ခံရပါမည်။^{၄၆} အခြားသူများကို လူကုန်ကူးမှု ကျူး လွန်လျှင် ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ်မှ ဆယ်နှစ်အထိ ပြစ် ဒဏ်ကျခံရပါမည်။^{၄၇} လူတစ်ဦးအား လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်ရန်အလို့ငှာ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်မွေးစားခြင်း သို့မဟုတ် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း (လိမ်လည်လှည့်

ဖျား၍)နှင့် ညစ်ညမ်းဓာတ်ပုံ၊ ညစ်ညမ်းရုပ်ရှင် ရိုက် ကူးဖြသဖြင်းဖြုတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လူကုန်ကူးခံရ သူကို ကြိုတင်စီစဉ်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးချခြင်းသည် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဖြစ်ပါသည်။^{၄၈} ပြည်သဝန်ထမ်းသည် ၎င်းတို့၏တာဝန်နှင့်ပတ်သက်၍ ငွေသို့မဟုတ်အခြား ဥစ္စာပစ္စည်းတစ်ခုခုကုတောင်းခံခြင်း သို့မဟုတ် လက် ခံရယူခြင်းသည် ဥပဒေအရထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်မှ ခုနစ် နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။^{၄၉} အုပ်စု၊ လူကုန်ကူးမှုကို ဂိုဏ်းဖွဲ့၍ကျူးလွန်ခြင်းသည် ထောင် ဒဏ်အနှစ် ၂၀မှ ထောင်ဒဏ် တစ်သက်အထိပြစ် ဒဏ်ကျခံရပါမည်။^{၅၀} ဤဥပဒေအရ လူကုန်ကူးမှု လုပ်ငန်းမှ ရရှိသည်ဟု ယူဆသည့် ဥစ္စာပစ္စည်းများကို လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများအား နှစ်နာကြေးပေးရန် သိမ်းယူခွင့်ပြုပါသည်။

လူကုန်ကူးမှုတားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေအဖွဲ့ ကို လူကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅ အရဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့၌ အမြားတာဝန်များ အပါအဝင်၊ လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် လူကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးစီမံ ချက်များနှင့် မူဝါဒများတိုးတက်မှုရှိစေရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရအား အကြံပြုချက်များ တင်ပြခြင်း၊ လူကုန်ကူးခံရသူများကို ကယ်ဆယ်ရေး၊ ပြန်လည် နေရာချထားရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး တို့အတွက် လိုအပ်သောလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို ဖြုလုပ်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ဥပဒေအခန်း ၆ ၌၊ လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူ အမျိုးသမီး၊ ကလေးသူငယ်နှင့် လူငယ်များအား ဗဟိုအဖွဲ့က အထူးကာကွယ်စောင့် ရှောက်မှုပေးရမည်ဟု ဖြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်း၌၊ လူမှုဖူလုံရေး၊ တရားဝင်ကိုယ်စားပြုခွင့်၊ တစ်ကိုယ် ရည်လုံခြုံရေး၊ ဆေးစစ်ဆေးခွင့်၊ ဆေးဝါးကုသခံယူ ခွင့်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတတ်ပညာသင် ကျောင်းများ၊ သင်တန်းများ တက်ရောက်ခွင့်တို့ အတွက် လိုအပ်သည်များကို စီစဉ်ပေးရန်လည်းပါ

⁴⁵This definition and the definition of trafficking mirror the language in the UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000.

⁴⁶Section 24.

⁴⁷Section 25.

⁴⁸Sections 26 and 27.

⁴⁹Section 30.

⁵⁰Section 33.

ဝင်ပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့အား ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ မေလတွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁵¹

လူကုန်ကူးခံရသူများသည် အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်များဖြစ်ပါက ၎င်းတို့၏ ကာယိန္တရောဇာတိနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုံခြုံမှုရရှိစေရန် အများပြည်သူ ရှေ့တွင်တော်တော် သီးသန့်ရုံးခန်းအတွင်း စစ်ဆေး စီရင်မှု ပြုရပါမည်။⁵² လူကုန်ကူးမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းဖြန့်ချိရာတွင် မညသည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၊ တရားစွဲတင်စစ်ဆေးမှု၊ တရားစီရင်မှုအဆင့်တွင်မဆို ဗဟိုအဖွဲ့၏ခွင့်ပြုချက် လိုအပ်ပါသည်။⁵³

လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ သည် စီဒေါသဘောတူညီချက်၊ ကုလသမဂ္ဂလူကုန် ကူးမှုသဘောတူညီချက်ညှိနှိုင်းမှုစာချုပ်⁵⁴ လူကုန်ကူး ဖြင်းခရသောအမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကာ ကွယ်ရေးအဖွဲ့များ၏ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ပြည့်မီ ပါသည်။ ၎င်း၌လူကုန်ကူးမှုကို အနက်အပွယ် ဖွင့်ဆိုရာတွင်အတင်းအကျပ် စေခိုင်းခြင်းသည်အရေး ပါသောအဓိကအကြောင်းအရာတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ပါ သည်။ အတင်းအကျပ်စေခိုင်းသည် လိင်လုပ်ငန်း သာမက ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း ပုစံအမျိုးမျိုးကိုလည်း သုံး သပ်ထားပါသည်။ ၎င်းဥပဒေအရ လူကုန်ကူးခံရ သူများ၏ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာအထောက်အထားအချက် အလက်များအား ၎င်းတို့၏ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးကို အကာအကွယ်ပေးသည့်အနေဖြင့် ထိန်း သိမ်းပေးရန်နှင့် လူကုန်ကူးခံရသူများကိုကူညီထောက် ပံ့ရန် လိုအပ်ပါသည်။

တစ်ခါတည်းမှာပင် ဥပဒေပြုရေးနှင့်စပ် လျဉ်း၍ ဖြေရှင်းရန်ခက်ခဲသောပြဿနာနှစ်ခု ကျန်ရှိ နေပါသေးသည်။ ပထမအချက်မှာ ဥပဒေအရဖော်ပြ ထားသည်မှာ လူကုန်ကူးခံရသူများအား ဝန်ဆောင်မှု

များကို နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ဂျပန်အစိုးရတို့မှ ဝန်ထောက်များ ပြုလုပ်ပေးရပါမည်။⁵⁵ ခန့် မှန်းလျာထားသည့် ဘဏ္ဍာငွေကိုအမှီပြုရခြင်းထက် လျှော့နည်းရုံပုံငွေကို ပိုမို၍ အမှီပြုရခြင်းသည် လူကုန်ကူး ခံရသူများခံစားရမည့် ထောက်ပံ့မှုများကိုအပြည့် အဝမရဘဲ လျော့နည်းစေပါသည်။ ဒုတိယအချက် အနေဖြင့် ဥပဒေအရ လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ် ရေးအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်ပေးအပ်ထား သည့်အမှုထမ်းအရာထမ်းများအား သင့်လျော်သော ကျား၊မ ရေးရာသင်တန်းနှင့် လူကုန်ကူးဖြင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းများပို့ချပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။⁵⁶ ၎င်းတွင် ရဲဝန်ထမ်းများ၊ နယ်စပ်ဒေသရဲဝန်ထမ်းများ၊ တရား ရေးအဖွဲ့ဝင်များအား သင်တန်းပို့ချပေးရန် လိုအပ် သည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်များသည် လူကုန်ကူးသူများကို ဖမ်းဆီးပြီး သည့်နောက်တွင် လူကုန်ကူးခံရသူများအနေနှင့် ပထမဆုံးဆက်ဆံကြရမည့်သူများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများတွင် လိင် အလုပ်သမားအရေအတွက် အများအပြားပါဝင်မည် ဖြစ်ပြီး ၎င်းလိင်အလုပ်သမားများအား ရဲများမှ မတော်တရားဆက်ဆံရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်များအား ဦးစားပေးကာ သင်တန်းပို့ချရန် အရေးကြီးပါသည်။

ကျန်းမာရေးဥပဒေများ

အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ၎င်း၏ဘဝတစ် လျှောက်လုံး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးရပါမည် ဟုစီဒေါသဘောတူညီချက်တွင် ဖြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်း၌ လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးအတွက် အကန့်အသတ်မရှိ ပါဝင် ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်ရေးနှင့် သင့်လျော် သည့်လက်လမ်းမှသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုရရှိ ရေးသည့် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် မိမိတို့၏ ကျန်းမာ ရေး၊ မိမိတို့၏ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်ပတ်သက်သော ရွေးချယ် ဆုံးဖြတ်မှုဖြုတ်ရန် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အခွင့်

⁵¹Notification 18/2011 (27 May 2011). It is not certain at the time of writing what the reorganization entailed.

⁵²Anti Trafficking in Persons Law, 2005. s. 11(a).

⁵³Section 11(b).

⁵⁴UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000.

⁵⁵Section 22.

56 Section 8.

အလမ်းများ ပီပြင်စွာရရှိရေး၌ အလွန်အရေးပါပါသည်။ အမျိုးသမီးများကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကလေးများကို ကျွေးမွေးပြုစုခြင်း တာဝန်များသည် ၎င်းတို့၏ ပညာရေးအခွင့်အလမ်း၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းနှင့်တစ်ကိုယ်ရည်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာဝါသနာ အလုပ်များနှင့်အလားတူ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးကိစ္စများအပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့်ဥပဒေအရ အမျိုးသမီးများအားကလေးအရေအတွက်၊ သားဆက်ခြားကာလ၊ မလိုလားသောကိုယ်ဝန်ကို တားဆီးခြင်းတို့ကို စည်းကမ်းသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ပေးရပါမည်။⁵⁷

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ လွှတ်တော်အား မိခင်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေပြုခွင့်ပေးရပါမည်။⁵⁸ “မည်သူ့ကိုမျှ တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီမှတစ်ပါးအသက်ကိုဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကိုဖြစ်စေ နစ်နာဆုံးရှုံးမှု မရှိစေရ။”⁵⁹

ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ ၃၁၂(က)အရ အမျိုးသမီး၏အသက်ကို ကယ်ဆယ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်မှတစ်ပါး တမင်တကာ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းသည်⁶⁰ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါသည်။ မည်သူမဆို ကိုယ်ဝန်ပထမသုံးလအတွင်း ကယ်ဆယ်မှုအတွက် အမျိုးသမီးအားကိုယ်ဝန်ဖျက်ရန် တိုက်တွန်းသူ အပါအဝင် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။ သို့မဟုတ် ငွေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။ အမျိုးသမီး၏ ကိုယ်ဝန်မှာ “သန္ဓေသားခြေလက်အင်္ဂါစုံသည့်အချိန်” ဖြစ်လျှင် ထောင်ဒဏ်ခုနစ်နှစ်အထိတိုး၍ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ ၎င်းစကားရပ်မှာ မိခင်ဝမ်းဗိုက်အတွင်း သန္ဓေသား၏လှုပ်ရှားမှုကို ခံစားရပြီဖြစ်သောကာလဖြစ်သည့် ခန့်မှန်းခြေသီတင်း ၁၆ ပတ်ရှိပြီဖြစ်သော ကိုယ်ဝန်ဒုတိယ သုံးလကိုဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် မလိုလားသည့် ကိုယ်ဝန်ကိုတားဆီးရန်အတွက် အရည်အချင်းမပြည့်သော

သို့မဟုတ် သင်တန်းဆင်းမဟုတ်သောသူများကို အားကိုးကြရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မိမိတို့ဘာသာမိမိတို့ကိုယ်ဝန်ဖျက်ရန် ကြိုးစားကြခြင်းသည်လည်းကောင်း ရာဇဝတ်ပြစ်မှုမြောက်သော ကိုယ်ဝန်ဖျက်မှုများတိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ထိုသို့ကိုယ်ဝန်ဖျက်ရန်ကြိုးစားခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးတွင် ကူးစက်ရောဂါပိုးဝင်ခြင်း၊ ဒဏ်ရာအနာတရရရှိခြင်းကဲ့သို့ ပြင်းထန်သော ဆင့်ပွားရောဂါဝေဒနာများကို ခံစားကြရပါသည်။ အသက်သေဆုံးကြရသည်မှာလည်း ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲကိစ္စမဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆရာဝန်များနှင့် တရားဝင်ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းသည် မိခင်အသက်ဆုံးရှုံးမှုနှုန်း သိသိသာသာကျဆင်းနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာရေးကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်မ ၃၁၂ (ခ) နှင့် ပုဒ်မ ၃၁၂ (ဃ) အရ ကျန်းမာရေးဌာနမှ ထောက်ခံစာမပါဘဲ သားကြောဖြတ်ခြင်းသည် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းထောက်ခံစာ၌လူနာ၏ ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းကျန်းမာရေးကောင်းမွန်ကြောင်း ထောက်ခံချက်ပါဝင်ရပါသည်။ တရားမဝင်သားကြောဖြတ်ခြင်းသည် သားကြောဖြတ်ပေးသည့် ဆရာဝန်များနှင့် လူနာနှစ်ဦးစလုံးထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်နှင့်ဒဏ်ငွေ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။ သဘောတူညီမှုမပါဘဲ သားကြောဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် သားကြောဖြတ်စဉ် အသက်သေဆုံးခြင်းသည်ထောင်ဒဏ် ဆယ်နှစ်သော်လည်းကောင်း၊ ထောင်ဒဏ် တစ်သက်တစ်ကျွန်းသော်လည်းကောင်း ပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားနှစ်ဦးစလုံးအတွက်သားကြောဖြတ်ခြင်းကို တင်းကျပ်စွာ ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် စင်စစ်အားဖြင့် တန်းတူရည်တူ ပို၍မဖြစ်စေတော့ပါ။ အမျိုးသမီးများသာလျှင်ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့နှင့် ၎င်းတို့၏အိမ်ထောင်ဖက်များ သားကြောဖြတ်ခြင်းကို ရွေးချယ်ခွင့်မရသောအခါ အမျိုးသမီးများသာလျှင် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ထိခိုက်ခံစားကြရပါသည်။ ထို့ပြင်၊ အမျိုးသမီးများ သားကြောဖြတ်ခွင့်လျှော့ကလွှာတင်လျှင် ၎င်းလျှောက်လွှာတွင် ၎င်း၏ခင်ပွန်းနှင့် ဆရာဝန်၏လက်မှတ်ပါဝင်ရမည်ဟု ဆေးရုံကစည်းမျဉ်းချမှတ်ထားပါသည်။ သားသမီးယူခြင်း၊ မယူခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သင့်လျော်မည့်ရွေးချယ်မှုကို လင်မယားနှစ်ယောက်စလုံးနှင့် ဆွေးနွေး

⁵⁷ See CEDAW General Recommendation No. 21, accessed at: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm>

⁵⁸Section 96, item 9(1) of the Union Legislative List (Schedule 1).

⁵⁹Section 353.

⁶⁰The term used in the provision is “voluntarily causing miscarriage”.

တိုင်ပင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အမျိုးသမီးအနေဖြင့် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ခန္ဓာကိုယ်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ပါလျက်နှင့် ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချမှတ်ရာတွင် ခင်ပွန်းနှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ကန့်သတ်ခွင့်ရှိနေခြင်းမျိုး မရှိသည်ပါ။ ဤပြဌာန်းချက်ကိုပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမှ ပယ်ဖျက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ခင်ပွန်း၏လက်မှတ်လိုအပ်ခြင်းကို ပယ်ဖျက်၍ ဆေးရုံစည်းမျဉ်းကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ကျန်းမာရေးရလဒ် နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော သားသမီးမွေးဖွားခြင်းရွေးချယ်ခွင့်ကို ရရှိစေမည် ဖြစ်ပါသည်။

သူနာပြုများ၊ သားဖွား ဆရာမများနှင့် စစ်လျဉ်းသော ဥပဒေ⁶¹၊ ပုဒ်မ ၂၁တွင် မည်သူမဆို ကလေးမီးပွားခြင်းကို မှတ်ပုံတင်မရှိပဲမြဲလုပ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပြီး၊ ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်နှင့် ငွေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ကျခံရမည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မဖွံ့ဖြိုးသေးသော ကျေးလက်ဒေသအချို့တွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကိုလက်လှမ်းမမီခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများသည် မိရိုးဖလာလက်သည်များကိုသာများစွာအားကိုးကြရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ၎င်းပြဌာန်းချက်သည် အမျိုးသမီးများအား ရနိုင်သမျှအကောင်းဆုံးကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုကို ပီပြင်စွာရရှိစေရန် ရည်ရွယ်သည်ဆိုသည်တိုင်လွန်ကဲမှုဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့၏အသုံးစရိတ်နှင့် ၎င်းတို့ဒေသ၏ ပထဝီအနေအထားအလျောက် ထိုသို့ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပံ့ပိုးခြင်းအား အရေးယူဖြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းထက်၊ ၎င်းသားဖွားဆရာမများနှင့် မိရိုးဖလာလက်သည်များအား ပညာပေးခြင်းနှင့် လက်မှတ်ရသင်တန်းပေးခြင်းတို့ကို ပိုမိုမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအမျိုးသမီးများလက်လှမ်းမီသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများက မြှင့်တင်ပေးခြင်းသည် ပိုမိုအကျိုးရှိပါလိမ့်မည်။

မိသားစုအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်စစ်လျဉ်း၍ ဘာသာရေးနှင့် မိရိုးဖလာဓလေ့ထုံးစံများအရမြင်သည်အမြင်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည် ကျား၊မ ရေးရာ ရှေးရိုးစွဲတရားသေပုံသွင်းခြင်း ခံလွှမ်းမိုးမှုသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိကြောင်း လက်ခံအသိအမှတ်ပြုလျက် စီဒေါကော်မီတီသည် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုပြုရာတွင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေး ရရှိသင့်ကြောင်း၊ အိမ်ထောင်ဖက်ရွေးချယ်မှုပြုရာတွင် လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ခွင့်ရရှိသင့်ကြောင်း အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ လင်မယားဘဝတွင်လည်းကောင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းရာတွင်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ရရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ကလေးသူငယ်ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် ဥပဒေအရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ပြုသည် အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်အသက်အရွယ်ကို ဥပဒေအရ တိတိကျကျပြဌာန်းသင့်ပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်းကိုလည်း မဖြစ်မနေပြုလုပ်ရမည်ဟု ပြဌာန်းရပါမည်။ စီဒေါကော်မီတီမှ အထွေထွေအကြံပြုချက်များ၊ အမှတ် ၂၁၅၅ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ဖြုတ်ရန် အနိမ့်ဆုံး သတ်မှတ်အသက်အရွယ်သည် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှစ်ဦးစလုံးအတွက် ၁၈နှစ်ဖြစ်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။⁶²

အိမ်ထောင်ရေးဖြစ်မှုရှိမှသာ ကွာရှင်းခွင့် တောင်းပိုင်ခွင့်ရှိနေခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အကြမ်းဖက်ပြုမူဆက်ဆံခံနေရမှုများမှ ဖယ်ခွာနိုင်ရန် များစွာ အခက်အခဲဖြစ်စေခြင်းအပါအဝင် အခြားအကြောင်းပြချက် အမျိုးမျိုးရှိနေခြင်းကြောင့်ရပ်သိမ်းသင့်ကြောင်း စီဒေါကော်မီတီမှ အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။⁶³ ကော်မတီမှ အလေးထားတင်ပြထား

မိသားစုဥပဒေ

⁶² While this discussion focuses on heterosexual relationships, equality principles also should apply to, and invite consideration of, same-sex relationships. Representatives of LGBT (lesbian, gay, bisexual and transgendered) communities should be involved as stakeholders in discussion of revisions to Myanmar family laws.

⁶³ Concluding Comments of CEDAW Committee: Luxembourg (2008) 40th Session at para. 34 (UN Doc CEDAW/C/LUX/CO/5)

⁶¹The State Law and Order Restoration Council Law No. 19/90.

သည်မှာ မိဘနှစ်ဦးစလုံးသည် သားသမီးများကို ထောက်ပံ့ရန် တာဝန်ရှိပြီး၊ ကလေးအုပ်ထိန်းခွင့်ပေးရာတွင် ကလေးအတွက် အကျိုးအရှိဆုံးဖြစ်စေရန် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရမည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်း⁶⁴ နှင့် သားသမီးထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများသည် ကွဲလွဲသောစံနှုန်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဘာသာရေးကို အခြေပြုသောဥပဒေများသည် နှစ်ဖက်အမူသည်များအား အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်ရေး မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများသည် ဓမ္မသတ်ကျမ်းကို အသုံးပြု၍ တရားစီရင်ပါသည်။ (ဓမ္မသတ်ကျမ်းသည် ဟိန္ဒူဘာသာ ဓမ္မသတ္တရာမှ ဆင်းသက်လာပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ "ဥပဒေကျမ်း" ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။) ယခင်တရားသူကြီးများ၏ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ၊ မှတ်တမ်းများ၊ စီရင်ထုံးများကို စုစည်းဖြုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေဟု အမည်တွင်ပါသည်။ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးကာလအတွင်း ဗြိတိသျှတရားရုံးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များပါဝင်သည့် အမှုအခင်းများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေကို အသုံးပြုရလေ့ရှိသဖြင့် ခဉ္စရာစုနှောင်းပိုင်းကာလကတည်းမှ ဓမ္မသတ်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ဘာသာပြန်ဆိုထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများမှ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများသည် အစဉ်သဖြင့်အပြောင်းအလဲရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မသတ်ကျမ်း၏ အချို့အခြေခံသဘောတရားများသည် ယခုခေတ် မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိတော့ခြင်းကိုလည်းကောင်း လက်ခံအသိအမှတ်ပြုသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များပါဝင်ပတ်သက်သည့် မိသားစုဥပဒေဆုံးဖြတ်ချက်များ၌ ဓမ္မသတ်ကျမ်းကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။⁶⁵

စီဒေါကော်မီတီသည် ၎င်း၏ ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိဂုံးချုပ်ထင်မြင်ချက်များ၌

မိသားစုဆက်ဆံရေးနှင့် အလားတူ အမွေဆက်ခံမှုအပါအဝင်၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွင်း နိမ့်ချခြားဆက်ဆံသော မိန်းမလောဓလေ့ထုံးစံအလေ့အထများ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းကို အလေးထားဖော်ပြပါသည်။ ရခိုင်၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်နှင့် ရှမ်းစသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများသည် မိသားစုကိစ္စနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကိစ္စနှစ်ရပ်စလုံး၌ မိမိတို့၏ မိန်းမလောဓလေ့ထုံးစံများကို လိုက်နာကျင့်သုံးကြပါသည်။ အချို့ဓလေ့ထုံးစံများကို စနစ်တကျဥပဒေပြုထားခြင်းမရှိပါ။⁶⁶ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေး ခေတ်ကတည်းက၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းမှတစ်ပါးတစ်စာရင်းသွင်းရသည့် ခရစ်ယာန်ဘာသာထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း အက်ဥပဒေ၊ ၁၈၇၂ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယားကွာရှင်းခြင်းဥပဒေ၊ ၁၈၆၉ခုနှစ်⁶⁷ တို့နှင့်အတူ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာ ဥပဒေတို့ဖြင့်အခြေခံ၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယားကွာရှင်းခြင်းဥပဒေအရ တရားရုံးများသည် လင်မယားကွာရှင်းခြင်းအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကိုပယ်ဖျက်ခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်းမပြုပဲ ဥပဒေအရ ခွဲ၍နေစေခြင်းတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာရှိပါသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ (ဆစ်(ခ)များနှင့်အတူ)နှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ၏ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြားတရားဥပဒေများ၊ စီရင်ထုံးဥပဒေများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြမည့် ဆွေးနွေးချက်များမှာ လူဦးရေအများစုဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက အခြေခံအားဖြင့် အလေးပေး၍ ဆွေးနွေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေး အစီအစဉ်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအုပ်စု အားလုံးအတွက် စဉ်းစားသုံးသပ်ရန်နှင့် ဆွေးနွေးအကြံပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။

ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုအခြေအနေ

⁶⁴For want of documentation, inheritance will not be addressed here.
⁶⁵Daw Khin Mya Mar (a) Mar Mar vs. U Nyunt Hlaing (1972) First Civil Appeal of Chief Court, No. 38. See also Daw Kyi Kyi v Mrs. Mary Wain (1971) 11 BLR(SC) 52.

⁶⁶Since these customary laws are not available, they have not been considered here.
⁶⁷While the text of this Act was not available, it is substantially the same as the *Idian Divorce Act*, 1869.

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေအားလုံးသည် ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည့်သူ နှစ်ဦးစလုံးသဘောတူညီရန် လိုအပ်ကြောင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အရေးအကြီးဆုံးမှာ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည့်သူ နှစ်ဦးစလုံးသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သာမန်စံနှုန်းပြည့်ရမည်ဟု အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ မြန်မာလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၌ (အိမ်ထောင်မရှိသော) အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့်လျှင် ဖခင်၏ခွင့်ပြုချက်မလိုအပ်ဘဲ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ပြုပါသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အသက်၂၀မပြည့်သေးဘဲ ၁၅နှစ်ပြည့်ပြီးသူ ဖြစ်လျှင် ၎င်းသည် တစ်ခုလပ် သို့မဟုတ် မှုဆိုးမဟုတ်လျှင် ဖခင်၏ခွင့်ပြုချက် လိုအပ်ပါသည်။⁶⁸ ဖခင်၏ခွင့်ပြုချက်ဆိုသည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် မိဘ၏ခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် အုပ်ထိန်းသူ၏ခွင့်ပြုချက်ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်ဟု တရားရုံးများက မှတ်ယူပါသည်။⁶⁹ သို့ရာတွင်လက်တွေ့တွင် ပဋိညာဉ်ဥပဒေအရအသက်၁၈နှစ်ပြည့်ပြီးသည့် မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် မိဘ၏ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ တရားသူကြီးတစ်ဦး၏ရှေ့မှောက်တွင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ရှိပါသည်။ မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် ၁၅ နှစ်မပြည့်သေးလျှင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းမပြုနိုင်ဟု မှတ်ယူရန် ရှိသော်လည်း ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ အိမ်ထောင်ဖက်မှပုဒ်မိန်းပြုကျင့်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြဋ္ဌာန်းသည်မှာ တစ်နည်းတစ်ဖုံ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများသည် ရွပ်ပိုင်ဆိုင်ရာအရွယ်ရောက် (လူပျိုဖော်ဝင်) လျှင် မိဘ၏ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ရှိပါသည်။

စီရင်ထုံးဥပဒေ၏ အဓိကကဏ္ဍမှာ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၌ ကတိကဝတ်ပြုမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကိုင်တွယ်ပါသည်။ ၎င်းဥပဒေအရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ၎င်းအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပါမည်ဟု ပြုသည့် ကတိကဝတ်ကို ဖောက်ဖျက်လျှင် တရားစွဲဆိုနိုင်ပါသည်။ သွေးဆောင်ဖြားယောင်းမှုနှင့် မသက်ဆိုင်ပါ။⁷⁰ အကယ်၍ အသက် ၁၈ နှစ်မပြည့်သေးသော ယောက်ျားကလေးတစ်ဦးသည် မိဘ၏ခွင့်ပြုချက်မရ

ရှိဘဲ ကတိကဝတ်ပြုခဲ့လျှင် “ပဋိညာဉ်”သည် သာမန်အားဖြင့်ဖျက်ပြယ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းယောက်ျားကလေးသည် အမျိုးသမီးနှင့် လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခဲ့လျှင် မိဘကခွင့်မပြုပဲနေ၍မရဘဲ ၎င်းယောက်ျားကလေးအား ၎င်း၏ကတိကဝတ်ဖောက်ဖျက်ခြင်းအတွက် တရားစွဲ ဆိုနိုင်ပါသည်။⁷¹ ယောက်ျားကလေးတစ်ဦးသည် မိန်းကလေးတစ်ဦးအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပါမည်ဟုလူသိရင် ကြားကတိကဝတ်ပြုပြီး၊ ၎င်းမိန်းကလေးနှင့် လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခဲ့လျှင် ၎င်းယောက်ျားကလေးသည် မိမိကတိကဝတ်ရှိသည့်အတိုင်း ၎င်းမိန်းကလေးအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရပါမည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပဲကတိကဝတ်ဖောက်ဖျက်လျှင် ၎င်းယောက်ျားကလေးနှင့် (၎င်း၏မိဘများ) သည် နှစ်နာမူအတွက် တရားစွဲဆိုခြင်းရပါမည်။⁷² မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသားတစ်ဦးက ၎င်းအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပါမည်ဟု ကတိကဝတ်မပြုခဲ့သည့်တိုင် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းကာ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုခဲ့ပြီး ကိုယ်ဝန်ရရှိခဲ့လျှင် ၎င်းမိန်းကလေးသည် ၎င်း၏ နှစ်နာမူအတွက် တရားစွဲဆိုနိုင်ပါသည်။⁷³

မယားနှစ်ယောက် အပြိုင်ထားခြင်းသည် မြန်မာလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေအရတရားဝင်ပါသည်။ ဓမ္မသတ်ကျမ်း၌ မြူခြင်း (သို့မဟုတ်မယားတစ်ယောက်သည် သားယောက်ျားကလေးမွေးပေးရန် ဖျက်ကွက်ခြင်း)သည် အမျိုးသားတစ်ဦးအတွက် လင်မယားကွာရှင်းရန်နှင့် နောက်ထပ်မယားတစ်ယောက်ယူရန် အကြောင်းပြချက်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ ၎င်းအမျိုးသားသည် ၎င်း၏ ပထမမယား၏ သဘောတူညီချက်မရဘဲ ထိုသို့ပြုလုပ်လျှင် ၎င်းပထမမယားသည် ဒုတိယမယားနှင့်အတူ မနေထိုင်နိုင်ဟု ငြင်းခွင့်ရှိပြီး ၎င်း၏ ပထမမယားအခွင့်အရေးများလည်း မဆုံးရှုံးပါ။⁷⁴ သို့ရာတွင်အမှုတစ်မှုတွင် ပထမမယားနှင့်ဒုတိယမယားသည် ဥပဒေအရ အခွင့်အရေးအဆင့်အတန်း တန်းတူရည်တူရှိရမည်ဟု တရားရုံးမှ

⁷¹ *Maung Tun Kyin v Ma Mai Tin* (1910) 10 LBR 28.
⁷² *Maung Ye Nyein Aung and Three v Ma Khin San New (Minor and her guardian Mother Daw San Myint)* (2010) Special Civil Appeal No. 11 MLR 69.
⁷³ *Maung Myo Chit v Ma Pu* (1987) BLR 108, overruling *Ma Yon v Maung Phoe Lu* 2 UBR (1897-1901) 499.
⁷⁴ *Ma Kar Oo v Phoe Soe* 4 LBR 340. It is not clear whether the first wife has the right to prevent the second from moving into the same residence.

⁶⁸ Manugye Book VI, ch 28.
⁶⁹ *Ma Khin San Win v Maung Tin Myint* 1977 BLR p 12.
⁷⁰ *Ma you v Maung Po Lu* 2 UBR 499.

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပြီး မယားငယ် သို့မဟုတ် အငယ် အနှောင်းဟု ဆက်ဆံခြင်းခံကြရသည် အမျိုးသမီး များ၏အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း အထူးအာဇာနည်အစ ၁၉၅၄ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။⁷⁵ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မယားပြိုင်ယူခြင်း ဓလေ့ကို အချို့အစွာလက်ခံလာသောလူ့ အဖွဲ့အစည်း တွင် အစွာလက်ခံလာသောဓလေ့ထုံးထမ်း ဥပဒေအရ တရားဝင်ကျင့်သုံးကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း စုံစုပေါင်းနေထိုင်ကြသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုကို ဦးစားပေး အလေးအနက် ထား၍ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုပုံစံ အခြောက်အမြား ရှိခြင်းသည် အကျိုးရှိကြောင်း လက်ခံနိုင်သော်လည်း ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ပြုသည့် အသက်အရွယ်(အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ် အသက်အရွယ် ၁၈နှစ်သည်သင့်တော်) နှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ် သူနှစ်ဦးစလုံး၏ သဘောတူညီမှုစံသတ်မှတ်ချက်ကို ပြဋ္ဌာန်းသင့်ပါသည်။ မိဘများ၏ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်ခြင်းကိုလည်း ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု မှတ်ပုံတင်စာရင်း သွင်းခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၌ တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးနှင့် ကုန်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ပိုမို၍ ရရှိစေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေ၌ မယားနှစ်ယောက်ယူခွင့်နှင့် မယားပြိုင်ယူခွင့် ဆက်လက်တည်တံ့နေခြင်းအတွက် စီဒေါကော်မီတီမှ စိုးရိမ်ကြောင်းဖော်ပြပြီး၊ ၎င်း၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ နိုဂုံးချုပ်ထင်မြင်ချက်များ၌ ၎င်းအလေ့အထများပပောက်စေရန် ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ် ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်း အကြံပြုထားပါသည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် တရားရုံးချုပ်၊ တရားသူကြီးချုပ်မှ အမျိုးသမီးများအား လူကုန်ကူးမှုမှ အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် နိုင်ငံခြားသားများနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ် မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်းကို တားမြစ်သည့် အမိန့်ကြေညာစာ (ရည်ညွှန်းစာ အမှတ်၊ ၃၆၀၄/ပုဒ်မ ၃၁(၁) ၈၆/၉၈)ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအမိန့်ကြေညာစာသည် အမျိုးသမီးများ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးကို လွတ်လပ်စွာ အိမ်ထောင်

ဖက်ရွေးချယ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း မြစ်ပါသည်။

မြန်မာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတွင် အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးနှစ်ဦးတို့သည် မည်သည့်အစဉ်အလာထုံးစံကိုမျှပြုလုပ်ခြင်းမရှိဘဲ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလင်မယားကိစ္စအထမြောက်ကြောင်း မည်သည့်သက်သေအထောက်အထားမျှမရှိသော်လည်း လူသိရှင်ကြားလင်မယားအဖြစ်နေထိုင်ပါက ၎င်းတို့နှစ်ဦးအားလင်မယားအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုပါသည်။⁷⁶ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း အထူးအာဇာနည်အစ ၁၉၅၄ခုနှစ်၊ ပုဒ်မ ၂၀ (၁) ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော အမျိုးသားများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ၏ ဆက်ဆံရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသော အယူအဆကို အတိအလင်း ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပြီး၊ ၎င်းအခြေခံသဘောတရားကို အမှုများစွာတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။⁷⁷ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ ပတ်သက်ပါဝင်သည့် ဆက်ဆံရေးအား အမြားတရားစီရင်ရေးများ၌ "အင်္ဂလိပ်ဗွဲ့ရာဇဥပဒေ"တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ဖော်ပြနိုင်သည်ဟု ၎င်းအခြေခံသဘောတရားမှ မှတ်ယူပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း မပြုရသေးသော အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးတို့သည် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပြီး သကဲ့သို့အတူတကွ နေထိုင်ကြခြင်းအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းပြီးသည့် သို့မဟုတ် အခြားထုံးတမ်းစဉ်လာဖြင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းပြုပြီးသည့် လင်မယားအဖြစ် ဥပဒေအရယူဆနိုင်ရန်အကြောင်းရှိကာ ထိုသို့ယူဆခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးအတွက်ဥစ္စာပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခြေအနေကို ပိုမို၍ ကောင်းမွန်စေပါသည်။ ထိုထက်ပိုမို၍ နောက်ထပ်တစ်ဆင့်တိုးပြီး၊ ၎င်းဆက်ဆံရေးများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အင်္ဂလိပ်ဗွဲ့ရာဇဥပဒေအားလုံးကို လက်ခံကာ ဥပဒေပြုခြင်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများအားလုံးအတွက် ၎င်းဆက်ဆံရေးများပျက်ဆီးသောအခါ တရားဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကို အားကိုးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

လင်မယားကွာရှင်းခြင်း

⁷⁶Daw Khin Mya Mar (a) Mar Mar vs. U Nyunt Hlaing (1972) First Civil Appeal of Chief Court, No. 38.
⁷⁷Maung Thein Maung v Ma Saw 6 Ran 340; Maung Sein Nyunt v Ma Ayr Kyi (1962) BLR 404; Ma Tin Thein vs. Mg Win Khaing (1965) BLR 199.

⁷⁵Daw Kyi Kyi v Mrs Mary Wain (1971) 11 BLR (SC) 52.

ဖောက်ပြန်ခြင်းနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း သညလင်မယားကွာရှင်းခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်း ရင်းမြစ်လေ့ရှိတတ်ပါသည်။ အိမ်ထောင်ဖက်တစ်ဦး သည် မိမိ၏အိမ်ထောင်ဖက်မှ အိမ်ထောင်ကို စွန့်ပစ် သွားပြီး သုံးနှစ်ကြာသည်တိုင် ပြန်လာခြင်းမရှိလျှင် စွန့်ပစ်မှုအတွက် တရားစွဲဆိုနိုင်ပါသည်။

ပြန်မခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်အမျိုးသားတစ်ဦးသည် ကွာရှင်းခွင့်တောင်းဆိုနိုင် ရန်အကြောင်းပြချက်သုံးခု ရှိပါသည်။ အိမ်ထောင် ဖက်နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးက တစ်ညတစ်ညွတ်တည်း သဘောတူညီခြင်း၊⁷⁸ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာဘောင်၌ ရဟန်းအဖြစ်ခံယူရန်အိမ်ထောင်ကိုခွဲခွာထားရစ်ခဲ့ခြင်း နှင့်မယား၏ “အိမ်ထောင်ရေးဖြစ်မှု” တိဖြစ်ပါသည်။⁷⁹

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများသည် နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းခြင်းအကြောင်းရင်းဖြင့် လင်မယားကွာရှင်း လိုကြောင်း တရားစွဲဆိုနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအတွက် ရုပ် ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝေဒနာ ဒဏ်ရာရအောင် ဒုက္ခပေးခြင်းကဲ့သို့ မတော်မတရား ပြုမှုဆက်ဆံခြင်းကို သက်သေတင်ပြနိုင်ရန် လိုအပ်ပါ သည်။⁸⁰ ခင်ပွန်းအမျိုးသားက ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ် ထိလက်ရောက်ကျားလွန်ခြင်းအား “အိမ်ထောင်ရေး ပြစ်မှု” ဟုယူဆနိုင်ပါသည်။ သက်သေခံအထောက်အထား ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အရ ခင်ပွန်းအမျိုးသား၏ နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းခြင်းဟူသော အပြုအမူတစ်ခုတည်းကို သက် သေခံအထောက်အထားပြု၍ လင်မယားကွာရှင်းခွင့် ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။⁸¹ သို့ရာတွင် နှိပ် စက်ညှဉ်းပန်းမှုဆဲသည်မှာ ကျန်းမာရေးကို အန္တရာယ် ပြုနိုင်လောက်သည့် ခန္ဓာကိုယ်ပိုင်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း ခြင်းနှင့် ဝန်းအမျိုးသမီးအား အသက်ဆုံးရှုံးစေနိုင် သော၊ ဒဏ်ရာအနာတရရစေနိုင်သော အခြေအနေ ရောက်စေခြင်းတို့ကို ဆိုလိုပါသည်ဟု အထောက် အထားဆုံးဖြတ်ခွင့်အမိန့်၌ နောက်ဆက်တွဲဖော်ပြ

ထားခြင်းမှာအငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။⁸² ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်) ခင်ပွန်းမှ ၎င်း၏သဘောတူညီချက်မပါဘဲနောက်ထပ် မယားတစ်ယောက်ယူလျှင် လင်မယားကွာရှင်းရန် တောင်းဆိုခွင့်ရှိပါသည်။⁸³

အချို့သတင်းအရင်းမြစ်များတွင်ဖော်ပြသည့် မှာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးတစ်ယောက်သည် ၎င်း ခင်ပွန်း၏ အပြုအမူမှာဥပဒေအရ အကြင်နာတရား ကင်းမဲ့စွာပြုမူခြင်းဟု မယူဆနိုင်သော်လည်း ၎င်း၏ ခင်ပွန်းက ၎င်းအား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းသည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ရှိခဲ့ပြင်၊ တစ်ဖက်သတ်လင်မယား ကွာရှင်းခွင့်ရှိသည်ဟုဆိုပါသည်။⁸⁴ သို့ရာတွင် ၎င်း အမျိုးသမီးသည် အမစစ်ဆေးစဉ်ကုန်ကျစရိတ်ကိုကျ ခံရပြီး လင်ခန်းမယားခန်းဥစ္စာပစ္စည်း ပိုင်ဆိုင်ခွင့် များကို စွန့်လွှတ်ရပါသည်။ မကြာသေးမက ဖော်ပြ သောဆုံးဖြတ်ချက်မှာ လင်မယားကွာရှင်းလိုသည့် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးစလုံးမှ ၎င်းတို့၏ လင်ခန်းမယား ခန်းဥစ္စာပစ္စည်းတို့ကို လက်လွှတ် ဆုံးရှုံးခံရန် နှင့်နှစ်နာ ကြေးပေးရန်အသင့်ရှိသည့်တိုင် “အိမ်ထောင်ရေးပြစ် မှုရှိကြောင်းအထောက်အထား မရှိဘဲ အပြောင်းအလဲလုပ်လိုရုံမျှ” ဖြင့်မလုံလောက် ဟုမှတ်ယူပါသည်။⁸⁵ ၎င်းအချက်သည် အမျိုးသမီး တစ်ဦးအနေနှင့် ၎င်း၏ခင်ပွန်း၏ သဘောတူညီချက် မရရှိဘဲ လင်မယားကွာရှင်းမှု စတင်တောင်းဆိုရန် ခက်ခဲကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတွင် ဖောက် ပြန်မှုမရှိဘဲ နှစ်ဦးသဘောတူညီချက်ဖြင့် လင်မယား ကွာရှင်းမှုရှိသော်လည်း၊ လူမှုရေးအရ၎င်းကို ဖြစ်တင် ရှုံးချပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် အိမ်မှထွက်ခွာမသွားရဘဲ ခင်ပွန်းက အိမ်သို့ပြန်လာရန်တောင်းဆိုလျှင် ငြင်းဆို၍မရပါ။⁸⁶ နှစ်ဦးသဘောတူညီချက်ဖြင့် လင်မယားကွာရှင်းလျှင် မယားဖြစ်သူအမျိုးသမီးသည် မည်သို့သောထောက်

⁷⁸ Daw A Ma v Daw Khin Tint (1964) BLR 314; Daw Hla kyi v Daw Hel Lin (2003) MLR 127.

⁷⁹ The term “matrimonial fault” is not defined in the Dhammathats but has been subject to some judicial interpretation: see below.

⁸⁰ Mrs Pritima Ghosh v Bima L Ghosh (1962) Burma Code 526.

⁸¹ Ma Gyan v Su Wah 11 (1897) Lower Burma (1897-01) 28; Ma Sat v Maung Nyi Pu 4 UBR 68 (1922).

⁸² Ms Than Tun and U Than Tun (1960) MaSaTa 256.

⁸³ Maung Set Maung v Ma Kyin Twe (1963) BLR p 297. Property rights in such cases are under.

⁸⁴ Ma Their Mya v Maung Tun Hla 11 LBR 385.

⁸⁵ Maung Kywe v Ma Kyin (1930) 8 Ran 411. Also see Daw Ahma v Daw Khin Tine (1964) BLR 314.

⁸⁶ U Ohn Thoun and Daw Aye Chit (1976) MLR 86.

ပုံကြေး၊ မယားစရိတ်ထောက်ပံ့ကြေးကိုမ ရပိုင်ခွင့် မရှိပါ။

ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တို့၏ လင်မယားကွာ ရှင်းမှုများကို ခြန်မာနိုင်ငံ၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်း အက်ဥပဒေ ၁၈၈၉ ခုနှစ်ဖြင့်စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀ အရ လင်မယားကွာရှင်းခွင့် တောင်းဆိုနိုင်ရန် အမျိုးသားအနေနှင့် ဇနီး၏ဖောက် ပြန်မှုသည်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးအနေနှင့်ခင်ပွန်း ၏ဖောက်ပြန်မှု (ဖောက်ပြန်မှုဆိုသည်မှာ သွေးသား တော်စပ်သူနှင့်ကာမစပ်ယှက်ခြင်း၊ မယားနှစ်ယောက် အပြိုင်ယူခြင်း၊ နောက်ထပ်အိမ်ထောင်ပြုခြင်း၊ နှိပ် စက်ညှင်းပန်းခြင်း၊ နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် နှစ်နှစ်ထက်ပို သောကာလကြာအောင် စွန့်ပစ်ထားခြင်းတို့အပါ အဝင်အခြေအနေအမျိုးမျိုး)၊ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်း၊ ဓမ္မတာနှင့်ဆန့်ကျင်၍ စတုဂံစပ်ယှက်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန် နှင့်စပ်ယှက်ခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း အထောက် အထားများဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ၎င်း ၏ခင်ပွန်း ဘာသာရေးယုံကြည်မှု ခြေစားလဲခံယူ လျှင်လည်းကောင်း၊ အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်လျှင်လည်းကောင်း ကွာရှင်းခွင့်ရှိ ပါသည်။ ကွာရှင်းခွင့်လျှောက်ထားရန် အကြောင်း ပြချက်သည် နှိပ်စက်ညှင်းပန်းမှုပါဝင်သည့်ဖောက်ပြန် ခြင်းဖြစ်ပါကနှစ်ဖက်အမှုသည်နှစ်ဦးသည် တရားဝင် လင်မယားအဖြစ်ဆက်ရှိနေသေးသော်လည်း သီးခြား စီခွဲခွဲနေထိုင်နိုင်ရန် တရားရုံးမှခွဲနေခွင့်ကို စီရင်ချက် ချမှတ်နိုင်ပါသည်။ အက်ဥပဒေအရ အမျိုးသမီးကမ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအကြောင်းပြချက် တစ်ခုတည်း ဖြင့်ကွာရှင်းခွင့်တရားစွဲဆိုခွင့်မရှိပါ။

မိုဟာမေဒင် (အစ္စလာမ်) ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေအရ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်အမျိုးသားတစ်ဦး သည် ၎င်း၏ဇနီးအား "တာလက်" (Talaq) ("မင်းကို ငါကွာမယ်")ဟု သုံးကြိမ်ပြောရုံမျှဖြင့် လင်မယားကွာ ရှင်းနိုင်ပါသည်။⁸⁷ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အမျိုးသမီး တစ်ဦး၌ ၎င်းအခွင့်အရေးမျိုးမရှိပါ။

ဟိန္ဒူအမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် ၎င်း၏ခင်ပွန်း အားကွာရှင်းခြင်းမပြုနိုင်ပါ။

အမျိုးသမီးများ၏ လင်မယားကွာရှင်းခွင့် အလားအလာများက ကန့်သတ်ချက်များစွာဖြင့်

ဘောင်ခတထားခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် ပျော်ရွှင်မှုကင်းမဲ့စွာ နေထိုင်ကြရခြင်း၊ အချို့ဖြစ်ရပ် များတွင် မတော်မတရား ဆဲရေးတိုင်းထွာခံရသော အခြေအနေတွင် နေထိုင်ကြရခြင်းတို့ဖြစ်လာနိုင်ပါ သည်။ တရားရုံးများ၊ ဘာသာရေးခုံရုံးများက လင် မယားကွာရှင်း ရန်ကြိုးစားသည့် စုံတွဲများအားပြန် လည်သင့်မြတ်ကြရန် တွန်းအားပေး တိုက်တွန်းခြင်း ရှိမရှိမသိရပါ။ မိအားပေးခြင်းကြောင့် ပြန်လည်သင့် မြတ်ရခြင်းနှင့်အတင်းအကျပ်ပြုခြင်းကြောင့် ပြန်လည် သင့်မြတ်ရခြင်းတို့သည် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် အရေးကြီးပြီး၊ ခက်ခဲသောတစ်ဘဝလုံးစာဓမ္မေ့အယ်မှု များကို ပြုလုပ်နိုင်ရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

ပိုင်ဆိုင်မှုခွဲဝေခြင်း

ပြန်မာနိုင်ငံ၊ တရားမဥပဒေအရ အမျိုးသမီး များသည် ပိုင်ဆိုင်မှုထိန်းသိမ်းခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသား များနှင့် တန်းတူရည်တူရရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ သည် အိမ်ထောင်တစ်ခုအတွက် ဥစ္စာပစ္စည်းကို နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အတူတကွဝေခွဲတာဝန်ယူကြသည်။⁸⁸ အချို့စာဆိုများနှင့် ပညာရှင်များက ဤအလေ့အထ အား "ယာယီခဏဘုံဘဝ"ဟုတင်စားဖော်ပြကြပြီး ၎င်း သည် ဥစ္စာပစ္စည်းခွဲဝေခြင်းနှင့် ဆက်ခံခြင်း တို့တွင် နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းများဖြစ်စေပါသည်။ နှစ်ဦးနှစ် ဖက်သောသူတို့သည်ထိမ်းမြားလက်ထပ် ခြင်းမတိုင်မ ကရရှိမီခိုင်ဆိုင်ခဲ့သော ဥစ္စာပစ္စည်း၏သုံးပုံနှစ်ပုံကို မိမိ ၏ဝေစုအဖြစ်ရရှိပြီး၊ အိမ်ထောင်သည်ဘဝတွင် ရရှိ စိုက်ဆိုင်ခဲ့သမျှကို တန်းတူခွဲဝေယူကြရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းခွဲဝေမှုပုံစံသည် အခြေအနေပေါ်မူ တည်၍ အမျိုးမျိုးကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်၊ လင်မယားကွာရှင်းမှု၌ ပိုင်ဆိုင်မှုကို တန်းတူရည်တူ ခွဲဝေခံစားရရန်မသေချာပါ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ သည့်အတိုင်း၊ မြန်မာဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေအရ ခင်ပွန်းအမျိုးသားတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ဇနီးအားဖောက်

⁸⁷One lawyer noted that this may mean that divorce can be effected by telephone, email or SMS message.

⁸⁸Ma Ohn Kyi vs. Ma Hnin New, 1953, B.L.R. Hluttaw p.392.

ပြန်လှည့်ပေးခြင်းဖြင့် ကွာရှင်းခြင်းပြုလျှင် ၎င်းအမျိုးသမီးသည် ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင်ပွားဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု ဝေစုအား လုံးကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးပါမည်။ အမျိုးသမီးအများစု သည်အနည်းငယ်မျှသောထောက်ပံ့စရိတ်ရရှိလောက် ဖြင့်အိမ်ထောင်ကို စွန့်ခွာရန် ကြောက်ရွံ့ကြသော ကြောင့်ကွာရှင်းခွင့်ကို အမျိုးသမီးဘက်မှ စတင် တောင်းဆိုရန်မှာလည်း မဖြစ်နိုင်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းအထူး အက်ဥပဒေ ၁၈၇၂ ခုနှစ်အရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ် ကွဲပြားခြားနားသော ဘာသာဝင် အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် လက်ထပ်သည့် အမျိုးသမီးများ အတွက်အမျိုးသမီးများ၏ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး များက အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟု ထုတ်ပြန်ထားပါ သည်။^{၉၀} ၎င်းအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၅(၁) အရ အကယ် ၌ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်မဟုတ်သူ အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့်ထိမ်းမြားလက်ထပ် ခဲ့ပြီး ၎င်းအမျိုးသားသည် အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ သို့မဟုတ် ရသင့်ရထိုက်သောအရာ သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းစေရန် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုအမျိုးမျိုး ဖြင့်ကွာရှင်းခဲ့လျှင် ၎င်းအမျိုးသားသည် နှစ်ဦးပိုင်ဖြစ် သောပိုင်ဆိုင်မှုအနက်မှ ၎င်းခွဲဝေရရှိမည့်ဝေစုကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးမည်ဖြစ်သည်အပြင် အမျိုးသမီးအား ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် လျော်ကြေးပေးရပါမည်။

တရားဥပဒေအရထောက်ပံ့စရိတ်နှင့် ကလေးထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်

လွတ်တော်မှ မိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက် ရေးနှင့်အလားတူလူမှုစုလုံခြုံရေး၊ လုံခြုံရေးကို အလေး ပေးသောဥပဒေပြဋ္ဌာန်းနိုင်ပါလိမ့်မည်။^{၉၁} လတတ လောတွင် လင်မယားကွာရှင်းမှု၌ တရားဥပဒေအရ ထောက်ပံ့စရိတ်ကို သို့မဟုတ် မယားစရိတ် သို့မဟုတ် ကလေးစရိတ်ပုံစံဖြင့် ရရှိရန်အတွက် တရားရုံးမှ ဝင်ရောက်ဖျန်ဖြေပေးခြင်းရှိသော်လည်း တရားရုံး၏ စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးရန်

အာမခံချက်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မရှိသေးပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝေလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရမယားစရိတ်ကိုနှစ်ဦးနှစ်ဖက် အမှုသည်များကြား ညှိနှိုင်းပေးခြင်းဖြင့် ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

ကလေးထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်နှင့် စပ် လျဉ်း၍ ဓမ္မသတ်ကျမ်း၌ မိရိုးဖလာအစဉ်အလာအရ ဖခင်အား သားယောက်ျားလေးထိန်းသိမ်းစောင့် ရှောက်ခွင့်ကိုပေး၍ မိခင်အားသမီး မိန်းကလေး ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်ကို ပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာ သာဝင်အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု ဆက်ခံခွင့်အထူးအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၅ (၁)အရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော အမျိုးသား တစ်ဦးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ၎င်းဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ် သောခင်ပွန်းမှ လင်မယားကွာရှင်းလျှင်လည်းကောင်း၊ စွန့်ပစ်ခဲ့လျှင်လည်းကောင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းဖြင့် စိတ်ဒုက္ခခံစားရစေလျှင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့စုံတွဲ၏ သားသမီးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်ရရှိစေရမည် ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်းအမျိုးသားမှ ဥပဒေအရ အရွယ်မရောက်သေးသော ကလေးများအားထိန်း သိမ်းစောင့်ရှောက်မှုအတွက် စရိတ်ထောက်ပံ့ရပါ မည်။ လက်တွေ့တွင်ကွာရှင်းမှု၌ အမျိုးသမီးများသာ ကလေးထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်ကို သေချာပေါက် ရရှိခြင်းမှ များပါသည်။ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ ပုဒ်မ ၄၈၈ ၌ ဖခင်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကလေးစရိတ်ထောက်ပံ့ကြေးကို လူ့ကျင့်ဝတ်ကို လေးစားလိုက်နာသည့်အနေနှင့် ပေး ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ တရားသူကြီးသည် စင်ငွေအလုံအလောက်ရှိသည့် အမျိုးသားတစ်ဦးအား ၎င်း၏ဇနီးအတွက် ထောက်ပံ့စရိတ်နှင့် သားသမီး များအတွက် ထောက်ပံ့စရိတ်ကို လစဉ်ပေးရန် အမိန့်ချမှတ်နိုင်ပါသည်။^{၉၂} ငွေပမာဏမှာ မပြောပ လောက်အောင်နည်းလေ့ရှိပြီး^{၉၃} အမျိုးသမီးအနေဖြင့် ပထမဦးစာ ၎င်းအား လျစ်လျူခြင်းကို သက်သေပြ ရပါမည် သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ထောက်ပံ့စရိတ်ကို ပေးရန် ငြင်းပယ်ခြင်းကို သက်သေပြရပါမည်။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးသည် “လုံလောက်သော

^{၉၀}The First Buddhist Women's Special Marriage and Succession Act also came into force around the same time that British women were first granted separate property rights from their husbands.

^{၉၁}Constitution, s 96, items 9 (i) and 9 (q) of the Union Legislative List.

^{၉၂}The Code of Criminal Procedure, s. 488.

^{၉၃}Reported to be only 100kyat.

အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ” ၎င်း၏ခင်ပွန်းနှင့်အတူနေထိုင်ရန်ငြင်းဆန်ခပါက ထိုကဲ့သို့သော ထောက်ပံ့စရိတ်များကို ခံစားခွင့်ရရှိမည်မဟုတ်ပါ။ ဥပဒေအရ ထောက်ပံ့စရိတ်ပေးရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချလျှင်ပင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော တိကျသည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပီပီပြင်ပြင်မရှိသေးပါ။ ဥပမာ ဇနီးဟောင်းတစ်ယောက်အနေဖြင့် ခင်ပွန်းဟောင်း၏ ရရန်ရှိသည့် လစာငွေကိုလည်းကောင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုကိုလည်းကောင်း ရရှိခွင့်အမိန့်ချမှတ်ပေးရန် လျှောက်ထားခွင့်ရှိ၊ မရှိ တိကျသေချာသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မရှိသေးပါ။ ဥပဒေအရထောက်ပံ့စရိတ်နှင့် ကလေးစရိတ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဌာန်းချက်များ တိုးချဲ့မှုပေးခြင်းအားဖြင့် သားသမီးများအား စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးသည် မိဘနှစ်ပါးစလုံးအပေါ်တွင် တာဝန်ရှိကြောင်း ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုရာ ရောက်ပါသည်။

နဂုံးချုပ်ဆိုရသော် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးဥပဒေအဖြစ်၊ ၎င်းနှင့်ညီညွတ်သောမိသားစုဥပဒေတစ်ရပ်ကို အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ၊ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသောရလဒ်ကို စိတ်ဝင်စားသူများ၊ နိုင်ငံအတွင်းရှိ ဘာသာရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအမျိုးမျိုးကို ကိုယ်စားပြုသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပုံပန်းမပြင်လည်းကောင်း၊ ယနေ့ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးများကို ထင်ဟပ်စေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲခြင်းသည် မိသားစုအရေးဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်း၊ မိသားစုပြဿနာများကို တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ၏ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အထောက်အကူပြုရာတွင်ပိုမို၍ အဆင်ပြေချောမွေ့စေပါမည်။

နိုင်ငံသားဥပဒေ

လွတ်လပ်စွာပြောဆိုရေးသားခွင့်၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၌ပါဝင်လှုပ်ရှားခွင့်၊ မိမိဆန္ဒရှိရာတွင် နေထိုင်ခွင့်စသည့် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးများကို တန်းတူရည်တူ အကျိုးခံစားခွင့် ရရှိရန်အတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု သက်သေခံအထောက်အထားသည် အဓိကကျပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊

ပုဒ်မ ၃၄၇ ၌ ဥပဒေ မျက်မှောက်တွင် မည်သူမဆို တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးနှင့်အကာအကွယ် ခံစားရမည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ အရေးယူခြင်း သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ်တွင် မတည်ဘဲ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ အလုပ်သမားအခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးမှုအခန်းတွင် အမျိုးသမီးများ အားလုံးအတွက် အာမခံထားပါသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပြဌာန်းချက်များစွာသည် နိုင်ငံသားများအပေါ်တွင်သာ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ၌လည်းကောင်း မည်သည့်ဥပဒေတွင်မျှ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ မိမိ၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို မိမိ၏သားသမီးများအားဆက်ခံစေမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသားများနှင့်ယှဉ်၍ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ပြဌာန်းချက်များမပါဝင်ပါ။ ထို့ပြင်၊ ကလေးသူငယ်ဥပဒေ^{၉၃} မှတည်ဆဲဥပဒေများအရ မည်သည့်ကလေးသူငယ်၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကိုမဆို အာမခံပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေ၊ ကျေးလက်ဒေသနေ အမျိုးသမီးများသည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများ မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများမှတ်ပုံတင်ပြုလုပ်ရာတွင် ကုန်ကျမည်မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း သင့်လျော်သော (သက်သေခံအထောက်အထား) မှတ်ပုံတင်မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို သက်သေမပြနိုင်ကြပါ။ ထိုသို့ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်အထောက်အထားမပြနိုင်ခြင်းသည် ကျေးလက်ဒေသမှ ဖြိုသို့ပြောင်းရွှေ့၍ အလုပ်လုပ်ကြသော အမျိုးသမီးများနှင့် လိင်အလုပ်သမား အမျိုးသမီးများအား ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ၎င်းအမျိုးသမီးများသည် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမတွေ့အောင် ရှောင်ရှား၍ နေတတ်ကြပါသည်။^{၉၄}

⁹³ Child Law, 1993, s. 10.

⁹⁴ The Constitution, s. 347, guarantees all “persons” equal rights and protection before the law. Criminal sanctions are applied without reference to the nationality of victims, and labour protections in the Constitution are guaranteed to all “women”. However,

သက်သေခံအထောက်အထားမရှိသော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့သားသမီးမွေးဖွားလျှင်လည်း မွေးစာရင်းပြုလုပ်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ သားသမီးများသည် အများပြည်သူတို့ ရသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို မခံစားကြရပါ။ ထိုသို့အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမှု၌ ကျောင်းတက်နိုင်ခွင့်လည်းပါဝင်ပါသည်။ ထို့ပြင်မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပ၌ ကလေးမွေးဖွားသည့် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏သားသမီးများအား နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ဆက်ခံခွင့် ဆက်လက်လွှဲပြောင်းပေးရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အထောက်အထားမရှိသည့် လူဦးရေ ၇၉၇,၀၀၀ကျော် အစုလားဘာသာဝင်များသည် ယင်းဒေသတွင် လူဦးရေအများဆုံးတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဖြစ်ကာ ကန့်သတ်ချက်အများအပြားကို ရင်ဆိုင်နေကြရပြီး ၎င်းတို့အနက် အများစုမှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ ၎င်းကန့်သတ်ချက်များထဲတွင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်ခြင်း၊ မွေးဖွားမည့် သားသမီးအရေအတွက်ကန့်သတ်ခြင်း၊ အဆင့်မြင့်ပညာသင်ယူခွင့်ကို လက်လှမ်းမီရရှိစေရန်ကန့်သတ်ခြင်း၊ 'တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်မရပဲ' မွေးသည့် ကလေးများအား မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းရန် တားမြစ်ခြင်းနှင့် အခြားကန့်သတ်ချက်များပါဝင်ပြီး ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ ဒေသဆိုင်ရာအမိန့် ဒီဂရီအရချမှတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း၏ ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် လိုအပ်ပြီး ထိုသို့ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့်ခက်ခဲခွဲထွေး၊ အလွန်အချိန်ကြာမြင့်ပြီး စရိတ်စကကုန်ကျမှု အလွန်များပြားသော လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း၏ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရန် ပျက်ကွက်ခဲ့လျှင်ရရှိမည့်အကျိုးမှာ ခြိမ်းခြောက်၍ ငွေတောင်းခံရခြင်း၊ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခံရခြင်းနှင့် ထောင့်ဒဏ်ဖြစ်ဒဏ်ပင်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ (အချို့အမှုများတွင်၊ ထောင့်ဒဏ် ငါးနှစ်ခွဲအထိ ဖြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ၎င်းလင်မယားသည် အခြားပြစ်မှုများဖြင့်လည်း အရေးယူခြင်းခံရနိုင်ပါသည်။) မကြာ

သေးမီနှစ်များအတွင်း သားသမီးနှစ်ဦးထက်ပို၍ မမွေးဖွားရဟူသည့် တားမြစ်ချက်ကိုချမှတ်ခဲ့ပါသည်။(ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မူဆလင်များကိုသာ တားမြစ်ပြဌာန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။) ယင်းတားမြစ်ချက်ကို သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ တင်းတင်းကျပ်ကျပ်အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသော်လည်း၊ သုံးယောက်ပြောက်နှင့် သုံးယောက်နောက်ပိုင်းမွေးဖွားသည့်ကလေးများအား မွေးစာရင်းမှတ်ပုံတင်ခွင့်မရှိခြင်း၊ မွေးစာရင်းသွင်းခွင့်ရှိလျှင်လည်း ကုန်ကျစရိတ် ပိုများခြင်းတို့နှင့် ကြုံတွေ့ရပါသည်။ မွေးစာရင်းပြုလုပ်ရန် နောက်ကျခြင်း သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်များ၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပြီး မွေးဖွားသည့် ကလေးဖြစ်ခြင်းတို့အတွက် မွေးစာရင်းပြုလုပ်ရာတွင်ခက်ခဲပြီး၊ ကုန်ကျစရိတ်လည်းများ၍ အများစုသောဖြစ်ရပ်များတွင် မွေးစာရင်းပြုလုပ်ရန်ပင်မဖြစ်နိုင်ပါ။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မိမိမိလောအစဉ်အလာဘာသာရေးနှင့် လူမှုရေး ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ စလေထုံးစံများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအား ပိုမို၍ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ မိန်းကလေးငယ်များအား မမိမိအိမ်ခြံဝင်းပြင်ပသို့ ထွက်၍ပြုလုပ်ရသည့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် အမျိုးဖော်ဝင်ပြီးပါကကျောင်းတက်ခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်ဆိုင်ရာ သင်တန်းများတက်ခြင်း၊ အလုပ်လုပ်ခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ခြင်းစသည့် အခွင့်အလမ်းများမှ တားဆီးပိတ်ပင်ထားပါသည်။ ၎င်းသတ်မှတ်ချက်များကို ရပ်ရွာနှင့်ဘာသာရေးဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များက ဆက်လက်တည်တံ့အောင် ထိန်းသိမ်းထားပြီး ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်များအပေါ် လွှမ်းမိုးချယ်လှယ်ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု မမိတို့ကိုယ်မိမိယူဆထားသည့် မိသားစုအတွင်းမှလူငယ်အမျိုးသားများကလည်း ထိုနည်းတိုင်းအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

အလုပ်သမားဥပဒေ

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ မည်သို့မဆိုမိမိအလုပ်မိမိ ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည်။ (ပုဒ်မ-၃၄၉)။ အမျိုးသမီးများသည် မိမိလုပ်အားနှင့်ညီမျှသော လုပ်အားခကို

many other constitutional provisions apply only to citizens.

တန်းတူရည်တူ စံနှုန်းအတိုင်း ခံစားခွင့်ရှိရမည်(ပုဂံမ-၃၅၀)ဟုပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အလုပ်သမားဥပဒေများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏အလုပ်အကိုင်ရရှိရန်အခွင့်အရေးများကိုလည်းကောင်း၊ ကျား၊မ ရောရာအခြေခံသော နိမ့်အခြားမှု ဆန်သည့် အလုပ်ခေါ်ယူခြင်းကြော်ငြာခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်ခန့်ထားခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခြင်းတို့အား တားမြစ်သည့် အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အာမခံချက်ပေးထားခြင်းရှိ မရှိ မသိရပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ နယ်ပယ်များစွာတွင် လိင်တစ်မျိုးတစ်စားတည်းကသာ လွှမ်းမိုးနေခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းအားဖြင့် ဥပဒေပြုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းသည် အမျိုးသားများ လွှမ်းမိုးသောလုပ်ငန်းများသို့အမျိုးသမီးများ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့် ရရှိစေရန်အတွက်အထောက်အကူပြုသည့်အနေဖြင့် ယာယီအထူးစီမံချက်ကို ချမှတ်သင့်ပါသည်။ အလုပ်သမားဥပဒေမှ အိမ်ထောင်ရှိခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၊ ကလေးမီးဖွားခြင်း အကြောင်းများကြောင့် အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခြင်းကို တားမြစ်နိုင်ပါသည်။ ကလေးမွေးဖွားပြီးစတွင် မီးဖွားခွင့်အဖြစ် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောခွင့်ရက်များကိုလစာအပြည့်ဖြင့် ခံစားခွင့်ပေးရန်အလုပ်ရှင်များအား အလုပ်သမားဥပဒေအရတောင်းဆောင်နိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေကို ကာကွယ်ပေးသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ၌ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ရွတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအနှောင့်အယှက်ပေးမှုနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာညစ်ညမ်းရုပ်ပုံစသော အရာဝတ္ထုများကို ပြသခြင်း စသည်ဖြင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပြုမှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းများပါဝင်ရပါမည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အကျပ်အတည်း၊ အခက်အခဲများကို တရားမျှတမှုဖြင့် စုစည်းရန်အတွက်သင့်တော်သော ခုံရုံးများကို ဖွင့်လှစ်ရန် မြှင့်တင်သင့်ပါသည်။

ထို့ပြင် အမျိုးသမီးအရေအတွက် အမြောက်အများသည် တရားဝင်မဟုတ်သော အလုပ်နေရာ ဌာနများတွင်အလုပ်လုပ်နေကြရပြီး ၎င်းအခြေအနေတွင် လူမှုရေးအရ အကာအကွယ်ပေးမှုလည်း ကင်းမဲ့ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်ခံစားခွင့် ကင်းမဲ့သကဲ့သို့ တရားမျှတမှုအတွက်ဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေနည်းလမ်းများလည်း ကင်းမဲ့ပါသည်။ ၎င်းတရားမဝင်သော နေရာဌာနများအား စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ကန့်

သတ်ချမှတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် ထိုနေရာဌာနများရှိ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရန် အထောက်အကူဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍ၊ ယဉ်ကျေးမှုစေလွှတ်စံနှင့် ဘာသာရေးပြဋ္ဌာန်းချက်များကြောင့်အမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းအထူးသဖြင့် နည်းပါးပါသည်။ အမျိုးသမီးအများစုမှာ စာတတ်မြောက်ခြင်းမရှိကြဘဲ မိသားစုအတွင်းအိမ်တွင်းမှုအလုပ်များကိုသာလုပ်ကာ အချုပ်အနှောင်မိနေကြပါသည်။ အမျိုးသမီးဦးဆောင်သည့် မိသားစုများသည် အခြားမူဆလင်များ သို့မဟုတ် ရခိုင်ရွာသားများ၏ အိမ်များတွင် အိမ်မှုကိစ္စအကူအလုပ်သမားအဖြစ် အလုပ်လုပ်ရခြင်း၊ ထိုသို့မလုပ်နိုင်ပါက၊ လုပ်ရန်အခွင့်အရေးမရရှိပါက ဆွေမျိုးသားချင်းတို့၏ သနားသဖြင့် ကျွေးမွေးထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တောင်းရမ်းစားသောက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း နေထိုင်ကြရပါသည်။

နင်ငံတော်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၌အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေ

ကျား၊မ ရောရာအသိတရားနှင့် သတိတရား မြဲမြံသောဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများ ပြုစုပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက် ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်၌ အမျိုးသမီးများသည် ကဏ္ဍတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါဝင်ရပါမည်။ နင်ငံများစွာ၌ အထက်လွှတ်တော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးရာထူးများတွင် အမျိုးသမီးအရေအတွက် တန်းတူရည်တူပါဝင်စေရန် ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ အရည်အချင်းပြည့်မသော အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များအား ဦးစားပေးရာထူးခန့်အပ်ခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်ဦးရေမှာ မည်သည့်လိင်အမျိုးအစားမှ ၄၀%ထက် မနည်းစေရဟု ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ လွှတ်တော်နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့တွင် အမျိုးသမီးများအတွက်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေခွဲတမ်းသတ်မှတ်ထားခြင်းစသည့် စီမံချက်များအား စီဒေါကော်မီတီက ထောက်ခံအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်နှင့် မဲပေးခွင့်ကို အာမခံသော်လည်း အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း

အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးပါဝင်မှု အရေအတွက် သိသိသာသာ ကွာဟနေပါသည်။ ဖြန့်မာနိုင်ငံ၌ အစိုးရဝန်ထမ်း အဆင့်မြင့်ရာထူးများနှင့် အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ထိပ်ပိုင်းအဆင့် ရာထူးများတွင် အမျိုးသမီးများ အနည်းငယ်မျှသာ ပါဝင်ပါသည်။ မြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၌ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံ ရသော အမျိုးသမီးအရေအတွက်မှာ ပို၍ပင်နည်းပါ သေးသည်။ ဥပဒေပြု လွှတ်တော်အနေဖြင့် ပိုမို ကောင်းမွန်ကျယ်ပြန့်သောတန်းတူရည်တူမှုကိုမရရှိနိုင် သေးမီအပြုသဘောဆောင်သည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် များနှင့် ထိုအစီအစဉ်များနှင့်သင့်လျော်သော ဥပဒေ တစ်ရပ်ကို စီစဉ်ရေးဆွဲကာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်ပါ သည်။ အများအားဖြင့် နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးအခွင့် အရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် အစိုးရများအား ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်းကောင်း၊ မည်သူ့ကိုမဆို ခန့်အပ်နိုင်သည့် အစိုးရရာထူးများတွင်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက် ၃၀%ထက် မလျော့နည်းစေရန်အတွက်ကြိုးစားကြရန် တိုက်တွန်း လေ့ရှိပါသည်။

နိဂုံး

စီဒေါသဘောတူညီချက်များကို ဖြန့်မာနိုင်ငံ ဥပဒေများက ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစွာ လေးစား လိုက်နာသည့် အခြေအနေအထိ ရောက်ရှိစေရန် ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း လိုအပ်ပါသည်။ သင့်လျော် သောလေ့လာအကဲဖြတ်မှုပြုရာတွင် မည်သည့်ဥပဒေ မှုငှားတစ်ခုတည်းကို တစ်သီးတစ်ခြားခွဲထုတ်ပြီး လေ့ လာအကဲဖြတ်၍ မရပါ။ ၎င်းတို့၏ ကုန်းမာရေး၊ မိသားစုအရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသော ဆုံးဖြတ်ချက် များကိုချမှတ်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ အရည်အချင်းကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏လုပ်ပိုင် ခွင့်ကိုအဟန့်အတားပြုသည့် ဥပဒေများကို အထူး အလေးထား၍လေ့လာသင့်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးကိုရည်ရွယ်သည့် ဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားကြောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှုခံစားခွင့်ရရှိစေရေး၊ နစ်နာမှုအတွက် သင့်လျော်သော ခံစားခွင့်ပြန်လည်ရရှိရေးတို့ကို မြှင့် တင်ဆောင်ရွက်ကြောင်း သေချာစေရန် ၎င်းဥပဒေ

များအား ပြန်လည်လေ့လာအကဲဖြတ်ရပါမည်။ မိသားစုဥပဒေများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ နှင့်မိရိုးဖလာလေ့ထုံးစံများအပေါ် မူတည်၍ အမျိုး မျိုးကွဲပြားခြင်းအမြင်ကို လက်ခံထားသော်လည်း ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်း၊ ပိုင် ဆိုင်မှုခွင့်ဝေခြင်း၊ သားသမီးထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့် နှင့်အမွေဆက်ခံခွင့် အခွင့်အရေးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းမိသားစုဥပဒေများအား ကမ္ဘာ့စံကုအခြေခံသော အမြင်ဖြင့် ပြန်လည်ဆုံးသပ်ရပါမည်။

အမျိုးသမီးများဘဝ၏ ကဏ္ဍအားလုံးကို အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် အဓိက ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပြီးယခင် ဆွေးနွေးမှုတစ်လျှောက်လုံး၌ လည်းဤဆိုလိုရင်းကိုပင်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီး များဘဝ၏ ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိ သော စောင့်ရှောက်ကာကွယ်မှုပေးနိုင်ရန်အတွက် တည်ဆဲဥပဒေတစ်ခုလုံးကို ပြန်လည်ဆုံးသပ်ပြင်ဆင် ရန်ကြိုးစားခြင်းသည် ပင်ပန်းကြီးစွာလုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေထုနေပါသည်။ ထို့ပြင် ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော တန်းတူ ရည်တူမှုကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံ တော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ရန် ဆိုသည်မှာလွယ်လင့်တကူပေါ့ပေါ့ပါးပါး လုပ်ဆောင် နိုင်မည့် ကိစ္စတစ်ရပ်တော့မဟုတ်ပါ။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှကာ ကွယ်တားဆီးရေး ဥပဒေသစ်တစ်ရပ်စီစဉ်ရေးဆွဲခြင်း သည် မရေတွက်နိုင်အောင်များပြားသည့် အကြမ်း ဖက်မှုအဖြစ်အပျက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဥပဒေတစ်ရပ်အား ကျယ်ပြန့်ပြည့်စုံစွာ ပြန်လည်ဆုံး သပ်နိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဥပဒေသစ်တစ်ရပ်သည် အထူးသဖြင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တည်ဆဲဥပဒေ၏ဟာ ကွက်များနှင့် ဥပဒေများအတွင်း ကွဲလွဲချက်များရှိ နေသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှု ထိထိရောက်မရှိ သော၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်ခြင်းမရှိသော သို့မဟုတ် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုသဘောသက်ဝင်သော လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းဖြင့်ထိရောက်စွာ ဖြည့်စွက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ဤနည်းအားဖြင့်၊ လက်ရှိ အခြေအနေ၌ မြင့်နားထားခြင်းမရှိသေးသည့် အိမ် တွင်းအကြမ်းဖက်မှု၊ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အနှောင့် အယှက်ပေးမှု၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများအား

ဇယား - ၁၊ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများ၏ ကျား၊မရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ဧည့်လာအကဲဖြတ်ချက် အကျဉ်း

သက်ဆိုင်သော ဥပဒေ	စီဒေါ သဘော တူညီချက် အပိုဒ်	ညွှန်းကိန်း	လေးစားလိုက်နာမှု	ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်
နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၁၊ ၂	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ အခြေခံလူ့ အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာ တန်းတူရည်တူပါဝင်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော သို့မဟုတ် အခြားနယ်ပယ်များတွင်တန်းတူရည်တူမှု အာမခံချက်ရှိစေရန်ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရ ပါမည်။	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း၊ အမျိုးသားများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် သင့်လျော်သော အလုပ် အကိုင်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းချက်များသည် မိခင်များ ဖြစ်စေသည်။ တန်းတူရည်တူမှုသည် အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟု လက်ခံသည်တိုင် တန်းတူ ရည်တူမှုအား နိုင်ငံသားများအတွက်သာ အာမခံချက်ရှိသည်။	<ul style="list-style-type: none"> - ရှေးဦးစွာပုံသွင်းခြင်းများအရ ကျား၊မ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများကို ကိုးကားသည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြောင်းလဲ ပြင်ဆင်ရန် - ထိရောက်မှုရှိသောတန်းတူရည်တူမှု (အားလုံးတူညီသော အကန့်ခံစားခွင့်ရှိရမည်ဟူသော သမ္မိကျ တန်းတူရည် တူမှုထက် ရလဒ်များ၌ တန်းတူရည်တူမှု)ကို ပြဋ္ဌာန်းရန် - တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက်၍ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ကို ထိရောက်စွာတားမြစ်ရန် - မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ မည်သို့မဆိုတန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးရှိစေရန်
နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အလုပ်သမားဥပဒေများ	၄	နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူမှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရန် အချိန် အဟုန်ဖြင့်တင်ပေးနိုင် သည့် ယာယီအထူး စီမံချက်များကို သင့်လျော်စွာထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရပါမည်။	မရှိ	<ul style="list-style-type: none"> - အလုပ်အကိုင်၊ အစုံအတင်အုပ်စုများ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်မှုနှင့် ခေါင်းဆောင်မှု နယ်ပယ်များ အပါအဝင် ယာယီအထူးစီမံချက်များ အကန့်သက်ရောက်မှုရှိစေရန်
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြု ချက်များ၊ ၁၉	ပုဒ်မပုဒ်မ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာ တွင် သဘောတူညီချက်မပါသော လိင်မှု ဆိုင်ရာ ပြုမူချက်အမျိုးမျိုးတို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရပါမည်။	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း၊	<ul style="list-style-type: none"> - ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သည့် ရပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်သည့် မည်သို့ သော သဘောတူညီမှုမပါသည့် လိင်မှုဆိုင်ရာပြုမူချက်မျိုး ကိုမဆို ပုဒ်မပုဒ်မထည့်သွင်း၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရန် - အသက်မပြည့်သေးသူအား ပုဒ်မပြုကျင့်မှု၌ အသက်ပြ ဋ္ဌာန်းချက်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် (သဘောတူညီမှုပေး

				နိုင်ငံသော အန္တရာယ်ဆိုင်ရာ သတ်မှတ် အသက်အရွယ်)
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ- ၁၉	တစ်ထောင်ဖက်မှပုဒ်မ၊ ပြုကျင့်မှုကို တားမြစ်ရပါမည်။	မရှိ	-တစ်ထောင်ဖက်၏ ပုဒ်မ၊ ပြုကျင့်မှုအား လွတ်ငြိမ်းခွင့် ပေးခြင်းကို ရုပ်သိမ်းရန်-
ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ- ၁၉	ပုဒ်မ၊ မှုနှင့် အခြားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံ များဖြင့် ပြုကျင့်ခံရသူများအား သက်သေခံချက်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဖွဲ့တင်စစ်ဆေးခြင်းအပါအဝင် တရားစွဲဆိုနေစဉ် တစ်လျှောက်လုံးတွင် အကာအကွယ်ပေး ရပါမည်။	မရှိ	-ပုဒ်မ၊ မှုအကာအကွယ်ပေးရေး ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်၊ သက်သေခံချက်နှင့် စပ်လျဉ်းသော အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်၊ မြစ်မှုကျွေးလွန်ခြင်းခံရသူ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့်၊ သက်သေထွက်ဆိုနေစဉ် (သို့မဟုတ်) ပုဒ်မ၊ မှု သို့မဟုတ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအား တရားစွဲဆိုမှုတွင် ပါဝင်နေစေရန်တွင် ရရှိနိုင်သည့် စိတ်ဒဏ်ရာမှ အကာအကွယ်ပေးရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိရောက်သောပြဋ္ဌာန်းချက်များ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန်
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ- ၁၉	ရာဇဝတ်ပြစ်မှုမြောက်ခြင်းသာမက၊ ပုဒ်မ၊ ပြုကျင့်မှုအား နှစ်နာစေမှုဖြင့် တရားမမှုမြောက်သည်ဟု မှတ်ယူစေရပါမည်။	မရှိ	-ပုဒ်မ၊ ပြုကျင့်ခံရသူများအား အနာတရဖြစ်စေမှုအတွက် နှစ် နာကြေးထောက်ပံ့ရန် ရံပုံငွေထုထောင်ရန်နှင့်/ သို့မဟုတ် နှစ်နာဆုံးရှုံးမှုများအတွက် မြစ်မှုကျွေးလွန်သူအား တရားမမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခွင့်ရရှိရေး အတွက် မြစ်နိုင်ခြေရှိသည့်အထောက်အပံ့ပေးရန်
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ- ၁၉	လိင်မှုဆိုင်ရာကိုယ်ထိလက်ရောက်မှု လွန်မှု၊ လိင်မှုဆိုင်ရာအနှောင့်အယှက် ပြုမှုတို့ကိုလည်း ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းရပါမည်။	မရှိ	-တစ်စုတစ်ဦးအား လိင်ဆက်ဆံမှုပြုရန် တောင်းဆိုခြင်း၊ အနေဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာတို့ထိမှု၊ အာရုံစိုက်မှု၊ အတင်းအဓမ္မပြင်းခြောက်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိကျစွာပြဋ္ဌာန်းရန် -ကာလိန္ဒြေအား ရည်ညွှန်းသောစကားရပ်အစား သဘောတူညီချက်အား ရည်ညွှန်းသောစကားရပ်ကိုပြောင်းလဲရန်
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြုချက်များ-	သွေးသားနီးစပ်တော်သူအဖွဲ့လိင်ဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်ရပါမည်။ မည်သည့်ဥပဒေမျှ မြစ်မှုကျွေးလွန်ခြင်းခံရသူအား မြစ်ဒဏ်ပစ်ရန်စေရန်အာမခံရပါမည်။	မရှိ	-သွေးသားနီးစပ်တော်သူအဖွဲ့ လိင်ဆက်ဆံမှုကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ရပါမည်။ သို့ရာတွင် မြစ်မှုကျွေးလွန်သူ နှင့် မြစ်မှုကျွေးလွန်ခြင်းခံရသူကို ခွဲခွဲခြားခြား သတ်မှတ်ရပါမည်။ သို့သော်လျှင် မြစ်မှုကျွေးလွန်ခြင်း

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံသဘောကျခဲ့ရမည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

	၁၉			ခံရသူအရေးယူခံရခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းမည်ဖြစ်ပါသည်။
ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ	၁၊ ၂ အထွေထွေ အကြံပြု ချက်များ- ၁၉	တိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသည် အမျိုးသမီးများအား အပြင်းထန်ဆုံး ဒီမိုကရေစီကြမ်းဖက်မှုသည် လက်မခံနိုင်သော အပြုအမူဖြစ်ကြောင်း ပြည်သူအများ သိရန်နှင့် အဆုံးသတ်စေရန် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းပေးရပါမည်။ ဥပဒေများသည် အကြမ်းဖက်မှုခံရသော အမျိုးသမီးများ ရပ်ဆိုင်းရသည့် ထိခိုက်လွယ်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ၎င်းတို့လိုအပ်သော နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးခြင်း နေ့စဉ်နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို သို့ အထောက်အပံ့များကို ပြုခန်းပေးသင့်သည်။	မရှိ	<ul style="list-style-type: none"> - တိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ပြဋ္ဌာန်းသည့် အထူးဥပဒေများနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတို့အာဏာသက်ရောက်မှု ရှိစေရန် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ - ရင်းနှီးသောသူနှင့် သွေးသားတော်စပ်သောဆက်ဆံရေးများ (သို့)ထိမ်းမြားလက်ထပ်ထားခြင်းမရှိသူများ (သို့)အတူတကွနေထိုင်ကြသူများ၏ အပြုအမူများကို တိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်၌ ထည့်သွင်းရပါမည်။ - ငြိမ်းခြောက်မှုကို တားမြစ်ရမည့် အမှုယုတ်မှတ်ရပါမည်။ - အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်နိုင်သည့် လူများမှ ဆက်သွယ်မှုကို တားဆီးရန် အမျိုးသမီးများအား တားမြစ်ထိန်းချုပ်ဟန့်တား ထားနိုင်မည့် အစီရင်ခံစာ တောင်းဆိုနိုင်ရန် ခွင့်ပြုရပါမည်။ - ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူက တရားစစ်ဆေးမှုကို ရှုပ်သမ်းခြင်းပြုမပြုကို ပဓာနမထားပဲ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်စေရေး မူဝါဒချမှတ်ရပါမည်။ - ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူအား ဒီလူ့ရန်နေရာရရှိရေး၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးရေး၊ ဥပဒေအရဝန်ဆောင်မှုပေးရေး အပါအဝင် အထောက်အပံ့များ ပေးရပါမည်။
အကျဉ်းထောင်လက်ဆွဲ	၁၊ ၂၊ ၁၂၊ အထွေထွေ အကြံပြု ချက်များ- ၁၉	အမျိုးသမီးအကျဉ်းသားများအား အကျဉ်းကျစဉ် ကြမ်းတမ်းရိုင်းယှော့ မဆက်ဆံရဟု ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။	မသေချာ	<ul style="list-style-type: none"> - အမျိုးသမီးများအား အမျိုးသားများနှင့် ခွဲ၍ ထားရပါမည်။ - ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာကို ရာဇဝတ်မှုစစ်ဆေးရာတွင် မျိုးသမီးထောင်ကြီးကြပ်သူများကသာ ပြုလုပ်ရပါမည်။ - အကျဉ်းကျစဉ် အမျိုးသမီးများအား ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုများမှ အကာအကွယ် ပေးရပါမည်။ - အမျိုးသမီးများအား လိင်မှုဆိုင်ရာကျန်းမာရေး၊ မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးအပါအဝင် သင့်လျော်သော

<p>ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ</p>	<p>၆</p>	<p>လိင်လုပ်ငန်းဥပဒေများသည်အမျိုးသမီးလိင်အလုပ်သမားများကို ဦးတည်ခြင်းမပြုပဲ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်သည်အမျိုးသမီးများကိုသာ ဦးတည်ရပါမည်။ လိင်အလုပ်သမားများအခွင့်အရေးတွင်အခြား အမျိုးသမီးများကဲ့သို့ ၎င်းတို့ကိုအကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ပေးခြင်းရရပါမည်။</p>	<p>မရှိ</p>	<p>ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ပံ့ပိုးရပါမည်။ - မြို့ဆွယ်မှုအား ပြစ်မှုအဖြစ်မသတ်မှတ်ရန်၊ လိင်အလုပ်သမားများအား မမ်းဆီးခံရစဉ်နှင့် အချွတ်ကျစဉ်အပါအဝင် အကာအကွယ်ပေးရန် ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြည့်စွက်ရပါမည်။</p>
<p>လူ့ကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ</p>	<p>၆</p>	<p>လူ့ကုန်ကူးမှုအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အတင်းအကျပ်ပြုခြင်းကို အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ခုအဖြစ် ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုရပါမည်။ လူ့ကုန်ကူးမှု၌အတင်းအကျပ်ပြုခြင်းအမျိုးမျိုး အကန့်ဝင်ရပါမည်။ ဥပဒေသည် လူ့ကုန်ကူးသူများကို ဦးတည်ချက်ထားရမည်ဖြစ်ပြီး လူ့ကုန်ကူးခံရသူများအား အကာအကွယ်နှင့် ကူညီပံ့ပိုးမှု ပေးရပါမည်။</p>	<p>ရှိ</p>	<p>- လူ့ကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ အရေးယူခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးခြင်း၌ နိုင်ငံတကာလူ့ကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့က ချမှတ်ထားသည့် အဓိကစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ပြည့်စုံပါသည်။</p>
<p>ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ</p>	<p>၁၂</p>	<p>အမျိုးသမီးများ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အကျိုးကို ခံစားရရှိစေရန် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းအား ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် မသတ်မှတ်သင့်ပါ။</p>	<p>မရှိ</p>	<p>- ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၊ ကလေးဖီးဖွားခြင်း၌ အမျိုးသမီးများ အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းလျော့နည်းစေရန် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်း၍ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ထိန်းသိမ်းပေးရန် -</p>
<p>ဆေးရုံစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ</p>	<p>၁၂</p>	<p>သားကြောဖြတ်ရာတွင် သားကြောဖြတ်မည့်သူ၏ သဘောတူညီချက်အပြင်အခြားသူများ အိမ်ထောင်ဖက်သို့ မဟုတ် မိဘ၏ သဘောတူညီချက်လိုအပ်ခြင်းစသည့် အကန့်အသတ်များကို ရုပ်သိမ်းရပါမည်။</p>	<p>မရှိ</p>	<p>- ဆေးရုံဆေးခန်းများ၌ တရားဝင်သားကြောဖြတ်ခြင်းအပေါ် အဟန့်အတားပြုသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ရုပ်သိမ်းရန် -</p>

<p>ဓမ္မသတ်ကျမ်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ဥပဒေများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယားကွာရှင်းမှုအက်ဥပဒေများ အပါအဝင် ဥပဒေ အမျိုးမျိုး</p>	<p>၁၆</p>	<p>ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းသည် တစ်လင်တစ်မယားစနစ်သာ ဖြစ်ရပါမည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံး၏ လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီမှုလိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှစ်ယောက် စလုံးအတွက် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် အနိမ့်ဆုံး သတ်မှတ်အသက်အရွယ်ကို ၁၈ နှစ် အဖြစ် သတ်မှတ်သင့်ပါသည်။ မည်သည့်ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုမဆို မှတ်ပုံတင်စာရင်း သွင်းရပါမည်။ အမျိုးသားများအား တစ်ပြိုင်တည်း မယားတစ်ယောက်ထက်စီမံ ယူခွင့်ပြုခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအား နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မည်ပါသည်။</p>	<p>မရှိ</p>	<p>-ဥပဒေအရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းအတွက် စံသတ်မှတ်ချက် အသက်အရွယ်အဖြစ် ၁၈ နှစ်ဟု သတ်မှတ်ရန် -နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားတို့၏ သဘောတူညီမှုလိုအပ် လိုအပ်ချက်အဖြစ်သတ်မှတ်ရန် (မိဘများ သို့ မဟုတ် ဆွေမျိုးသားချင်းများ၏ သဘောတူညီမှုသည် လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်စေရာမလို) -မည်သည့်ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုမဆို မှတ်ပုံတင်စာရင်း သွင်းရန် -မယားနှစ်ယောက်အပြိုင်ယူခြင်းနှင့် မယားအများ အပြိုင်ယူခြင်းကိုတားမြစ်ရန်-</p>
<p>ဓမ္မသတ်ကျမ်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ဥပဒေများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီး များထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့်အမွေဆက်ခံခြင်း ဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယားကွာရှင်းမှုအက်ဥပဒေများ အပါအဝင်ဥပဒေအမျိုးမျိုး</p>	<p>၁၆</p>	<p>အမျိုးသမီးများ ကွာရှင်းခွင့်တောင်းဆိုလျှင် အမျိုးသမီးများအတွက် လင်မယားကွာရှင်းလိုမှုကို အခက်အခဲဖြစ်စေသည့် မောက်ပြန်မှု၊ နိဂုံးစက်ညှင်းပန်းမှု၊ စွန့်ပစ်ထားမှုတို့ကို အထောက်အထားသက်သေပြရန် လိုအပ်ခြင်းမရှိစေရပါ။</p>	<p>မရှိ</p>	<p>-တိမ်ထောင်ရေးဖြစ်မှု အထောက်အထားမလိုအပ်ပဲ ကွာရှင်းခွင့်ပြုသည့်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းရန်</p>
<p>ဓမ္မသတ်ကျမ်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ဥပဒေများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသမီးများထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့်အမွေဆက်ခံခြင်း ဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယားကွာရှင်းမှုအက်ဥပဒေများ</p>	<p>၁၆</p>	<p>လင်မယားကွာရှင်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ လင်မယားနှင့်အသွင်တူသောဆက်ဆံရေး ပျက်စီးခြင်း၌လည်းကောင်း နှစ်ဦးပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာကို ညီမျှစွာခွဲဝေရပါမည်။ ထိုသို့ မဟုတ်ခဲ့လျှင် ရလဒ်မှာ တရားမမျှတမှုသာလျှင်ဖြစ်မည်။</p>	<p>တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း</p>	<p>-လင်မယားနှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံး၏ အနုဂုဏ်အတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့် လုပ်အားပေးခြင်းမရှိသော ပါဝင်မှုတို့ ကို စဉ်းစားရာတွင် မည်သို့ သော ကွာဟချက်မရှိစေပဲ လက်ထက်ပွားပစ္စည်းများကို အညီအမျှခွဲဝေရမည်ဟု ဥပဒေများမှ ယူဆချက်တစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်း သောဥပဒေရေးရာ</p>

<p>အပါအဝင် ဥပဒေအမျိုးမျိုး</p> <p>ဓမ္မသတ်ကျမ်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု များ၏ လေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများ၊ ငှက်သားသားဝင် အမျိုးသမီး များထိမ်းမြားလက် ထပ်ခြင်းနှင့်အမွေဆက်ခံခြင်း၊ ဥပဒေ မြန်မာနိုင်ငံလင်မယား ကွာရှင်းမှုအက်ဥပဒေ များအပါအဝင်ဥပဒေ အမျိုးမျိုး</p>	<p>၁၆</p>	<p>လင်မယားကွာရှင်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ လင်မယားနှင့်အသွင်တူသောဆက်ဆံ ရေးပုဂ္ဂိုလ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရထောက်ပံ့မှုပေးခြင်း တွင် ပေါင်းသင်းနေထိုင်စဉ်ကာလ နှစ်ဦး နှစ်ဖက်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ထည့်ဝင်မှု၊ ပေါင်းသင်းနေထိုင်သည့် အချိန်ကာလ၊ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လိုအပ်မှု တို့ ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။</p>	<p>တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း</p>	<p>-ဥပဒေအရထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ခြင်းအကျဉ်းချုပ် အမှန်တကယ်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရပါမည်။ -ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ခြင်း၌ တစ်ဖက်အမှုသည်အကျဉ်းချုပ်အကျဉ်းအကျဉ်းများကို နှုတ်၊ လွှတ်ကာ တိမ်းမူကိစ္စများ၊ ကလေးပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းများကိုလုပ်၍ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်းဟုတ် မဟုတ် ထည့်သွင်းဆုံးဖြတ်ရပါမည်။ -ထို့ အတူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လိုအပ်မှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းဆုံးဖြတ်ရပါမည်။</p>
<p>ပြစ်မှုဆိုင်ရာကုန်ထုံး ဥပဒေ</p>	<p>၁၆</p>	<p>သားသမီးများအားထောက်ပံ့ရန် မိဘနှစ်ဦးလုံးတွင်တာဝန် ရှိပါသည်။ သားသမီးထောက်ပံ့မှုစရိတ်ကို မယားစရိတ်ဟူသော ဥပဒေအရ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကိုလျော့နည်း၊ စေရန်အကြောင်းပြချက်ပေး၍ မရပါ။</p>	<p>တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း</p>	<p>-လိုအပ်မှုအပေါ်တည်၍ သားသမီးထောက်ပံ့မှုကို မမြစ်မနေပေးစေရန် -သားသမီးထောက်ပံ့မှုစရိတ် သဘောတူညီမှုများနှင့် စရိတ်စကားများကို အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းမှ စောင်ကြည့်ကြပ်မတ်ရန် -ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်အားများကိုသို့ ပေးဆောင်မှုအတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် နည်းလမ်းများ ချမှတ်ရန်</p>
<p>နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ နိုင်ငံသားဥပဒေ</p>	<p>၉၊ ၁၄</p>	<p>အမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံသားခံယူခွင့် နှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် အတူ မိမိ၏သား သမီးများအား နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ဆက်ခံပေးပိုင် ခွင့်လည်း တန်းတူရည်တူ ရှိရပါမည်။</p>	<p>ပျို့ သို့ရာတွင် ဥပဒေအာဏာ သက်ရောက်မှုမှာ ပြဿနာတစ်ခုဟု ဆိုနိုင်။</p>	<p>-မည်သည့်ပြန်မာနိုင်ငံသားမဆို မိမိ၏နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို သား သမီးများအား ဆက်ခံပေးပိုင်ခွင့် သေချာစေရန် -ကျေးလက်ဒေသနှင့် ကျေးလက်ဒေသများမှ သူများ အပါအဝင် သက်သေခံအထောက်အထားမရှိသည့်သူများ နိုင်ငံသားခံယူခွင့် ရရှိစေရန်အတွက် လုပ်ငန်းစဉ်းအစည်းအစည်းကမ်းများက ဖွဲ့စည်းလွယ်ကူစွာ ချမှတ်ရန်</p>
<p>ခေါင်းစဉ်မသ်</p>	<p>၄၊ ၁၁</p>	<p>အလုပ်သမားနှင့် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထား ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် အမျိုးသမီး များ၏ တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီ သော လုပ်ခလစာနှင့် တူညီသောတန်ဖိုး</p>	<p>မသေချာ</p>	<p>-အမျိုးသားများလုပ်ပါမိုးသောလုပ်ငန်းခွင်သို့ အမျိုးသမီးများ ဝင်ရောက်ပါဝင်နိုင်မှုကို ပံ့ပိုးရန် ယာယီအထူးစီမံခန့်ခွဲမှုကို ပြဌာန်းရန် -တိမ်ထောင်မှုခြင်းကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကလေးစီးပွား</p>

		<p>ရရှိခဲ့သည့်များကို အာမခံချက်ပေးရမည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ကျယ်ပြန့်စွာ လက်လှမ်းမီရရှိခွင့်ကို လွန်ကဲစွာကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ထားမှုမရှိပဲ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အမျိုးသမီးများကို အကာအကွယ်ပေးရပါမည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း နှင့် ကလေးဖီးပွားခြင်းကိုအသိအမှတ်ပြုပြီး အထူးဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရပါမည်။ လိင်မှုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပြုမှု အပါအဝင် အနှောင့်အယှက်ပြုမှုသည် အမျိုးသမီးများအား နှိပ်ချွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပုံစံတစ်ခုဖြစ်သကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်ခုလည်း ဖြစ်၍ တားမြစ်ရပါမည်။</p>		<p>ခြင်း တို့ကြောင့် အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခြင်းကို ဥပဒေအရ တားမြစ်ရန် -လုပ်ငန်းရှင်များသည် မိဘဆိုင်ရာခွင့်ကို လစာအခြည်ဖြင့် ကလေးဖီးပွားပြီး သင့်တော်သောအချိန်ကာလတစ်ခုအထိ ခံစားခွင့်ပေးရန် -ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ အပြောအဆိုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးမှု၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်းရုပ်ပုံနှင့် အရာဝတ္ထုများကိုပြခြင်း အပါအဝင် အနှောင့်အယှက်ပေးမှုများကို လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း မပြုမူစေရန်အတွက် ဥပဒေနှင့် စည်းကမ်းများ ပြဋ္ဌာန်းရန် -နစ်နာကြေး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်ရန် သင့်တော်သော ခုံရုံးများ ဖွဲ့ပေးရန် -တရားမဝင်သောလုပ်ငန်းခွင်များ၌ အမျိုးသမီးများ အကျိုးစီးပွားခံစားရစေရေးအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများထုတ်ပြန်ရန်။</p>
<p>နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ</p>	<p>၁၊ ၄၊ ၇</p>	<p>ဥပဒေက အမျိုးသမီးများ မဲပေးခွင့်ကို အာမခံရပါမည်။ ပြည်သူများနှင့် ဆိုင်သောဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်မှု၊ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးအခန်းကဏ္ဍများ၌ ထိရောက်စွာပါဝင်ခွင့် အာမခံရပါမည်။ ဥပဒေပြုရေး၌ အမျိုးသမီးများ နည်းပါးခြင်းကိုထောက်ဆခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်တိုးမြှင့်စေရန် အစိုးရသည် ယာယီအထူးစီမံချက်များကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။</p>	<p>တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း- အမျိုးသမီးများသည် နိုင်ငံသား ဖြစ်လျှင် မဲပေးခွင့်၊ ရွေးကောက်ပွဲ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်အာမခံပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည်အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနများတွင် အလုပ်လုပ်ခွင့်ရှိပါသည်။</p>	<p>-ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အစိုးရရာထူးဌာနများတွင် အမျိုးသမီး ကိုယ်စားပြုမှု ရာခိုင်နှုန်း ၃၀ ခွဲတမ်းစနစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းရန်။</p>

ကမ္ဘောဒီးယား၊ ထိုင်းနှင့် မီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ ဖြစ်ရပ်စလုလော့ချက်များ

အောက်ဖော်ပြပါ အခန်း၌ အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံပုနိုင်ငံဖြစ်သော ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံနှင့် မီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ အမျိုးသမီးများနှင့်စပ် လျဉ်းသောဥပဒေများ⁵⁵ နှင့် စီဒေါသဘောတူညီချက် ဖော်ပြပါမည်။ ဥပဒေပြင်ဆင်ပြဌာန်းရေးလုပ်ငန်းတွင် ဤအတွေ့အကြုံများသည် အသုံးဝင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှုနှင့် ဆက်နွယ်သောပြဿနာများအနက် အတော်များများ ကိုမြန်မာနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများလည်း တွေ့ကြုံကြရ သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ဥပဒေစံသတ်မှတ်ချက် Benchmarking National Legislation for Gender Equality ဟုခေါင်းစဉ်တပ်ထားသည့် အာရှနိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံအပေါ် ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်သည် အခြား ဥပဒေနှင့် မူဝါဒပြင်ဆင်ရေး ဆွဲခြားတိုးတက်မှု အက်မြဲတချက်များတွင် ပါဝင်သောဝေဖန်ချက်များ နှင့် အသွင်တူပါသည်။ ၎င်းမှာ -

... ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွင်းမှသိသာထင် ရွားသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အမျိုးသမီးများဆက်၍ ရင်ဆိုင်နေကြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။... တရားဝင် စိန်ခေါ်မှုများမှာသုံးမျိုးဖြစ်ပါသည် - ဥပဒေကင်းမဲ့ ခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံသောဥပဒေ တည်ဆဲဖြစ်ခြင်းနှင့်၊ ဥပဒေများ၏ ဥပဒေအရ(de jure)နှင့် အမှန်တကယ် အကျိုးသက်ရောက်သော (de facto) ကဏ္ဍများ အကြားမှ ကွာဟချက်များ။ တန်းတူရည်တူမှုအတွက် နိုင်ငံတော်စွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အာမခံချက်များ အားလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၊ အလေ့အထများနှင့် ဦးစီး ယှဉ်ရာမှ တွေ့ရှိသည့် ကွာဟချက်များ။⁵⁶

အခြားနိုင်ငံများမှ ဥပမာများကို “သင်ခန်းစာ ယူဖွယ်အတွေ့အကြုံများ”အဖြစ် လေ့လာခြင်းသည်

ပို၍ ယထာဘူတကျပါလိမ့်မည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်း၏ ပုံမှန်အစရင်ခံစာများအပေါ် စီဒေါကော်မီတီ၏ နိဂုံးချုပ်ထင်မြင်များအား ဤအခန်းတစ်ခန်းလုံး၌ ကိုး ကားထားပါသည်။ ၎င်းနိဂုံးချုပ်ထင်မြင်ချက်များမှာ မကြာလှသေးသောကာလက ပြုစုထားခြင်းဖြစ်ပါ သည်။⁵⁷

အရှေ့တောင်အာရှအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း စီဒေါသဘောတူညီချက်ကို ကိုးကားသည့် ဥပဒေသိပ္ပံ ပညာနည်းပါးသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုတည်းတွင်သာ နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ်က စီဒေါသဘောတူညီချက်ကို(အလုပ်သမားငြားရမ်းခြင်း၊ ခန့်အပ်ခြင်း၌ နိုင်ငံရေးအရကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် နိမ့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ အကျိုးဆက်ပြဿနာတွင်) ကိုး ကားပါသည်။⁵⁸

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် စီဒေါသဘောတူ ညီချက်ကို ၁၉၉၂တွင်အတည်ပြုပါသည်။ သို့ရာတွင် သဘောတူညီချက်ညှိနှိုင်းမှုစာချုပ်ကို အတည်မပြုပါ။ ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု မြှင့်တင်ရန်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ခြင်းမှာ တိုးတက်မှုရှိသည့်တိုင် ဥပဒေပြုရေး နှင့်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသမီးနည်းပါးခြင်း၊ မိန့်မလားအစဉ်အလာထုံးစံများအရ ကျား၊မ ရေးရာ အစွဲအလမ်းများ ပျံ့နှံ့နေခြင်းတို့ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဥပဒေလေးစားလိုက်နာမှုနှင့် ဥပဒေအကျိုးသက် ရောက်မှုတွင် ခက်ခဲနှုတ်ထွေးနေဆဲ ဖြစ်ကြောင်းဒေသ အတွင်းမှ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် ပြည်တွင်း အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများက အစီရင်ခံကြပါသည်။⁵⁹ ခရိုင်တရားရုံးများသို့သွားရန် ခရီးဝေးခြင်းနှင့် စရိတ်ကြီးမားခြင်းကြောင့် ကျေး လက်ဒေသမှအမျိုးသမီးများသည် ဥပဒေနှင့်

⁵⁷ Cambodia and Thailand presented reports in 2006; Vietnam, in 2007.

⁵⁸ Shanti Dairiam, *The Status of CEDAW Impremantation in the ASEAN Countries and Selected Muslim Countries*, Presented at the Roundtable Discussion on Rights and Obligations Under CEDAW 17 March 2003, Kuala Lumpur, Malaysia, p. 6.

⁵⁹ Cambodia Committee of Women, *Violence Against Women: How Cambodian Laws Discriminate Against Women* (Phnom Penh: LICADHO (Cambodia League for the Promotion and Defense of Human Rights), 2007).

⁵⁵ It should be noted that few of the laws for any of these countries are available in English, thus, most of this information comes from commentaries and may not reflect recent changes.

⁵⁶ Hasna Cheema, *Benchmarking National Legislation for Gender Equality* (Bangkok: Human Development Report Unit, United Nations Development Program, 2010), p. 2

လက်လှမ်းမမမြင်သည်လည်း ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ တရားသူကြီးအဖွဲ့များ၊ ဥပဒေပြဌာန်းသည့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့များ၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ပြည်သူများအကြားတွင် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နားလည်တတ်ကျွမ်းသူ အလွန်နည်းပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ဥပဒေကို လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်းရှိ မရ မပြတ်သားပါ။ မြန်မာနိုင်ငံမူပြဿနာကိုသို့ပင် ဥပဒေကျမ်းများနှင့်စာရွက်စာတမ်းများကို (မည်သည့်ဘာသာနှင့်မဆို) ရရှိ နိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ဘာသာပြန်ထားသည့် ဥပဒေကျမ်းများနှင့်စာရွက်စာတမ်းများကလည်း တိတိကျကျနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံမရှိပါ။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေ

၁၉၉၃ခုနှစ်၊ ကမ္ဘောဒီးယားဘုရင်နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (Constitution of the Kingdom of Cambodia) ၌ အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူညီမျှမှုကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခြင်းနှင့် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်ခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စီဒေါက်ကော်မီတီက စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်အတိုင်းပင် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အနုကအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမရှိပါ။ ထိုရောက်စွာ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော တန်းတူညီမျှမှုနှင့် သွယ်ဝိုက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကိုလည်း စေ့စေ့စပ်စပ်နှင့် ရင်းရင်းလင်းလင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုအတွက်ပြစ်ဒဏ်ကို တိတိကျကျပြဌာန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ လက်တွေ့အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည့် တန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် ယာယီအထူးစီမံချက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးအပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း မပါပင်ပါ။

ကမ္ဘာ့ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းအရ ပြဌာန်းသည့် လူ့အခွင့်အရေးအာမခံချက်ကို အပိုဒ် ၃၁ (၁)က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံပါသည်။ ထိုနည်းတူလူ့အခွင့်အရေး အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော ပဋိညာဉ်များနှင့် သဘောတူညီချက်များကိုလည်း၎င်း

အပိုဒ်၅၅အသိအမှတ်ပြုလက်ခံပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အပြည့်အဝ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိသော်လည်း နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရပြည့်တွင်းဥပဒေများတွင် အထက်ဖော်ပြပါ အခွင့်အရေးများနှင့်စပ်လျဉ်းသော အကြောင်းအရာများကိုအကုံးအကားဖြင့် ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားသည်ဟုယူဆနိုင်ပါသည်။^{၁၀၀}

အပိုဒ် ၄၅ မှ အမျိုးသမီးများအား နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံရေးပုံစံအားလုံးကို ရုပ်သိမ်းပါသည်။ ထိုမိမိလက်ထပ်မှုနှင့် မိသားစုအရေးတို့တွင်အမျိုးသမီးများအပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းကိတားမြစ်ပါသည်။ နှစ်ဦးသဘောတူတစ်လင် တစ်မယားအိမ်ထောင်ရေးထုံးစံကို တန်ဖိုးထား၍ ထိန်းသိမ်းပါသည်။ အပိုဒ် ၄၆က လူကုန်ကူးမှု၊ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းအပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ “အမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်သတင်းကို ပျက်စီးစေသော အယုတ္တအနတ္တပြောဆိုခြင်း” တို့ကို တားမြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ အမျိုးသမီးများမပေးခွင့်၊ ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့်၊ မိမိအလုပ်ကို မိမိဘာသာရွေးချယ်ခွင့်၊ မိမိလုပ်အားနှင့်ညီမျှသော လုပ်အားခရရှိခွင့်ရှိကြောင်း ပြဌာန်းထားပါသည်။

မုဒိမ်းမှု

၂၀၁၀ခုနှစ်တွင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေကိုစတင်ကျင့်သုံးခြင်းမပြုမီ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအကူးအပြောင်းကာလ ကုလသမဂ္ဂအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့(UNTAC) တာဝန်ယူစဉ်၁၉၉၀များ အစောပိုင်းကာလပြဌာန်းခဲ့သည့် အကူးအပြောင်းကာလ ဥပဒေများဖြင့် မုဒိမ်းမှုများကိုထိန်းချုပ်ခဲ့ပါသည်။^{၁၀၁} ၎င်းဥပဒေများ၌ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုဆိုသည်မှာ “အလမတူသူမည်သူ့ကို မဆို ယောနီအတွင်းသို့ လင်တံကို ထည့်သွင်းခြင်းအပါအဝင် လိင်မှုဆိုင်ရာပြုကျင့်ခြင်း” ဟု အနက်

¹⁰⁰ However, this may be the case, as various UN human rights conventions and international instruments are listed in one electronic database of the country's laws. See the Asian Legal Institute at <http://www.asianlii.org>.
¹⁰¹ Provisions relating to the Judiciary and Criminal Law and Procedure Act Applicatio in Cambodia durin the Transitional Period (UNTAC), 1992.

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ မုဒိမ်းမှု၌ လိမ်လည်လှည့်စားမှု၊ အကြမ်းဖက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ ပူးတွဲပါဝင်လျှင်လည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူသည် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းမှ အမှုထမ်းအရာထမ်းတစ်ယောက်ဖြစ်လျှင်လည်းကောင်းထောင်ဒဏ် ၁၀နှစ် မှ ၁၅နှစ် အထိပြစ်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအသစ်၌ မုဒိမ်းမှုအား “ယောနိအတွင်း လိင်တံကို ထည့်သွင်းခြင်းနှင့်အလားတူ မည်သည့်အမြဲအမှုမဆို သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အတင်းအကျပ်ပြုခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အံ့ဩထိတ်လန့်စေခြင်းဖြင့် လိင်မတူသူဖြစ်စေ လိင်တူသူဖြစ်စေ မည်သူ့ကိုမဆို လိင်အင်္ဂါအတွင်း အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ထည့်သွင်းခြင်းသည်မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်းဖြစ်သည်” ဟူသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းကိုသို့ ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ (အပိုဒ် ၂၃၉) ၎င်း၌လည်း ခွင့်ပြုသည့် အသက်အရွယ်သည် ၁၅နှစ်ဟု သတ်မှတ်ပါသည်။¹⁰² ၎င်းဥပဒေသစ်မှ ပြစ်ဒဏ်များသည် UNTAC၏ပြစ်ဒဏ်များနှင့်တူညီပါသည်။ ဥပဒေသစ်၌ အနှောင်အဖွဲ့ကင်းမဲ့စွာ လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီမှုကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် တိတိကျကျမရှိဟု အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများက ထောက်ပြဝေဖန်ခဲ့ပါသည်။ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသည့် အမျိုးသမီးများအားအပြစ်တင်သော၊ ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချသော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၏ သဘောထားကိုဥပဒေကထောက်ခံသည့် သဘောသက်ရောက်ခြင်း အတွက်လည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ အမျိုးသမီးအား ၎င်း၏အလိုဆန္ဒပါဝင်ခြင်းရှိ မရှိ စစ်ဆေးခြင်းထက် ၎င်းသည် ထိထိရောက်ရောက် ခုခံကာကွယ်ခြင်းဖြင့် မပြုကိုသာ ပိုမိုအလေးပေးစစ်ဆေးခြင်းအတွက်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများက စိုးရိမ်ကြပါသည်။¹⁰³ စီဒေါ့ကော်မိတီကအကြံပြုခဲ့သည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်သော အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကိုလည်း ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ်ဥပဒေသစ်၌ သတ်မှတ်ခြင်းမပြုပါ။ အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုအားအချို့ အခြေအနေမှာသာလျှင် အိမ်ထောင်ဖက်မှမုဒိမ်းပြု

ကျင့်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း ခံရသူအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေ (the Law on the Prevention of Domestic Violence and the Protection of Victims) အရ တားမြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် တိကျပြတ်သားသော ပြစ်ဒဏ် သတ်မှတ်ခြင်းမရှိပါ။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု

၂၀၀၅ခုနှစ်တွင် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသမီးရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန (Women's Affairs Ministry) တို့ပူးပေါင်း၍ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းမူကြမ်းသည် အမျိုးသမီးများ၏အတွေ့အကြုံများအားထင်ဟပ်ပါသည်။ ဥပဒေသစ်ကို အတည်ပြုသော်လည်း နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမပြုပါ။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအစိုးရအား အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးရန် နိုင်ငံတကာမှတူညီ၍ စည်းရုံးကြပါသည်။ ၎င်းဥပဒေကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမပြုဘဲ ဥပဒေမူကြမ်းအသစ်တစ်ခု ပြန်လည်ရေးဆွဲကာ အိမ်ထောင်ဖက်မှမုဒိမ်းပြုကျင့်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေမူသစ်တစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းမူသည် မူလဥပဒေနှင့် သိသိသာသာ ကွာခြားပါသည်။ ၎င်းပုံစံသစ်မှာဥပဒေ၌ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမရှိပါ။ အာဏာပိုင်အဖွဲ့များသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် မည်သို့ တာဝန်ရှိကြောင်းကိုလည်း ခွဲခြားခြားဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမှ ကောက်နှုတ်ရေးဆွဲထားသည့် ၎င်းဥပဒေမူသစ်၌ ပြစ်ဒဏ်များပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ ဥပဒေသစ်သည် အမျိုးသမီးများ၏ လိုအပ်ချက်များအား ဖြည့်ဆည်းခြင်းမရှိဟု ထင်မြင်ရသည်သာမက အမျိုးသမီးအနည်းငယ်ကသာ ၎င်းဥပဒေကို အသုံးပြုရန်ကြိုးစားကြပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ မိသားစုအတွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ရပ်တန့်စေလိုသော်လည်း ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းများ ထောင်ဒဏ်ကျခံရမည်

¹⁰² Amnesty International, *Breaking the Silence: Sexual Violence in Cambodia* (London: Amnesty International Publications, (2010), p. 43.
¹⁰³ Ibid.

ကိုမလိုလားကြသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰⁵ ၎င်း အချက်ကြောင့် ဥပဒေသစ်သည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကိုကိုင်တွယ်သည့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်စီမံချက်များ၊ အမျိုးသားများအတွက် အလားတူအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ဆွေးနွေးအကြံပေးခြင်းများတွင် အကိုးအကားအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း ပြင်ဆင်သော အဆုံးသတ်ပါသည်။

ကွာရှင်းပြီးဖြစ်သည့် အိမ်ထောင်ဖက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသောပြဌာန်းချက်များ အားနည်းခြင်း၊ တရားဥပဒေ၊ တရားစီရင်မှုတို့နှင့် အလှမ်းကွာဝေးခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်ခတ်ခြင်းမပြုသည့် ဓလေ့ထုံးစံရှိခြင်း၊ ဖြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းအတွက် ကျန်းမာရေးထောက်ခံစာရရန် စရိတ်ကြီးမားနေခြင်း တို့အတွက် စိုးရိမ်ကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် ပံ့ပိုးခြင်းအနေဖြင့်၊ ပြည်သူ့အများအားအိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသည် လက်ခံနိုင်သည့်အရာ မဟုတ်ကြောင်း အသိပညာပေးခြင်း၊ တရားသူကြီးအဖွဲ့များ၊ ရွှေနေများ၊ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ရန်တာဝန်ရှိသော အရာရှိများ၊ လူမှုဝန်ထမ်းအလုပ်သမားများ၊ ကျန်းမာရေးပန်ဆောင်မှုပေးသူများအား သင်တန်းပို့ချခြင်းပြုလုပ်ရန် စီဒေါကော်မီတီမှ အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေပြုရေးနှင့် ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ရန် တာဝန်ရှိသော အရာရှိများ၌ အမျိုးသမီးများပါဝင်စေမှု ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန်လည်း စီဒေါကော်မီတီက အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

လူကုန်ကူးမှု

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ လူကုန်ကူးမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်မှု နှိမ်နင်းရေးဥပဒေ (Law on the Suppression of Human Trafficking and Sexual Exploitation) သည် ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင်စတင်၍ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ပါသည်။ ၎င်းဥပဒေအရ လိင်လုပ်ငန်းအတွက် အတင်းအကျပ်မပြုသော်လည်း သွေးဆောင်ဖြားယောင်းမှုပြုခြင်းကို

ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဟု သတ်မှတ်ပါသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ၊ ၎င်းထုတ်ပြန်ကြေညာချက်ကြောင့် အမျိုးသမီးအများအပြား လိင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှုဖြင့် ဖမ်းဆီးခြင်းခံကြရပြီး၊ အချုပ်ကျနေစဉ် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံကြရသည်ဟု လူပြော၊ သူပြောအရ သိရပါသည်။¹⁰⁶ ဥပဒေအာဏာသက် ရောက်ရန်တာဝန်ရှိသော အရာရှိများ၌ လူကုန်ကူးမှုကျူးလွန်သူများအား ထောင်ဒဏ်အနှစ်၂၀အထိနှင့် ငွေဒဏ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၅၀၀ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး စီရင်ချက်ချမှတ်နိုင်သည့်အာဏာရှိပါသည်။ ၎င်းဥပဒေစတင်သက်ဝင်ပြီး သည့်နှစ်တွင် လူကုန်ကူးမှုအရေအတွက် ကျဆင်းသွားခဲ့ပါသည်။ ထို့နည်းတူ လူကုန်ကူးမှုတွင်ပါဝင်သည့်အရာရှိများအား အရေးယူပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမရှိကြောင်းကိုလည်း သတင်းရရှိပါသည်။¹⁰⁶ ဥပဒေအရ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ရန် တာဝန်ရှိသော အရာရှိများသည် လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများနှင့် ပတ်သက်၍ လူမှုဝန်ထမ်းစီမံချက်များအား အကိုးအကားပြုရမည်ဟု ပြဌာန်းထားသော်လည်း ၎င်းစီမံချက်များ၌ လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိတိကျကျမပါဝင်ပါ။ လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများသည်ဖမ်းဆီးခြင်းခံကြရပြီး အချုပ်ကျနေစဉ်အတွင်း မတော်မတရားပြုခြင်း ခံကြရပါသည်။¹⁰⁷

တရားဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှု မရှိခြင်းအတွက်လည်းကောင်း၊ လူကုန်ကူးသူများကို ပြစ်ဒဏ်မခတ်ခြင်းအတွက်လည်းကောင်း၊

¹⁰⁵ Cheda Kheo, *Hard Life for a Legal Work: The 2008 Anti-Trafficking Law and Sex Work*, 2 April 2009, accessed at: <http://www.cambosastra.org/wp-content/uploads/2009/11/Hard-life-for-a-legal-work-02-April-2009.pdf>. It should be noted there has also been criticism from activists that Cambodia "caved in" to pressure by the United States in promulgating the law, and that it is putting women greater danger by forcing sex work underground. See, for example, Dr. Laura Agastin, *US Anti-trafficking Laws Cause Police Violence: Cambodia*, accessed at <http://www.lauraagustin.com/us-anti-sex-trafficking-law-causes-police-violence-in-cambodia>.

¹⁰⁶ United States Agency for International Development, *USAID Anti-Trafficking in Persons Programs in Asia: A Synthesis*, November 2009, p. 39, accessed at: http://ict.humanity.com/wp-content/uploads/2010/08/Asia_Syntheses_TIP_FINAL_10026.pdf.

¹⁰⁷ Chenda Kheo, p.8.

¹⁰⁴ Southeast Asia Meeting on the application of CEDAW Framework to Address impunity in the Context of Violence against Women (Report), 15-18 August 2008, p.26.

လူကုန်ကူးမှုသတင်း အချက်အလက်များ တိတိကျကျ မှတ်တမ်းတင်မှုမရခြင်းအတွက်လည်းကောင်း စီဒေါ ကော်မတီမှ စိုးရိမ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုနည်း တူလူ ကုန်ကူးခြင်းခံရသူများအား ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အားပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် အတွင်း တန်းတူရည်တူပြန်လည်ဝင်ဆံ့စေရေးစီမံ ချက်များ လုံလုံလောက်လောက် မရှိခြင်းတို့အတွက် လည်းစိုးရိမ်ပါသည်။ စီဒေါကော်မတီမှ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံအား လူကုန်ကူးသူများကို ထိရောက်စွာ အရေးယူခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ခံရခြင်းပြုရန်နှင့် လူကုန်ကူး ခြင်းခံရသူများကို တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ များအဖြစ် အရေးယူခြင်းမပြုရန် တိုက်တွန်းပါသည်။

မိသားစုဥပဒေ

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် မိသားစုဥပဒေ၊ ၁၉၈၉ခုနှစ် (Marriage and Family Law, 1989) သည်လွတ်လပ်စွာ အိမ်ထောင်ဖက်ရွေးချယ်ရာတွင်၊ လင်မယားကွာရှင်းရာတွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား များအား တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးပေးသည့်တီကျ သောပြည့်စုံသော ဥပဒေတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။^{၁၀၈} ခွင့် ပြုသောအသက်အရွယ်မှာ အမျိုးသားများအတွက် ၂၀ နှစ်၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ၁၈နှစ်ဖြစ်ပြီး၊ အမျိုးသမီး တွင်ကိုယ်ဝန်ရလာလျှင် အသက်မရှိသည့် ထိမ်း မြားလက်ထပ်မှုကို ခွင့်ပြုပါသည်။ မည်သည့်ထိမ်းမြား လက်ထပ်မှုမဆို မှတ်ပုံတင် စာရင်းသွင်းရပါမည်။ ဥပဒေအရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုနှင့် ကွာရှင်းမှုတို့တွင် တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးများ ပြဋ္ဌာန်းထားသော် လည်း လူမှုရေးအရ အထင်အမြင်သေးခြင်းခံရမည် ကိုစိုးရိမ်မှုသည် အမျိုးသမီးများ ကွာရှင်းရန်ကြိုးစား ခြင်းကို အဟန့်အတားပြုနေပါသည်။ ကွာရှင်းမှုကို တရားစစ်ဆေးစီရင်မှုပြုရန် ဥပဒေအရပြဋ္ဌာန်းထား သည့် လုပ်ထူးလုပ်နည်းများမှာ အချိန်ကြာရှည်ပြီး ခက်ခဲရွပ်ထွေးပါသည်။ ထို့ပြင် တရားရုံးများသည် လင်မယားနှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကို “ပြန်လည်သင့်မြတ်” စေ ရန်ကြိုးစားရမည်ဟု ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်း

ပြဋ္ဌာန်းချက်သည် မတော်မတရားပြုဆက်ဆံရေး အခြေအနေတွင် နေထိုင်ရသည့် အမျိုးသမီးများ အတွက် အလွန်အလွန်ကြီးမားသောပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပြီး၊ ကွာရှင်းခြင်းခွင့်ပြု၊ မပြု ဆုံးဖြတ်ချက်သည် လည်း ယဉ်ကျေးမှုစလေထုံးစံအခွံ့ရှိသောတရား သူကြီးများနှင့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် တည်နေပါတော့သည်။^{၁၀၉}

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် မိသားစုဥပဒေ သည် ထိရောက်စွာဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိ တ်။ မိရိုးဖလာအစဉ်အလာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုစလေထုံး စံအခြေခံအကြောင်းများမှ အမျိုးသမီးများအား လွတ် လပ်စွာ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း အခွင့်အရေးများ၏ အကျိုးခံစားရေးအတွက် အဟန့်အတား ပြုနေခြင်းကို စိုးရိမ်ကြောင်း စီဒေါကော်မတီက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည့်သူ အမျိုးသမီး အမျိုးသား နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အန်မိဆိုးရှိရမည့်အသက် ကို၁၈နှစ်ဟု ခြွင်းချက်မရှိသတ်မှတ်ရန် စီဒေါ ကော်မတီက အကြံပြုထားပါသည်။

ကျန်းမာရေး

ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းဥပဒေ (Law on Abortion) တွင် ကိုယ်ဝန် သတင်း ၁၂ ပတ် အထိ ဆေးရုံများနှင့် ဆေးကုခန်းများတွင် ဆေးပညာ ကောင်းဆင်းသော (ဆရာဝန်များ၊ သားဖွားဆရာမ များ) များဖြင့်ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခွင့်ရှိသည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထား ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေအရ ဆရာဝန်များသည် အမျိုးသမီးများအားကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းမပြုရန် ဖျောင်း ဖျာထားဆီးရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့က စေ့စေ့စပ်စပ် လေး လေးနက်နက် ဆွေးနွေးအကြံပေးပြီးမှသာ ကိုယ်ဝန် ဖျက်ခြင်းပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။^{၁၁၀} ကိုယ်ဝန် သတင်း ၁၂ ပတ် လွန်လျှင်၊ သန္ဓေသားကိုယ်လက်အင်္ဂါဖျက် ယွင်းနေသည့် သို့မဟုတ် ရောဂါခွဲကပ်နေသည်ဟု သံသယရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရရာမှရ သည့်ကိုယ်ဝန်ဖြစ်ခြင်း တို့မှတစ်ပါး ကိုယ်ဝန်ဖျက် ခွင့်မရှိပါ။ သတင်း ၁၂ပတ် လွန်သည့် ကိုယ်ဝန်ဖျက် ခြင်းအတွက် လူနာ၏သဘောတူညီချက်အပြင် ဆရာ

¹⁰⁸ Note that Article 22 of the Law provides different minimum ages for marriage (20 for men, and 18 for women), however, they meet the minimum age standard suggested by CEDAW Committee.

¹⁰⁹ Shanthi Dairiam, p. 8.

¹¹⁰ Law on Abortion, Article 7.

ဝန်နှစ်ယောက် သို့မဟုတ် သုံးယောက်၏ ထောက်ခံချက်ပါဝင်သည့် လျှို့ဝှက်လျှောက်လွှာတင်ပြရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဥပဒေချိုးဖောက်သော ဆရာဝန်များ၊ သားဖွားဆရာမများသည် ထောင်ဒဏ် တစ်လမှ တစ်နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ခံရပါမည်။ ကိုယ်ဝန်ဖျက်စဉ် ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးအဖြစ် ရောဂါဝင်ခြင်း၊ မိခင်အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းဖြစ်လျှင် ဖော်ပြပါ ပြစ်ဒဏ်များထက် ပိုမို၍ ကြီးလေးသောပြစ်ဒဏ် ကျခံရပါမည်။

အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး၌ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ

နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ၌ ပါဝင်ခြင်းနှင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသောဘဝများဟူသည် ကဏ္ဍများ၌ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ တန်းတူရည်တူပါဝင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ ပြည်သူ့ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ (the Cambodia Law on Commune Election) က ယေဘုယျပြဌာန်းထားပါသည်။ သို့ရာတွင် လူမှုတဝန်းကျင်အတွင်းနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများအရေအတွက် ပိုမို၍ များများပြားပြားပါဝင်နိုင်စေရန် တိကျစွာပြဌာန်းထားခြင်း မရှိပါ။¹¹²

ထိုင်းနိုင်ငံ

၁၉၈၅ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံက စီဒေါသဘောတူညီချက်ကိုသံသယနှင့် လက်ခံခဲ့သည်။ သံသယရှိဖွယ်အချက်အလက်များမှ အချို့ကိုရုပ်သိမ်းခဲ့သော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံသည် မိသားစုအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ကဏ္ဍနှင့် စပ်လျဉ်းသော အပိုဒ် ၁၆ကို ထိန်းထားဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သဘောတူညီချက် ညှိနှိုင်းမှုစာချုပ်ကို ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၆ခုနှစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် ဥပဒေအသစ်များကို ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ပြဌာန်းရန် တင်သွင်းခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုး

တက်မှုများမှာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGO)၊ ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲရေးနှင့် အစိုးရစီမံအုပ်ချုပ်မှုမှညာရှင်များ၏ တိုက်ရိုက်ပါဝင်မှုကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။¹¹³

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စီဒေါသဘောတူညီချက်သည် ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိပါ။ စီဒေါအခြေခံစည်းမျဉ်းများကို ပြည်တွင်းဥပဒေပြုရေး၌ ထည့်သွင်းပြဌာန်းပေးရပါမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ စီဒေါသဘောတူညီချက်သည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမရှိပေပါသည်။ မည်သည့်ဥပဒေများ၊ မည်သည့်လေ့ထုံးစံများကို အတည်ပြုသင့်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ရာတွင် စံအဖြစ် အသုံးဝင်နေပါသည်။¹¹⁴

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တန်းတူရည်တူမှုဥပဒေများ

အခြေခံအမျိုးသမီးအခွင့်အရေးကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ထိုင်းဘုရင်နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (Constitution of the Kingdom of Thailand) ၌ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းကို အစိုးရမူကြမ်းရေးဆွဲရေးကော်မတီနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း (NGO) များပူးပေါင်းရေးဆွဲ ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်၌ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှု¹¹⁵မှ အကာအကွယ်ပေးသော ပြဌာန်းချက်များပါဝင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရမှုမက ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး တို့ကိုအစိုးရအ ထောက်အပံ့အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေ၌ အမျိုးသမီးများအား နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ပြတ်

¹¹² Leigh Pascal, *Time for Action: Implementing CEDAW in Southeast Asia* (United Nations Development Fund for Women, 2009), p. 2

¹¹³ Shanthi Dairiam, p. 11.

¹¹⁴ *Constitution of the Kingdom of Thailand, 2007, Article 40.*

¹¹¹ Cambodia Committee of Women, *Violence Against Women: How Cambodia Laws Discriminate Against Women* (Phnom Penh: LICADHO (Cambodia League for the Promotion and Defense of Human Rights), 2007).

ပြတ်သားသား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိ ပါဟုစီဒေါကော်မီတီမှ မှတ်ချက်ချပါသည်။ စီဒေါ ကော်မီတီ၏ နိဂုံးချုပ်ထင်မြင်ချက်များ၌ ထောက်ခံ ထားသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရလူ့အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသောတိုင်ကြားချက် များကိုကိုင်တွယ်ရန် အရာရှိတစ်ဦးကို အစိုးရက ခန့်အပ်ရန်ထိုင်းနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။^{၁၁၅}

စီဒေါကော်မီတီ၏တောင်းဆိုမှုအတိုင်း အမျိုး သမီးများ၏ တန်းတူရည်တူမှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အပြုသဘောဆောင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက် အစီ အစဉ်များကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းပေးသည့်နိုင်ငံဟူ၍ ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ခုတည်းသာ ရှိပါသည်။^{၁၁၆} နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စာရင်းတင်သွင်းရာတွင် ပါတီဝင်အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုး သားအရေအတွက် တန်းတူရည်တူရပါမည်။ ထိုင်း နိုင်ငံလွှတ်တော်၏ လူမှုပြဿနာဆိုင်ရာ အမြဲတမ်း ကော်မီတီ၌ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများမှ အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ် အနည်းဆုံးသုံးပုံတစ်ပုံ ပါ ဝင်ရပါမည်။^{၁၁၇} အမျိုးသမီးရေးရာ၊ အမျိုးသား ကော မရှင်မှ နိုင်ငံတော်အစိုးရပန်ကြီးဌာန အားလုံးတွင် ကျား၊မ ရေးရာ အဓိကလှုပ်ရှားမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါ သည်။ ဤအဆင့်များက ဆောင်ရွက်ပြီးသည့်တိုင် ဥပဒေပြုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ တွင်အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုသည် သာမန်အားဖြင့် နိမ့်ကျနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

၂၀၀၈ခုနှစ်တွင် အခွင့်အလမ်းနှင့် ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု မြှင့်တင်ရေးအက်ဥပဒေ (Promo- tion of Opportunity and Gender

Equality Act)ကို မူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။^{၁၁၈} ယခု စာတမ်းကို ပြုစုနေချိန်တွင် ၎င်းဥပဒေအတည်ပြုပြီး မပြီးမသီရပါ။ စီဒေါကော်မီတီမှ ထိုင်းနိုင်ငံအား မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ နိမ့်ချခဲ့ခြားဆက်ဆံခြင်းနှစ်ခုလုံး၏ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲ ရန်တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် ခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်ကိုဖြင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ဖြင့် ယာယီအထူးစီမံချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ ထူးထူးကဲကဲရင်ဆိုင်ရသည့် ပြဿနာများဖြစ်သည့် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှု၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပြုမှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် လူကုန်ကူးမှုတို့နှင့်စပ် လျဉ်းသောဥပဒေများကိုပြင်ဆင်ရန် ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရပါဦးမည်။

မုဒိမ်းမှု

စီဒေါကော်မီတီ၏ အကြံပြုချက်အရ ထိုင်း နိုင်ငံပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ မုဒိမ်းမှု အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ကို ၂၀၀၇ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်၍အိမ် ထောင်ဖက်မှမုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါ သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အသစ်၌ ဓမ္မတာ ကိုဆန့်ကျင်၍ စောအတွင်း လိင်တံထည့်သွင်းခြင်း၊ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ၏ ယောက်ျားနှင့် စတုရံအတွင်းအရာ ဝတ္ထုများထည့်သွင်းခြင်း၊ ယောက်ျားကလေးများ၊ ဖို လိင်မှ မလိင်သို့ သို့မဟုတ် မလိင်မှ ဖိုလိင်သို့ ပြောင်းလဲထားသူများအား မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းစသည်တို့ကို ချဲ့ထွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါ သည်။ သို့ရာတွင် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများ အား ထိုင်းနိုင်ငံလူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူမှုဘဝလုံခြုံရေး ဝန်ကြီးဌာနအပါအဝင် ဆန့်ကျင်သူများနှင့် ရင်ဆိုင်ရ

¹¹⁵ Constitution of the Kingdom of Thailand, 2007, Article 242.

¹¹⁶ Shanthi Dairiam, p. 11.

¹¹⁷ List of Gender Equality Laws, provided by Ms. Manav Sadcheva, Program Specialist, United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), and UNIFEM Bangkok Team [shoko Ishikawa, Ccpnannin Llaptaweasath, Ryratana Rangsitpol, Amarsanaa Darisuren, Patharaporn Theeratham], accessed at <http://www.iknowpolitics.org/node/5880>.

¹¹⁸ The draft text was not available at the time of writing, but reportedly contained general equality and gender discrimination provisions, as well as provisions for mechanisms to investigate address discrimination and fines. It did not include specific provisions dealing with violence or employment. See commentary at Mayer-Brown Client Alert, accessed at: <http://www.iwraw-ap.org/laws/doc/thailand%20gender%20equality%20draft%20summary.htm>.

ပါသည်။ ၎င်းတို့က ၎င်းပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိရန်ခက်ခဲပါသည်ဟု ပြောကြပြီး ၂၀၀၉ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ချက် ရုပ်သိမ်းပေးရန်အဆိုပြုကြသည်။^{၁၁၉}

အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှု

မည်သည့် မိသားစုဝင်ကိုမဆို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာဖြစ်စေရန် ပြုမူခြင်းကို အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည့်အိမ်တွင်းအကြမ်းမမှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဥပဒေကို ၂၀၀၇ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ အတူတကွနေထိုင်ခြင်းမရှိသည့် အိမ်ထောင်ဖက်၏ ကျားလွန်မှုကို ၎င်းအက်ဥပဒေအရအရေးယူခြင်းပြု မပြု မသိရပါ။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာအများဆုံးထောင်ဒဏ်ခြောက်လဖြစ်ခြင်းမှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ အခြားအကြမ်းဖက်မှုများအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရပြဋ္ဌာန်းသည့် ထောင်ဒဏ်နှစ်နှစ်အထိပြစ်ဒဏ်ထက်လျော့နည်းနေပါသည်။^{၁၂၀}

လွှတ်တော်အနေနှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုသည် အခြားပြစ်မှုများလောက် လေးနက်ခြင်းမရှိဟု ယူဆပုံရပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ကျားလွန်ခြင်းခံရသူများအတွက် ထိရောက်မှုရှိသော ဝန်ဆောင်မှုပေးရေးညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ပြစ်မှုကျားလွန်သူများအားထိရောက်စွာ ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အကြမ်းဖက်မှု ကင်းမဲ့သောဘဝ၌ အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာနေထိုင်ခွင့်ထက်အိမ်ထောင်စု ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အလေးပေးခြင်းကိုလည်းကောင်း မှုကြမ်းဖေ ဆွဲစဉ်ကပင် ၎င်းအက်ဥပဒေကိုစီဒေါကော်မီတီက ဝေဖန်ခဲ့ပါသည်။

လူကုန်ကူးမှု

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဒေသအတွင်း အစိုးရများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအား လူကုန်ကူးခြင်းမှအကာအကွယ်ပေးရေးမှာ တိုးတက်မှုရှိသော်လည်းလူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား လူကုန်ကူးခြင်းမှအကာအကွယ်ပေးသည့် လူကုန်ကူးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ (Anti-trafficking in Persons Act) ကို ၂၀၀၇ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေခြင်းတွင် အရာရှိများ၌ ပညာပုဂ္ဂိုလ် ပြည့်စုံရန်လိုအပ်ကြောင်း အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများက အစီရင်ခံစာပါသည်။ လူကုန်ကူးခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ အမှုများကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုတရားစီရင်ရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရပယ်ချပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆို သော် ၎င်းအမျိုးသမီးများအား လိင်အလုပ်သမားများအဖြစ် ကြိုတင်ထင်မြင်ယူဆမှု ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လူကုန်ကူးမှုအား ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဖြစ်ကြောင်း ခြေခြေဖြစ်ဖြစ် အသိအမြင်မရှိသော အစိုးရနေရာများကလည်း တရားစွဲဆိုမှုအား နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေသို့မဟုတ် ရပ်ဆိုင်းစေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအနေနှင့် လူကုန်ကူးမှုကို တိုင်ကြားရာတွင်ပြစ်မှုကျားလွန်သူများ၏ လက်တုံ့ပြန်မှုကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ မြစ်မှုကျားလွန်ခြင်းခံရသူအား ထိရောက်စွာအကာအကွယ်ပေးမှု မရှိခြင်းတို့သည်လည်း အဟန့်အတားများ ဖြစ်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးဥပဒေ

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ၁၉၉၆ခုနှစ်အရမိခင်၏ ကျန်းမာရေးအတွက် လိုအပ်ခြင်း၊ မုဒိမ်းမှု သို့မဟုတ် သွေးသားနီးစပ်တော်သူခွင့် လိင်ဆက်ဆံမှုကြောင့်

¹¹⁹ "Altering Rape Law is Wrong," Bangkok Post, October 30, 2010, accessed at: <http://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/26532/altering-rape-law-is-wrong>.

¹²⁰ At the time of writing, it is not clear whether this legislation is in force

ကိုယ်ဝန်ရရှိခြင်းတို့ကြောင့် မှတစ်ပါး ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ပါသည်။ ဖြစ်ရက်မှာ ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အထိနှင့် ကြီးမားသော ငွေဒဏ်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေများသည် တင်းတင်းကျပ်ကျပ် အာဏာသက်ရောက်ခြင်းမရှိ၍ တရားမဝင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်း တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ဖြစ်နေပါသည်။¹²¹

မိသားစုဥပဒေ

အပြောင်းအလဲများကို ဆက်လက် ပြုလုပ်ရဦးမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု၊ ကွာရှင်းမှု၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် သဘောတူညီမှု၊ စိုင်းဆိုင်မှုနှင့် အမွေဆက်ခံမှုများ၌ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူရည်တူခွင့်အရေးများ ကိုခံစားကြရခြင်းမရှိသေးပါ။ တရားမရေးရာနှင့် စီးပွားရေးရာဥပဒေအရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့်ဖြူလှည့် အသက်အရွယ်မှာ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး နှစ်ဦးစလုံးအတွက် ၁၇နှစ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မည့်နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးသည် အနှောင်အတည်းမရှိသဘောတူညီမှု လိုအပ်ပြီး၊ ထိမ်းမြားလက် ထပ်ခြင်းမှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းရပါမည်။¹²² သို့ရာတွင် ခင်ပွန်းအမျိုးသားများနှင့် မိဘများအကြား သဘောတူညီချက်ဖြင့် အမျိုးသမီးများအား ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် “ရောင်းစား” မှတိုင်ကြားခြင်းများမကြာခဏပေါ်ပေါက်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။¹²³ နောက်ဆုံးပြုစုထားသည် ပုံမှန်အစီရင်ခံစာ၌ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏မိသားစုနာမည်များကို ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပြီးသည်နောက်မှာလည်း ဆက်လက်ခံယူခွင့်ရှိရေးအတွက်ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာနာမည်အက်ဥပဒေ (Person’s Name Act) ကိုပြင်ဆင်ချက် ထုတ်ပြန်ပေးရန် ၂၀၀၅ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံအား စီဒေါကော်မီတီက

တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။¹²⁴ ကွာရှင်းမှုသည် အုပ်ထိန်းမှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးတစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ ခိုင်လုံသောအကြောင်းပြချက်များလိုအပ်ပါသည်။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများအား ဖောက်ပြန်မှုအကြောင်းပြချက်တစ်ခုတည်းဖြင့် လင်မယား ကွာရှင်းခွင့်ရှိပါသည်။ ၎င်း၏အိမ်ထောင်ဖက် မဟုတ်သော အခြားအမျိုးသမီးတစ်ဦးအားပုံစိုးနေခြင်း မရှိပါလျှင် ဖောက်ပြန်မှုဖြင့် အမျိုးသားတစ်ဦးအား ကွာရှင်း၍မရပါ။¹²⁵ ၎င်းပြဌာန်းချက်အတွက် စီဒေါကော်မီတီက စိုးရိမ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းပြဌာန်းချက်ကိုပြင်ဆင်ရန် ၂၀၀၅ခုနှစ်တွင် တရားမနှင့် ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ အတွဲ ၅ကို ပြင်ဆင်ချက်မူကြမ်း ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ ၎င်း ပြင်ဆင်ချက်အတည်ပြုခြင်း ရှိ မရှိမသိရပါ။

နိုင်ငံသား

မူဆလင်ဘာသာဝင်များ၊ ထိုင်းမဟုတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့်ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအတွက် ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးမှုအား နည်းနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ မူဆလင်ဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအမျိုးသမီးများသည် တရားဝင်အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများ မရှိသဖြင့် အကျိုးစီးပွားများ ခံစားခွင့် မရှိပါ။ ဥပမာ၊ ဆူနာမီကပ်ဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်း လူမျိုးဘာသာ အုပ်စုလိုက်ဖြစ်ပွားသော အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့်လည်းကောင်း ခင်ပွန်း ဆုံးရှုံးခဲ့သည့် အမျိုးသမီးများသည် နှစ်နာမူရရှိရန်လည်းကောင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အစိုးရထောက်ပံ့ကြေးတို့ကိုရရှိရန် လည်းကောင်း အခက်

¹²¹United Nations Population Fund, Thailand: Abortion Policy, accessed at <http://www.un.org/esa/population/publications/abortion/doc/thailand.doc>

¹²²Civil and Commercial Code, Articles 1435 to 1457.

¹²³Somswasdi, Virada, “The Women’s Movement and Legal Reform in Thailand” (2003). Cornell Law School Berger International Speaker Papers. Paper 1, p. 5.

¹²⁴Statement of His Excellency Mr. Norochit Sinhaseni, Ambassador and Permanent Representative of Thailand to the United Nations, to 54th Session of the Commission on the Status of Women, New York, 5 March 2010, accessed at: http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing15/general_discussion/THAILAND.pdf..

¹²⁵Responses to the list of issues and questions for consideration of the combined fourth and fifth periodic report: Thailand, DEDAW/C/THA/Q/4-5/Add.1, 7 December 2005, p.5.

အခဲကြုံခဲ့ကြပါသည်။¹²⁶ တောင်ပေါ်တိုင်းရင်းသား များနှင့် မူလအိမ်ရာများကိုစွန့်ပစ်ထွက် ပြေးလာကြ သူများအားနိုင်ငံသားအဖြစ် လက်ခံရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးခြင်းကိုလည်း ကောင်း၊ အရာရှိများ အဝတ်လိုက်စားခြင်းကိုလည်း ကောင်းစိုးရိမ်ကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက ဖော်ပြခဲ့ပါ သည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ¹²⁷

၁၉၈၂ခုနှစ်တွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် စီဒေါ သဘောတူညီချက်ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၀၁ခုနှစ်တွင် သဘောတူညီချက်ညှိနှိုင်းမှု စာချုပ်ကိုလည်းကောင်း အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ သည် စီဒေါသဘောတူညီချက်များ လေးစားလိုက်နာ ရန်အတွက်မိမိ၏ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ် သည့် နိုင်ငံအနည်းငယ်အနက် တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ လတ်တလောပြုစုသည့်စာတမ်းတစ်ခုတွင်၊ အာရှငါး နိုင်ငံ၏ စီဒေါသဘောတူညီချက် လေးစားလိုက်နာမှု လေ့လာချက်အရ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် လေးစား လိုက်နာမှု အကောင်းဆုံးအဆင့်မှာရှိပါသည်။¹²⁸ ဤကြိုးပမ်းမှုအတွက်ဗီယက်နမ်နိုင်ငံအားထောမနာပြု သော်လည်းဥပဒေ အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း သော သတင်းအချက်အလက် ပိုမို၍ မရခြင်းအတွက် ဝမ်းနည်းကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက ဖော်ပြပါသည်။ အချိန်ကာလသီးသန့်သတ်မှတ်ကာ အပြောင်းအလဲ များကို စောင့်ကြည့်ကြပ်မတ်ခြင်းကို အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လည်းကောင်း၊ အကျိုး သက်ရောက်မှုရှိစေရေးအတွက် အရင်းအမြစ်များကို စိမ့်ခန့်ခွဲစေရန်လည်းကောင်း ဗီယက်နမ်အား စီဒေါ ကော်မီတီက အကြံပြုထားပါသည်။

ဗီယက်နိုင်ငံအစိုးရသည် စီဒေါသဘော တူညီမှုနှင့် အခြားပဋိညာဉ်များအား ပြည်တွင်းဥပဒေ များနှင့် ပူးပေါင်းပြဌာန်းကာ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံပါ သည်။ သို့ရာတွင် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထား သည့်ဥပဒေသည်ပြည်တွင်းဥပဒေပြုခြင်းနှင့်ဆန့်ကျင် ကွဲလွဲပါက မည်သို့ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှုရှိ ရန်ပြုလုပ်မည်ဆိုသည်ကိုဥပဒေအခြေခံ အဆောက် အအုံ၌ တိကျစွာပြဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်များကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၏ အကျိုး ဆက်များကို အစိုးရဌာနအားလုံးအား နှစ်စဉ် အစီရင်ခံစာခြင်းအားဖြင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံ တကာပဋိညာဉ်များအား၎င်း၏ လေးစားလိုက်နာမှုကို တိကျသောချာစွာ စောင့်ကြည့်ကြပ်မတ်မှု စိမ့်ချက်ကို လက်ခံကျင့် သုံးခဲ့ပါသည်။¹²⁹

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် အခြား တန်းတူရည်တူမှု ဥပဒေများ

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ တန်း တူညီမျှမှု (အပိုဒ် ၅၂) နှင့် လိင်ကွဲပြားမှုနှင့် ကျားမ လူမှုရေးရာအခြေခံသော နှိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်း ရှင်းရေး (အပိုဒ် ၆၃) တို့ကိုအာမခံချက် ပြဌာန်းထား ပါသည်။ ၎င်းအာမခံချက်များသည် စီဒေါသဘော တူညီချက်ထိုလေးစားထိုက်နာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာ တွင် ထိုရောက်မှုရှိသောတန်းတူညီမျှမှု အာမခံချက် ကိုမူ တိတိကျကျပြဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သည် အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုလည်းကောင်း၊ အခွင့်အရေး များအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကိုလည်းကောင်းချမှတ်ပေးရန် အရည်အချင်းပြည့် သော၊ အာဏာရှိသော ခုံရုံးများ ဖွဲ့ပေး ရပါမည်။

အခြားဥပဒေများစွာမှာလည်း တန်းတူ ရည်တူမှုအာမခံချက်များ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားပါ သည်။¹³⁰ ဗီယက် နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၀၆ခုနှစ်တွင်

¹²⁶ Concluding Comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Thailand, CEDAW/C/THA/Q/4-5/Add. 1, 7 December 2005, p. 5
¹²⁷ Much of the information in this section comes from Rhea Abada Chiongson, *CEDAW and the Law: A Gender and Rights-based Review of Vietnamese Legal Documents through the Lens of DEDAW*, Unifem 2009, accessed at: http://cedaw-seasia.org/vietnam_resources.html.
¹²⁸ *Benchmarking Notional Legislation for Gender Equality*, p.1.

¹²⁹ *Shanathi Dairiam*, p. 5-6.
¹³⁰ These include Article 5 of the *Civil Code*, Article 8 of *Civil Procedure Code*, Article 5 of the *Criminal Procedure Code*, Article 5 of the *Labour Code*, Article 2 of the *Marriage and Family Law*, and Article 3 of the *Penal Code*.

ကျားမလူမှုရေးရာတန်းတူရည်တူမှုဥပဒေ (Law on Gender Equality) ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါသည်။ အပိုဒ် ၅ (၃) နှင့် ၅ (၅) တို့မှာ ကျား၊မရေးရာ တန်းတူရည်တူမှုနှင့် ကျား၊မရေးရာ နှိမ်ချခွဲခြား ဆက်ဆံမှုနှစ်ခုစလုံးကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ အပိုဒ် ၁၀၊ ၄၀နှင့် ၄၁အရ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံးနှင့် ကျားမလူမှုရေးရာကိုအခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို တားမြစ်ပါသည်။ အပိုဒ် ၃၇ အရ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှု တရားစွဲမှုများ၌ တရားလိုသည်နှစ်နာကြေး တောင်းဆိုရန် အခွင့်အရေးရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကျူးလွန်ခြင်းအတွက် နစ်နာကြေးပေးရန် သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ကျခံရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း၌ တိကျပြတ်သားသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ကြွင်းရစ်သည့်ပြဌာန်းချက်များကိုင်တွယ်ရန်အတွက် ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ညွှန်ကြားချက်၊ စာပိုဒ် ၁၁ (ခ) အရ ကျားမလူမှုရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ချိုးဖောက်လျှင် ငွေဒဏ်ချမှတ်နိုင်ရန် အစိုးရက အသေးစိတ်ညွှန်ကြားသော ဒီကရီတစ်ရပ်ပြဌာန်းပေးရပါမည်။ စီဒေါကော်မီတီက ဥပဒေသစ်အတွက်ပမ်းသာကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင်ဗီယက်နမ်အား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဘာသာစကားဖြင့် ဘာသာပြန်မှုအပါအဝင်၊ ၎င်းဥပဒေသစ်နှင့်စပ်လျဉ်းသော အချက်အလက်များကိုဖြန့်ဝေရန်လည်းကောင်း၊ တည်ဆဲဥပဒေများသည် ကျား၊မရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်ခြင်းရှိစေရန်လည်းကောင်း တိုက်တွန်းထားပါသည်။ စီဒေါသဘောတူညီချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်စီမံချက်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟုအထူးစီမံချက်များ (၎င်းစီမံချက်သည် လူမှုဖူလုံရေးမူဝါဒများနှင့် ခြားနားသည်) အပေါ် အစိုးရအပြည့်အဝ နားမလည်ခြင်းအတွက်စိုးရိမ်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ကျားမလူမှုရေးရာတန်းတူရည်တူမှုဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၈ အရ အစိုးရသည် ကျားမလူမှုရေးရာတန်းတူညီမျှမှုစနစ်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန်အထောက်အကူပြုသည့်အနေဖြင့် အလွှာလိုက် အစုလိုက်စစ်တမ်းပြုစုရပါမည်။ ၎င်းသည်နိုင်ငံတော်က လေ့လာမှုများပြုလုပ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုပါမည်။

မုဒိမ်းမှုနှင့် သွေးသားတော်စပ်သူချင်းကာမစပ်ယှက်မှု

ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ၁၉၉၉ခုနှစ်၌ လိင်မှုဆိုင်ရာဖြစ်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များ ပြဌာန်းထားပါသည်။ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုအတွက်ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်မှ ခုနစ်နှစ်အထိ ချမှတ်သည့် အပိုဒ် ၁၁၁၊ အသက် ၁၃ နှစ်မှ ၁၆ နှစ်အတွင်း ကလေးသူငယ်များအား မုဒိမ်းမှုအတွက်ထောင်ဒဏ် ခနစ်နှစ်မှ တစ်ဆယ့်ငါးနှစ်အထိ ချမှတ်သည့် အပိုဒ် ၁၁၂၊ သွေးသားတော်စပ်သူချင်းကာမစပ်ယှက်မှုအတွက် ထောင်ဒဏ် ခြောက်လမှ ငါးနှစ်အထိ ချမှတ် သည့် အပိုဒ် ၁၅၀ တို့ကို ၎င်းဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားပါသည်။ သွေးသားတော်စပ်သူချင်းကာမစပ်ယှက်သူဆိုသည်မှာ အဖေတူအမေတူ သို့မဟုတ် အမေတူအဖေတူ မောင်နှမတော်စပ်သူများ အပါအဝင် "မိမိနှင့် သွေးသားတော်စပ်သူ မည်သူ့ကိုမဆို လိင်ဆက်ဆံခြင်းပြုသူ"ဟု မှတ်ယူပါသည်။ သရာတွင် ယောနီအတွင်း လိင်တံကို ထည့်သွင်းခြင်းမပြုသည့် လိင်ဆက်ဆံမှုကို ရာဇဝတ်ဖြစ်မှုဟု မှတ်ယူခြင်းမရှိပါ။ အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုအတွက် ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ သီးခြားပြဌာန်းချက် မပါဝင်ပါ။ ထို့ပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို ရာဇဝတ်ဖြစ်မှုမြောက်ခြင်း ရှိ မရှိ ခွဲခြားဆုံးဖြတ်ရာတွင် သာမန်အားဖြင့် အလွန်ခက်ခဲပါသည်။ ၎င်းအမှုတရားစစ်ဆေးခြင်း၌ ဖြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူအားကနဦးစစ်ဆေးမှုပြုပြီး မိမိကိုယ်မိမိ ခုခံကာကွယ်ခြင်း ပြုကြောင်းသက်သေပြရန်မှာ ဖြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ၏ တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် ထိန်းချုပ်ရေး ဥပဒေ၊ ၂၀၀၇ခုနှစ်၊ (Law on Domestic Violence Prevention and Control, 2007) ၊ အပိုဒ် ၂ အရ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တားမြစ်ပါသည်။ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ ၁၉၉၉ခုနှစ်၊ အပိုဒ် ၁၅၁ ၌ "မည်သူမဆို မိမိ၏ အဘိုး၊ အဘွား၊ မိဘ၊ ခင်ပွန်း၊ ဇနီး၊ သားသမီး၊ တူ သို့မဟုတ်

တူမတို့ကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း ပြုမူလျှင်သတိပေးခြင်း သို့မဟုတ် အချုပ်မဲ့ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် သုံးလမှ နှစ်နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ခံရပါမည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ အပိုဒ် ၃၃၈၅ ခြိမ်းခြောက်မကိုထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ “မည်သူမဆိုလူများကို နှောင့်ယှက်သည့် အပြုအမူကို ကျူးလွန်လျှင် အချုပ်မဲ့ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု သုံးနှစ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်သုံးလမှ သုံးနှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ် ကျခံရမည်” ဟုပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အဆက်အသွယ် ပြုခြင်းမှ တားမြစ်သည့်အနေနှင့် တရားရုံးကတားမြစ် ထိန်းချုပ်ဟန့်တားထားနိုင်သည့်အမိန့် ချမှတ်နိုင်ပါသည်။

စီဒေါကော်မီတီက အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဥပဒေကို ထောမနာပြုသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှု များပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများအား ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသောသတင်း အချက်အလက်များမရရှိခြင်းအတွက် စီးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ စီဒေါကော်မီတီက ဝီယက်နမ်နိုင်ငံ အားအိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ပြည်သူ့ အများအားပညာပေးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ တရားသူကြီးအဖွဲ့များ၊ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်မှုရှိရန်တာဝန်ရှိသောအရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ လူမှုဝန်ထမ်းအလုပ်သမားများ၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ခေါင်းဆောင်များအားအိမ် တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဆိုင်ရာသင်တန်းများပို့ချခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း ခံရသူများအတွက် ဒုက္ခသည်စခန်းများ ဖွင့်လှစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ပြုလုပ်ရန် တိုက်တွန်းပါသည်။

ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၌ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများနှင့် သက်သေခံသူများအားအရှက်ရစေမှု၊ နှောင့်ယှက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုမပြုနိုင်ရန် အကာအကွယ်ပေးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျား၊မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ၏အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်သော

ဝီရိတိကျသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ချမှတ်ရပါမည်။ ကျား၊မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများမှ တရားလိုများနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများ၏ ဗုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အကာအကွယ်ပေးသော ယေဘုယျပြဋ္ဌာန်း ချက်များပါဝင်ပါသည်။ မည်သည့် ကိုယ်ခန္ဓာပိုင်း ဆိုင်ရာရှာဖွေစစ်ဆေးမှုကို မဆို လိင်တူအချင်းချင်းသာပြုလုပ်ရပါမည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ အပိုဒ် ၁၄၂၊ ၁၅၂)။ သို့ရာတွင်ရှာဖွေစစ်ဆေးစဉ် ဗုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်အတွက် အာမခံချက် မပါဝင်ပါ။

အကျဉ်းကျခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးနို့တိုက်နေသူ အမျိုးသမီးများအား ပြစ်ဒဏ်ခံရမှုကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်း၏ကလေး ၃ နှစ် လအရွယ်ရောက်သည့် တိုင်ပြစ်ဒဏ်ကိုဆိုင်းငံ့ထားခြင်းပြု၍ ၎င်းကာလပြီးဆုံးလျှင် ၎င်း၏အပြုအမူအပေါ်အခြေခံကာပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ကို တရားရုံးမှ ချမှတ်နိုင်ပါသည်။

လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် လိင်လုပ်ငန်း

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ အသက်၁၈နှစ် မပြည့်သေးသော မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးအား ပြည်တန်ဆာအလုပ်လုပ်ရန် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းလျှင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းမိန်းကလေးနှင့် ဖျော်ပါးရန် တစ်စုံတစ်ဦးအား မြူဆွယ်လျှင်လည်းကောင်း ရာဇပတ်ပြစ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်း ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် နှိမ်နင်းရေး အစိုးရပြဋ္ဌာန်းသောအမိန့်၊ ၂၀၀၃ခုနှစ် (Ordinance on the Prevention and Suppression of Prostitution, 2003) ၌ လိင်အလုပ်သမားများအား ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်တန်ဆာနှင့် ဖျော်ပါးသောဖောက်သည်များ၊ ခြံဆွယ်သူများ၊ ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းထူထောင်ထားသူများအား ပြင်းထန်စွာအရေးယူသည့်အမိန့်များ ချမှတ်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင်လက်တွေ့မှာ ၎င်းအမိန့်များ၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် လိင်အလုပ်သမားများ ဖမ်းဆီးခြင်းခံကြရပါသည်။

လူကုန်ကူးသူများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်သူများအားအရေးယူပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သည့်

နှုန်းနှိမ်ကျနေသေးခြင်းအတွက် စီဒေါကော်မီတီက စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ အိမ်သို့ပြန်လာသည့် ဝိယက်နမ်အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံသားခံယူခွင့်ရရန်နှင့် ၎င်းတို့၏သားသမီးများအား နိုင်ငံသားအဖြစ် ဆက်ခံခွင့်ရစေရန် အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများ ရင်ဆိုင်ရခြင်းကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ကျန်းမာရေးဥပဒေ

ကျန်းမာရေးဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၄၄၅ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို လိုအပ်ချက်အရ ခွင့်ပြုပါသည်။ ဈေးဖွားမည့်ကလေးအားသား သို့မဟုတ်သမီး ရွေးချယ်၍ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကိုတားမြစ်ပါသည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၂၄၃)¹³¹

မိသားစုဥပဒေ

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် မိသားစု ဥပဒေ (Law on Marriage and Family) ပြင်ဆင်ချက်ကို ၂၀၀၁ခု နှစ်တင်အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၎င်းပြင်ဆင်ချက်၌ လင်ခန်းမယားခန်းဆိုင်ရာဥပဒေဆိုင်ရာကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ခွဲဝေခြင်းတို့၌ ခင်ပွန်းများနှင့် တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးများ၊ အကျိုးစီးပွားများနှင့် ဝတ္တရားများကို ဇနီးများအား လည်းပေးအပ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ (အပိုဒ် ၂၇)။ အပိုဒ် ၉ (၁) အရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း ပြုရန် အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်သည့် အသက်အရွယ်မှာ အမျိုးသမီးများ ၁၈ နှစ်၊ အမျိုးသားများ ၂၀ နှစ်ဟု ပြဋ္ဌာန်းပါသည်။ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကိုမှတ်ပုံတင်ရုံးတွင်မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းရပါမည်။ အတင်းအကျပ်ပြု၍ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပေးမှု၊ ကလေးသူငယ်များ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှု၊ မယားနှစ်ယောက်အပြိုင်ယူမှုတို့ကိုပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ တားမြစ်ပါသည်။ ဇနီးနှင့် ခင်ပွန်းနှစ်ယောက်စလုံး ရှာဖွေသည့်ပိုင်ဆိုင်မှုကို နှစ်ယောက်စလုံး၏အမည်များဖြင့် မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းထားရပြီး၊ ကွာရှင်းမှုပြုသောအခါ တစ်ယောက်

တစ်ဝက်ခွဲဝေရရှိပါမည်။ ကွာရှင်းမှု၌ အိမ်ထောင်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုနှင့် မိသားစုဥပဒေအရ အိမ်တွင်းမှုအလုပ်များကို ဝင်ငွေရသောအလုပ်ဟုမှတ်ယူပါသည်။ တရားရုံးက မိသားစုအတွက် လုပ်အားခမဲ့ လုပ်အားပုံစိုးခြင်းအတွက် ဇနီးအားနစ်နာကြေး ခံစားရစေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်ပါသည်။¹³² မည်သို့ဖြစ်စေ၊ အိမ်ထောင်ရေးပြစ်မှုမရှိပုံကွာရှင်းခြင်းကို ဥပဒေအရခွင့်မပြုပါ။ တရားရုံးသည်နှစ်ဖက် အမှုသည်များအား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရန် ကြိုးစားရပါမည်။

အုပ်ချုပ်ရေး၌အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ

အမျိုးသားလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ၊ ၁၉၉၇ (Law on Election to National Assembly, 1997)၊ ပြည်သူ့ကောင်စီရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ (Law on Election to People's Councils) နှင့် ကျားမရေးရာ တန်းတူရည်တူမှုဥပဒေအရ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသည့် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ၂၀% သည်အမျိုးသမီးများဖြစ်ရပါမည်။ အာရှဒေသအတွင်း လွှတ်တော်၌ အမျိုးသမီး အရေအတွက် အချိုးအစား အမြင့်ဆုံး နိုင်ငံသည် ဝိယက်နမ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း စီဒေါကော်မီတီကအသိအမှတ်ပြုပါသည်။ အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၌ ခွဲတမ်းစနစ် တည်ရှိ ခြင်းကိုလည်း ထောမနာပြုပါသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော်အရေးဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရသည့် ရာထူးဌာနများ၌ အမျိုးသမီး အချိုးအစား နိမ့်ကျခြင်းအပေါ် စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

အလုပ်သမား

အလုပ်သမားဥပဒေ၊ ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ (Labour Code) (၂၀၀၂ ခုနှစ် တွင် မြင်ဆင်)၊ အပိုဒ် ၅ နှင့် ကျားမ ရေးရာ တန်းတူရည်တူမှု ဥပဒေ အပိုဒ် ၁၃ တို့၌ အမျိုးသမီးများသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း တန်းတူရည်တူရှိရမည်ဟု သီးခြား ပြဋ္ဌာန်း

¹³¹ Concerns have been expressed, though, that the state has been overzealous in its strict enforcement of population control measures.

¹³² Shathi Dairiam, p. 10.

ထားပါသည်။ အလုပ်သမားဥပဒေ၊ အစိုးရ ၁၁၁၅ ယာယီအထူးစီမံချက်များကို ချမှတ်ထားပြီး၊ အလုပ်သမားသစ် စုဆောင်းခန့်အပ်ရာတွင် လိုအပ်သော အရည်အချင်းပြည့်မီသည် အမျိုးသမီးများအား အရည်အချင်းပြည့်မီသည် အမျိုးသားများထက်ဦးစားပေး၍ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည့်စနစ်ကို အတည်ပြုပါသည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေအများအပြားမှာ လုပ်ငန်းသဘာဝအရ အန္တရာယ်များခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ အမျိုးသမီးများ၊ အထူးသဖြင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်များနှင့် ကလေးနို့တိုက်နေသည့်မိခင်များအား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ပြဌာန်းထားသည့် အလုပ်သမားနှင့် အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများသည် ၎င်းတို့အား အလုပ်အကိုင် ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း၌ အဟန့်အတားပြုနေပါသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းခွင်များအတွင်းအမျိုးသမီးအလုပ်သမားများအတွက် လိုအပ်ချက်များကိုပြည့်ဆည်းရန်အတွက် ၎င်းပြဌာန်းချက်များအားပြန်လည်သုံးသပ်၍ ပြင်ဆင်ခြင်းပြုရန်အကြံပြုထားပါသည်။

အလုပ်သမားဥပဒေအရ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ အလုပ်မှ ထုတ်ပယ်ခြင်းကိုတားမြစ်ပါသည်။ ကလေးမီးဖွားချိန်မတိုင်မီနှင့် မီးဖွားပြီးကာလများအတွက် လေးလမမြောက်လအထိခွင့်ခံစားခွင့်၊ ကလေးနို့တိုက်ရန်အနားယူချိန် တစ်နေ့လျှင် ၆၀ မိနစ်နှုန်းဖြင့် တစ်နှစ်အပါအဝင် မိခင်အခွင့်အရေးကို အပြည့်အပခံစားခွင့်ရှိပါသည်။

စီဒေါကော်မီတီကဗီယက်နမ် နိုင်ငံအား ၎င်း၏အလုပ်သမားဥပဒေကိုပိုမို၍ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန်လည်းကောင်း၊ တရားမဝင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းခွင်များမှ အလုပ်သမားများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ထောက်ပံ့မှုခံစားခွင့်အတွက်လည်းကောင်းစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ထုတ်ပြန်ရန်လည်းကောင်း တိုက်တွန်းထားပါသည်။

အလေးထားရမည့်အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်

ယခုလေ့လာသည့် နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများ၏တန်းတူညီမျှမှုအား အကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေပြုခြင်း၌ တိုးတက်မှုရှိပါသည်။ နိုင်ငံသုံး

နိုင်ငံစလုံး၏ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၌ တန်းတူရည်တူမှုအာမခံချက် ပြဌာန်းခြင်းနှင့် နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းများပါဝင်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ် နိုင်ငံတို့သည် တည်ဆဲဥပဒေများကို အားဖြည့်ရန် တန်းတူရည်တူမှုအထူးဥပဒေများကို ပြဌာန်းခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ ဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ ဥပဒေ အကျိုးသက်ရောက်ခြင်းရှိရန် ဆောင်ရွက်မှုများ၊ ၎င်းတို့၏ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုများအားစောင့်ကြည့်ကြပ် မတ်ခြင်းတို့၌ နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံစလုံးအား တည်သောစိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက ဖော်ပြပါသည်။

အစဉ်တစိုက် စိုးရိမ်မှုတစ်ခုမှာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် တည်ဆဲဥပဒေများ၌ထိရောက်စွာအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှု၊ တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ နိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့အား ပြည်စုံသောအနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုတို့ မပါဝင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံစလုံး၌ ထိခိုက်နစ်နာမှုဖြစ်စေနိုင်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဇလုံထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ယုံကြည်မှုများက အမျိုးသမီးများ၏ အမှန်တကယ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသောတန်းတူရည်တူမှု အတွေ့အကြုံများအား ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်သောကြောင့်သမရိုးကျ အာမခံမှုများသည် အပြောင်းအလဲစတင်ရန်အတွက် လုံလောက်ခြင်းမရှိပါ။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ပိုမို၍ ခိုင်မာသော၊ ပြည့်စုံသောအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို တန်းတူရည်တူမှု ဥပဒေသစ်၌ ထည့်သွင်းပြဌာန်းရန် စီဒေါကော်မီတီက အကြံပြုပါသည်။

အခြားစိုးရိမ်မှုတစ်ခုမှာ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်မှုကို ကင်းကွယ်သည့် ဥပဒေများသည် အားနည်းချက်ရှိပြီး အကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အချို့ဥပဒေများက ကျဉ်းမြောင်းကာ အကျိုးဆက်အဖြစ် (ကျယ်ပြန့်စွာ အသိအမှတ်ပြုထားသည်)စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုသို့မဟုတ် ယောနီအတွင်း လိင်တံကို ထည့်သွင်းခြင်းမပြုသည့် လိင်မှုဆိုင်ရာမတော်မတရားပြုမှုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ၎င်းဥပဒေများ၌ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူနှင့်

အိမ်ထောင်ဖက် မဟုတ်သော အမျိုးသမီးများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်ထိရောက်သော အကာအကွယ်ပေးမှုများအကျိုးမဝင်ပါ။ အကြမ်းဖက်မှုနှိမ်နင်းရေးဥပဒေအများအပြားသည် သင့်တော်မြင့်ထန်သော ပြစ်ဒဏ်များ (သို့မဟုတ် မည်သည့်ပြစ်ဒဏ်မျှ) ပြဌာန်းခြင်းမရှိပါ။ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအမှတ်ထားခြင်းလည်းမရှိပါ။ နိုင်ငံအားလုံးတွင် တရားဥပဒေနှင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုများ အလွမ်းဝေးလျက် အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ကြုံခံစားနေကြရပါသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် မုဒမ်းမှုနှင့် ဆက်နွယ်သော ပြစ်ဒဏ်ကို လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးသည့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံကိုပုံစံသည် ကျား၊မရေးရာ ရွေးချွန်စွဲတရားသေ အယူအဆများပျံ့နှံ့တွင်ကျယ်နေခြင်းနှင့် ဆက်လက်တည်တံ့နေခြင်းအပေါ် ယေဘုယျအားဖြင့် စိုးရိမ်ကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက ဖော်ပြပါသည်။ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် ကျား၊မ ရေးရာကို အခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လူကန်ကုမ္ပဏီအားအရေးယူပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအရေအတွက် နည်းပါးခြင်းအား အလေးပေးဖော်ပြပါသည်။

စီဒေါကော်မီတီက အစဉ်တစိုက် အလေးပေးဖော်ပြသည်မှာ ထိခိုက်ခြင်းလက်ထပ်မှုအတွက် အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်သည့် အသက်အရွယ်မှာ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား နှစ်ဦးစလုံးအတွက် ၁၈ နှစ် သတ်မှတ်ရန်နှင့် ကွာရှင်းမှုအမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေးရရှိစေရန် နိုင်ငံအားလုံး မှာလိုအပ်ခြင်း ပြစ်ပါ သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်သမားအခွင့်အရေးအတွက် အာမခံသည့် ပြဌာန်းချက်များကလည်း အကျိုးသက်ရောက်ရန် လုံလုံလောက်လောက် မရှိသေးပါ။

ယာယီအထူးစီမံချက်များကို - အထူးသဖြင့် အလုပ်အကိုင်နှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ပုံစံခြင်းတွင် လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ ရာထူးခန့်အပ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ အုပ်ချုပ်ရေး၌ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှုတွင်လည်းကောင်း - အသုံးပြုရန် စီဒေါကော်မီတီက အလေးပေးတင်ပြပါသည်။

ထို့ပြင် ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်လည်းကောင်း၊ တရားဥပဒေကို ပိုမို၍ လက်လှမ်းမီ

စေရန်အတွက် အထောက်အကူပေးရန်လည်းကောင်း သာမန်ပြည်သူလူထုအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသိပညာပေးခြင်းနှင့် တရားသူကြီးအဖွဲ့များ၊ ဥပဒေအရာရှိများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ လူမှုဝန်ထမ်းအလုပ်သမားများကဲ့သို့ အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျား၊မ ရေးရာ အသိနှင့် သတိရှိရေး သင်တန်းများ ပို့ချပေးခြင်းပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးကြောင်း စီဒေါကော်မီတီက အလေးပေးတင်ပြပါသည်။

ထင်ရှားသည်မှာ နိုင်ငံတိုင်းသည် အမျိုးသမီးများ တန်းတူရည်တူမှုကို မြှင့်တင်ရန်စတင်ဆောင်ရွက်ကြရာ၌ ကြုံတွေ့ကြရသော ပြဿနာကိစ္စရပ်များ၏ အတိုင်းအတာသည် ၎င်းတို့၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးများကို မူတည်၍ ကွဲပြားပေလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း ပြုလုပ်ရန်လိုသော ဥပဒေဆိုင်ရာပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ အတိမ်အနက်ကိုမူတည်၍ ဆင်တူသော ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းများကိုသာ အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ရာ၊ ၎င်းတို့အနက်နှစ်နိုင်ငံသည် ကျယ်ပြန့်သော တန်းတူရည်တူဖြစ်မှု သဘောတရားများကို လက်ခံပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများအား စီဒေါသဘောတူညီချက်မှ သဘောတရားများ၊ တည်ဆဲပြဒါန်းချက်များနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ဥပဒေများနှင့် ပါလိုက်လျှော့ညီထွေဖြစ်စေရန် ရွေးချယ်ပြဒါန်းမှုများကို တွေ့ရသည်မှာ အံ့ဩစရာ မဟုတ်ပေ။

ဇယား - ၂။ ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးများ၊ ထိုင်း၊ မီယက်နမ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့၏ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသောဥပဒေများ၏ တိုးတက်မှု^{၁၃၃}

တန်းတူရည်တူမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အာမခံချက်များ (တန်းတူရည်မှု အထူးဥပဒေများအပါအဝင်)

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးများ	ထိုင်း	မီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
တန်းတူရည်တူမှုအာမခံချက်	✓	✓	✓	✓	
လိင်/ကျားမ ချေးရာ ကိုအခြေခံသော နှိပ်ချွဲခြားဆက်ဆံမှုတားတားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✓	
နှိပ်ချွဲခြားဆက်ဆံမှု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု အပြည့်အစုံ (တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ နှိပ်ချွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအပါအဝင်) ^{၁၃၄}	✗	✗	✗	✗	၎င်းကို ထိရောက်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ် တားဆီးရေး ဥပဒေ၌ ပေါင်းစပ်နိုင်ပါသည်။
ထိရောက်စွာ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော တန်းတူရည်တူမှု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု (အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အားတန်းတူရည်တူ ဆက်ဆံခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဥပဒေအရလက်တွေ့အကျိုးသက်ရောက်သည့် တန်းတူရည်တူမှု တိတိကျကျဖြစ်စေရန် အာမခံခြင်း) ^{၁၃၅}	✗	✗	✗	✗	၎င်းကို ထိရောက်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ် တားဆီးရေး ဥပဒေ၌ ပေါင်းစပ်နိုင်ပါသည်။
အမျိုးသမီးများတန်းတူရည်မရှိစေရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် ယာယီ အထူးစီမံချက်များ (ဥပမာ- အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများကို ဦးစားပေးငှားရမ်းခန့်ထားခြင်း၊ အမျိုးရပ်ခန့်ထားမှုတွင် အမျိုးသမီးအရေအတွက် ရှိ၍ ခန့်ထားခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးရာထူးများ၌ ခန့်ထားခြင်း)	✗	✓	✓	✗	၎င်းကို ထိရောက်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေး ဥပဒေ၌ ပေါင်းစပ်နိုင်ပါသည်။ ဝီယက်နမ်သည် ကျားမ ချေးရာ တန်းတူရည်တူမှုဥပဒေနှင့် အလုပ်သမားဥပဒေတို့၌ ယာယီအထူးစီမံချက် ပါဝင်ပါသည်။
နှိပ်ချွဲခြားဆက်ဆံမှုမှ အကာအကွယ်ပေးရန်၊ တန်းတူရည်တူမှု မရှိခြင်းကိုကိုင်တွယ်ရန်၊ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကို အကာ	✗	၂၀၀၈ခုနှစ်၌ မူကြမ်းရေးဆွဲ	✓	✗	မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ် တားဆီးရေး ဥပဒေအဆိုပြုသည်။

¹³³ A complete and thorough analysis of all relevant laws in case study countries was beyond the scope of this study, and as a result some information may be incomplete

¹³⁴ An example of direct discrimination is a law or policy stating that only men may be hired for certain positions, for example, as police officers. An example of indirect discrimination is a law or policy that states that candidates for certain positions must meet minimum height requirements, even though these do not relate to the work.

¹³⁵ Substantive equality requires that historical and cultural factors do not limit women's enjoyment of equal rights. For example, laws saying that men and women have equal control over common marital property may be meaningless if most property is traditionally registered in the husband's name, or if the wife cannot seek protection from domestic violence and therefore does not have an equal voice in decision making.

အကွယ် ပေးရန် ရည်ရွယ်သော ထိရောက်သောဥပဒေများ					
--	--	--	--	--	--

ပုဒ်မီးမှုနှင့် အခြား လိင်မှုဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
ပုဒ်မီးမှုအား တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✓	"ဥပဒေစာရ" (de jure) ဥပဒေများရှိသည့်တိုင် ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ရန်မှာ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။
တစ်ထောင်ဖက်မှပုဒ်မီးပြုကျင့်မှုအား တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✗	✗	
ပုဒ်မီးမှုကို ကျယ်ပြန့်စွာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု (ယောနိအတွင်း လိင်တံကိုထည့်သွင်းခြင်းမပြုသည့်အပျိုပြုကျင့်မှု၊ လိင်အင်္ဂါအတွင်း အခြားအရာဝတ္ထုများထည့်သွင်းခြင်း၊ အခြားလိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုး)	✓	✓	✗	✗	
ပုဒ်မီးမှု၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည့် သဘောတူညီမှု	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း	✓	✗	✓	ကမ္ဘောဒီးယားဥပဒေ၌ အတင်းအကျပ်ပြုခြင်း၊ သဘောတူညီမှုမပါခြင်း၊ အမျိုးသမီးကခုန်ကာကွယ်ကြောင်း သက်သေပြရန် လအားဖြင့်များကို ရည်ညွှန်းပါသည်။
ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ၏အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ သက်သေထွက်ဆိုခြင်း၊ တရားစွဲဆိုခြင်း၊ (ဥပမာ-ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ၏ မခိုင်လုံသောသက်သေခံချက်ကိုလက်ခံစစ်ဆေးခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူ၏လိင်မှုဆိုင်ရာနောက်ကြောင်းကိုမဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူသည်သက်သေထွက်ဆိုမှုမပြုခြင်း၊ အများပြည်သူဖက်ကွယ်တွင်သက်သေထွက်ဆိုခွင့်ရှိခြင်း)	?	?	✗ - မှတ်ချက်တွင်ကြည့်ပါ။	✗	ဗီယက်နမ်သည် ယေဘုယျအကာအကွယ်ပေးရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျားမရေးရာ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိတိကျကျ အတည်ပြုနိုင်ရန် မရှိပါ။
နစ်နာကြေး (အနာတရခံစားရခြင်းအတွက် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူမှတရားမမှုအဖြစ်တရားစွဲနိုင်ခြင်း၊ အရေးရစ်မံချက်များမှ နစ်နာမှုအထောက်အပံ့ ရရှိနိုင်ခြင်း) ¹³⁶	?	?	?	✓	မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဒ်မီးပြုကျင့်ခံရသူအတွက် နစ်နာမှုလျော်ကြေး ပြဌာန်းထားပါသည်။ လက်တွေ့မှာမူ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများသည် နစ်နာမှုလျော် ကြေးရရန် မကြိုးစားကြပါ။
သွေးသားတော်စပ်သူအုန်းလိင်ဆက်ဆံမှုအား တားမြစ်ခြင်း	✓	?	✓	✗	

136 The possibility of compensation to victims in addition to criminal sanctions against perpetrators should not be understood as a substitute for criminal charges. Rape victims should never be coerced to accepted compensation in lieu of charging perpetrators of rape. Compensation is an additional means of addressing the injuries suffered.

လိင်မှုဆိုင်ရာကိုယ်ထိလက်ရောက်မှု/ အခြားလိင်ဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အခြားအယုတ်ကျမှုများအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု	?	?	✗	✗	
ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး နှစ်သိမ့်ခွေးမွှေး ဥပဒေဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်အစုအဝေး နိုင်ငံတဝန်းအတိုင်းအတာ ဝန်ဆောင်မှုများ ကူညီထောက်ပံ့ခြင်း	✓	✓	✗	✗	

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✗	တည်ဆဲဥပဒေများက အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ထိရောက်စွာ အကာအကွယ်မပေးပါ။ ဥပဒေအာဏာသက်ရောက်ရန်မှာ ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သည်။
ထိမ်းမြားလက်ထပ်ထားသူများမဟုတ်၊ အတူတကွနေထိုင်ကြသူများ မဟုတ်ပါ။ (လိင်တူချင်းဆက်ဆံရေးပါဝင်)နှင့် အခြားဆွေမျိုးသားချင်း အပါအဝင် ရင်းနှီးသော လိင်မှုဆက်ဆံရေးအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု	✗	?	✗	✗	
ခြိမ်းခြောက်မှုကို တားမြစ်ခြင်း	?	?	✓	✗	ဗီယက်နမ်၏ တားမြစ်မှုသည် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၏ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။
တားမြစ်ထိန်းချုပ်ဟန့်၊ တားထားနိုင်သည့်အမိန့်များကိုခွင့်ပြုခြင်း၊ ပြစ်မှုကုန်လွန်ခြင်းခံရသူအား ပြစ်မှုကုန်လွန်သူက အဆက်အသွယ်ပြုခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်း	?	?	✓	✗	ဗီယက်နမ် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၌ ယေဘုယျပြဋ္ဌာန်းထားသည်။
ဥပဒေနှင့်တရားစီရင်ရေး အကျိုးသက်ရောက်ရန် မဖြစ်မနေလုပ်ပိုင်ခွင့်ပုဂ္ဂိုလ်	✗	?	?	✗	
ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး နှစ်သိမ့်ခွေးမွှေး နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်အစုအဝေး ဝန်ဆောင်မှုများ	✓	✓	✗	✗	

လိင်လုပ်ငန်းနှင့် လူ့ကုန်ကူးမှု

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
ပြည်ထောင်စုဆာလုပ်ငန်းအပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✓	
လိင်လုပ်ငန်းကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် မှတ်ယူခြင်းမရှိ	တစ်စိတ်	✓	✗	✗	ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် မြူဆွယ်ခြင်းကို ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဟု မှတ်

ပြစ်ဒဏ်ခံရသူများနှင့် နှစ်သဘောတူညီရမည်

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

	တစ်ပိုင်း				ယူပြီး လိင်အလုပ်သမားများ မကြာခဏဖမ်းဆီးခြင်းခံရသည်။
လိင်အလုပ်သမားများအားအကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်း	✗	✗	✗	✗	
လူကုန်ကူးမှု တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✓	အခြေခံပြဌာန်းချက် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။
အတင်းအကျပ်ပြုခြင်း အမိန့်များအပေါ်အဝင် လူကုန်ကူးမှု အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း	✓	✓	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း	✓	ဝိယက်နမ်၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုသည် လူကုန်ကူးမှု သဘောတူညီချက်စာချုပ်ပါ လိုအပ်ချက်များနှင့် ပြည့်မခြင်းမရှိပါ။
ဥပဒေသည် လူကုန်ကူးသူများကိုသာ ဦးတည်ရမည်၊ လူကုန်ကူးခြင်း ခံရသူများကို ဦးတည်ခြင်း မပြုရပါ။	✓	✓	✗	✓	
ပြစ်မှုကနူးလွန်ခြင်းခံရသူများအား ကူညီထောက်ပံ့ခြင်း	✗	✓	✗	✓	

ကျန်းမာရေးဥပဒေ

ညွှန်းကိန်း	ကဏ္ဍအမျိုးအမည်	ထိုင်း	ဝိယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို ရာစုထပ်ပြစ်မှုဟု မှတ်ယူခြင်းမရှိပါ။	✓	✗	✓	✗	ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိခင်၏အသက်ကို ကယ်ဆယ်ရန်ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို ခွင့်ပြုသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၌ အချို့သော ဘေးအန္တရာယ်အခြေအနေများ တွင်ခွင့်ပြုသည်။ (သွေးသားတော်စပ်သူနှင့် လိင်ဆက်ဆံခြင်း၊ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်း) လိင်ရွေးချယ်၍ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို ဝိယက်နမ်နိုင်ငံ၌ ခွင့်မပြုပါ။
သားကြောပြတ်မှုကို ကန့်သတ်ချက်များမရှိပဲ ခွင့်ပြုခြင်း	?	?	✓	✗	

မိသားစုဥပဒေ

ညွှန်းကိန်း	ကဏ္ဍအမျိုးအမည်	ထိုင်း	ဝိယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်သည့် အသက်အရွယ်သည် ၁၈နှစ်	✗	✗	✗	✗	မွေးဖွားခြင်း မှတ်ပုံတင်စာရင်းမဖြစ်မနေ သွင်းရခြင်းဖြင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရာတွင် အသက်ဆုံးဖြတ်နိုင်ကြောင်းသတိပြုရန်။
နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ သဘောတူညီချက်သာ (တစ်ခုတည်း) လိုအပ်ခြင်း	✓	✓	✓	✗	နိုင်ငံအားလုံး၌ ဥပဒေအရမဟုတ်သော်လည်း မိန့်ဖလားစလေထုံးစံအနေဖြင့် မိဘ၏သဘောတူညီမှု လိုအပ်သည်။
ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၌ မဖြစ်မနေ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းရခြင်း	✓	✓	✓	✗	
မယားနှစ်ယောက်အပြိုင်ယူခြင်း၊ မယားအများအပြားအပြိုင်ယူခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း	✓	✓	✓	✗	

ပြစ်ဒဏ်ခံရသူများနှင့် နေထိုင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

တစ်ထောင်စုစုပေါင်းပုံစံ ကွာရှင်းခွင့်ပြုခြင်း	✗	✓	✗	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း	ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအား လင်မယားကွာရှင်းပြီးလျှင်ပြီးချင်း နောက်ထပ်ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့် မပြုဘဲ အချိန်ကာလတစ်ခုခြားပြီးမှ ခွင့်ပြုခြင်းသည် နိမ့်အဆင့်အထိ ဆက်ဆံခြင်း ဖြစ်သည်။
လင်ခန်းမယားခန်းပိုင်ဆိုင်မှုကို တန်းတူရည်တူခွင့်ပေးရမည်ဟု ကြိုတင်မှတ်ယူထားခြင်း	✓	✓	✓	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း	မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုအရ ဥပဒေ အမျိုးမျိုးကွဲပြားပါသည်။
မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်းမရှိသော၊ လင်မယားအသွင်ဆက်ဆံရေး၌ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အခြားအခွင့်အရေးများကို ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုခြင်း	?	?	✗	တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း	
ဥပဒေအရ စရိတ်ထောက်ပံ့မှုရခြင်းနှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်သည် ကာလ၊ ၎င်းကာလနှစ်ဦးနှစ်ဖက်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း	?	?	✓	✓	ဥပဒေအရ စရိတ်ထောက်ပံ့မှုကို မည်သို့ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်ရေးပြစ်မှုမပါဝင်ဘဲ လင်မယားကွာရှင်းမှု၌ စရိတ်ထောက်ပံ့မှုရခြင်းမရခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံအားလုံးအပေါ် ထပ်၍ သုတေသန ပြုရဦးမည်။
သားသမီးများအား ထောက်ပံ့ခြင်း သဘောတူညီမှု	?	✓	✓	✗	
ဥပဒေအရ စရိတ်ထောက်ပံ့မှုနှင့် သားသမီးများအားထောက်ပံ့မှု ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	?	✓	✓	✓	လုပ်ထုံးလုပ်နည်းချမှတ်ပြီး နိုင်ငံများတွင် ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်ရန်မှာ ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်နေဆဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ချဲ့ထွင်ရန်လိုအပ်ပြီး သားသမီးထောက်ပံ့စရိတ် တိုးမြှင့်ရန်လိုအပ်သည်။
အမွေဆက်ခံမှု၌ ကျားမ ခွဲခြားမှုကို အခြေခံသော နိမ့်အဆင့်အထိ ဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်ခြင်း	သတိပြုရန် - ၎င်းကိစ္စကို မကိုင်တွယ်ပါ။ အတယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထောက်အထားများ လုံလောက်စွာမရရှိသောကြောင့် မြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မိသားစုဥပဒေ၌ အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဆက်လက်သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။				

နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသောဥပဒေများ

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
လိင်နှစ်ဖက်စလုံးသည် နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခွင့်၊ ပြောင်းလဲခံယူခွင့်၊ ထိန်းသိမ်းခွင့် တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးရှိခြင်း၊ နိုင်ငံသားမဟုတ်သောလူတစ်ယောက်နှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်လျှင်လည်း ၎င်းအခွင့်အရေးများ ရရှိခြင်း	✓	✓	✓	✓	နိုင်ငံအားလုံး၌ ဥပဒေအရအခွင့်အရေးရှိသည့်တိုင် လက်တွေ့တွင် ၎င်းအခွင့်အရေးများ၏အကျိုးကို ခံစားရရန် တရားဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ခက်ခဲခွဲခွဲထွေးထွေးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ လက်တွေ့တွင် အလွန် ခက်ခဲခွဲခွဲထွေးထွေးပါသည်။
မိဘနှစ်ဦးစလုံးသည် သားသမီးများအား မိမိ၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ဆက်ခံခွင့်ပေးရန် အခွင့်အရေးရှိခြင်း	✓	✓	✓	✓	မြန်မာနိုင်ငံ၌ လက်တွေ့တွင် အလွန်ခက်ခဲခွဲခွဲထွေးထွေး ပါသည်။ နိုင်ငံအများစု၌ ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်ရန်မှာ ပြဿနာတစ်ခု

					ပြစ်၍ ကော့လက်ဒေသမှ လူနည်းစုတိုင်းရင်းလူမျိုးစုဝင် အမျိုးသမီးများမှာ ၎င်း၏ အကျိုးဆက်ကို မမျှမတခံစားကြရပါသည်။
--	--	--	--	--	---

အလုပ်သမားဥပဒေများ

ညွှန်းကိန်း	ကမ္ဘောဒီးယား	ထိုင်း	ဗီယက်နမ်	မြန်မာ	မှတ်ချက်
တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောလုပ်အားခနှင့် ညီမျှသော တန်ဖိုးခံစားခွင့် အာမခံခြင်း	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအားလုံး၌ တူညီသော အလုပ် သို့မဟုတ် အလားသဘာဝကုန်တူညီသောလုပ်များအတွက် တူညီသော လုပ်အားခ ခံစားရမည်ဟု အာမခံပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ခံသတ်မှတ်ချက်တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောလုပ်အားခ ကိုပေးရမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများအား အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူရည်တူ အလုပ်လုပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ် ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။
အမျိုးသားများလွှမ်းမိုးသော လုပ်ငန်းခွင်များတွင် အမျိုးသမီးများဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းကို တိုးမြှင့်ရန် ယာယီအထူးစီမံချက်များ	X	X	✓	?	ဗီယက်နမ်တင် အလုပ်တစ်ခု၌ အရည်အချင်းတူလျှင် အမျိုးသမီး များကို ဦးစားပေးခန့်ထားသည်။ သို့ရာတွင်ဗီယက်နမ်နှင့် ထိုင်း နိုင်ငံတို့တွင် အကာအကွယ်ပေးသော ကန့်သတ်ချက်ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။ (လေးပင်သောအလုပ်များနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော အလုပ်များတွင် အမျိုးသမီးများလုပ်ခွင့်မရှိပါ။ အမျိုးသမီးများ အလုပ်ရွေးချယ်ခွင့်အတွက် မလိုလားအပ်သောကန့်သတ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။
အိမ်ထောင်မဲ့ခြင်းကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းကလေးမီးဖွားခြင်းတို့ကြောင့် အလုပ်မခန့်ခြင်း၊ အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း	?	✓	✓	?	စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အကျိုးသက်ရောက် ရန်မှာ ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။
ကလေးမီးဖွားခြင်းအတွက် လစာအပြည့် ခွင့်ခံစားခွင့်ပြုခြင်း	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	✓	✓	တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း	ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဥပဒေအရ ကလေးမီးဖွားစဉ် လစာတစ်ဝက် ပေးရမည်ဟု အလုပ်ရှင်များအား ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။
လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အယူကပြုမှုကို တားမြစ်ခြင်း	?	✓	X	?	ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လိင်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အယူကပြုမှုမှ ကာကွယ် ရေးတည်ဆဲဥပဒေများမှာ ၎င်းတို့၏အကျိုးသက်ရောက်မှု အတိုင်း အတာသည် ထိရောက်ခြင်းမရှိပါ။
နှိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်သော အလုပ်သမားခုံရုံး	✓	✓	?	?	ကမ္ဘောဒီးယားနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် အလုပ်သမားခုံရုံးများရှိပါ သည်။ သို့ရာတွင် ကျားမ ခေရာ နှိမ့်ချ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြဿနာ မည်ရွေ့မည်မျှကို ပြေစွမ်းပေးကြောင်း မသိရပါ။

ပြန်လှမ်းနိုင်စွမ်းနှင့် နိမ့်သောအန္တရာယ်

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

တရားမဝင်သောလုပ်ငန်းနေရာများအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ	✗	✗	✗	?	နိုင်ငံအားလုံး၏ ၎င်းလုပ်ငန်းနေရာတွင် အမျိုးသမီးများ လွှမ်းမိုးနေပြီး ထိရောက်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းများ မရှိပါ။
မဲပေးခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း၌ တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေး အာမခံချက်	✓	✓	✓	✓	
ဥပဒေပြုရေး၌ ကိုယ်စားပြုမှုခွဲတမ်း	✗	✗	✓ (၂၀%ဟု မူဝါဒချမှတ်ထားသည်)	✗	ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ပါတီဝင်အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား အရေအတွက် တန်းတူရည်တူရှိရပါသည်။
အုပ်ချုပ်ရေး၌ ကိုယ်စားပြုမှုခွဲတမ်း	✗	✗	✗	✗	ထိုင်းနိုင်ငံတွင် လူမှုရေးရာကော်မတီ၌ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များတွင် အမျိုးသမီးများ သုံးဆünftစ်ဆünftစ် ပါဝင်ရပါသည်။
အစိုးရအမှုထမ်းအရာထမ်းခွဲတမ်း	✗	✗	✗	✗	

ကျား၊မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက်